

battal pehlivan

Aşık Veysel

yaşamı · sanatı · şiirleri
üzerine bir inceleme

deniz kitaplar yayınları

AŞIK VEYSEL

Yaşamı, Sanatı, Őirleri
Üzerine Bir İnceleme

Battal PEHLİVAN'ın öteki yapıtları :

Kara Şavga, Öyküler, Mekin Yayınevi, 1976—1979

Bahçe Biziz Gül Bizdedir, Türkülerimiz, Türkü Yayınevi, 1983

Dadaloğlu, İnceleme, Deniz Kitaplar Yayınevi, 1984

Pir Sultan Abdal, İnceleme, Deniz Kitaplar Yayınevi (çıkacak)

Basıma Hazırlayan

Mekîn GANİ

Kapak

Mustafa DELİOĞLU

Cilt

AYTAÇ CİLTEVİ

Dizgi - Baskı

GÜL MATBAASI

Copyright

Deniz Kitaplar Yayınevi

Genel Dağıtım

DENİZ DAĞITIM

Babıali Cad, 14/2

Cağaloğlu - İST. Tlf: 522 06 57

BATTAL PEHLİVAN

AŞIK VEYSEL

**Yaşamı - Sanatı - Şiirleri
Üzerine Bir İnceleme**

DENİZ KİTAPLAR YAYINEVİ
Cağaloğlu - İstanbul 1984

OZANLAR DİZİSİ: 4

Birinci Basım : 1984

İÇİNDEKİLER

I — ÂŞIK VEYSEL'İN YAŞAMI	11
II — KİŞİLİĞİ, DÜNYA GÖRÜŞÜ, TOPLUMSAL VE DÜŞÜNSEL YAPISI	15
• Veysel neydi, ne değildi?	19
• Türkçüydü/Milliyetçiydi?	21
• Yurtseverdi	24
• Âşık Veysel'in Tanrı'ya Bakışı	25
• Bencildi/Taraftı	28
• Âşık Veysel'in Sanatı Klasik miydi, Sembolik mi? Ya da Öteki Halk Şairleri Arasındaki Yeri	31
— Pir Sultan Abdal	32
— Kul Nesimi	33
— Köroğlu	34
— Hatayî	35
— Berçenekli Âşık Mahzunî	38
— Karacaoğlu	39
— Âşık Veysel	40
• Hacı Bektaş mı, Mevlâna mı?	40
III — SANATÇI KİŞİLİĞİ	47
• Sanatı	47
• Ölçü/Uyak	48
• Dil	50
• Benzetmeleri	51
• Doğaçtan Söyledikleri	53

IV — BEN DÜNYADAN GİDER OLDUM, KALANLARA SELAM OLSUN	59
V — ÂŞIK VEYSEL İÇİN YAZILMIŞ YAZILARDAN SEÇMELER	69
• Yaşar Kemal	71
• Abdullah Rıza Ergüven	75
• Sabahattin Eyuboğlu	81
• Âşık Veysel'in Sanatı ve Kişiliğine İlişkin Üç Görüş (Cahit Öztelli, Doğan Hızlan, Süleyman Yağız)	85
• Öteki Görüşler	97
VI — ÂŞIK VEYSEL İÇİN ŞİİR YAZMIŞ OZANLAR	107
• Ümit Yaşar Oğuzcan	111
• Berçenekli Âşık Mahzuni	117
• Tuncelili Âşık Zamani	121
• Gülten Akın	122
• Adil Ali Atalay	123
• Kul Ahmet	124
• Âşık Ali İzzet Özkan	125
• Âşık İsmail İpek	127
• Tanırlı Âşık Yener	129
• Âşık Aslı Bacı	131
• Âşık Fedâî	132
• Âşık Nesimi Cimen	133
• Âşık Emin Cihanî	135
• Kemâli Bülbül	137
• Âşık Hüseyin Canitez	139
• Âşık Ali Çatak	141
• Murat Coşkun	143
• Sami Coruk	144
• Ali Dadaşoğlu	145
• Dursun Cavaklı	147
• Âşık Murat Çobanoğlu	149
• Âşık Çoban Hüseyin	150

● Ozan Metinî	151
● Âşık Hüseyin Kaymak	152
● Abdülkadir Güler	153
● Âşık Ali Güç	155
● Nusret Ertürk	156
● Âşık Zülfikâr Divanî	157
● Yusuf Yılmaz	158
● Âşık Yaşar Reyhanî	158
● Yusuf Yılmaz	159
● Hasan Yüzbaşıoğlu	161
● Mikat Kutlu	162
● Nazmi Özdemir	163
● İsmail Nar	165
● Âşık Ali Metin	167
● Ahmet Koral	169
● Âşık Sefil Selimî	170
● Gürünlü Âşık Gülhanî	171
● Âşık Musa Merdanoğlu	173
● Âşık Hasretî	175
● Âşık Kul Derviş	176
● Ali Rıza Yalçın	177
● Âşık Ahmet Poyrazoğlu	179
● Murtaza Yalçın	180
● Âşık Nurşah	181
● Âşık Fezaî	182
● Âşık Meydanî	183
● Halil Karabulut	186
VII — ÂŞIK VEYSEL'İN ŞİİRLERİNDEN SEÇMELER	187
VIII — ŞİİRLER DİZİNİ	239
IX — SÖZLÜK	241
X — KAYNAKÇA	255

**Türkân'la
birlikte geçirdiğimiz,
iyi ve kötü günlerin
anısı için...**

«CAHİL İNSAN GÜL İSE DE KOKLAMA»

I — AŞIK VEYSEL'İN YAŞAMI (1894 — 21 Mart 1973)

Sivas-Şarkışla'nın Sivrialan köyünde doğdu. Bir küçük çiftçi ailesi olan Şatiroğullarının oğluydu. 7 yaşındayken, o günler salgın olan çiçek hastalığı yüzünden gözlerinden birini yitirdi. Zaten hasta olan öteki gözü de, bir kaza sonucu kör olunca, dünyası büsbütün karardı. Sazı ilk kez o günlerde eline aldı. Sivrialan'a gelip giden gezginci âşıkları dinledikçe, saz çalmaya karşı eğilimi arttı.

1920'de annesi ile babası peşpeşe ölen Âşık Veyssel, sazı ile başbaşa kaldı. Bu arada, daha önce yitirdiği ağabeysinin çocuklarına da bakmak zorunda olduğundan, fazlaca sıkıntı çekti.

Uzun süre çıraklık dönemi yaşadı. 1931'de Sivas'ta bir «Âşıklar Bayramı» düzenlendi. Katıldı ve derece aldı. Bu onun ilk başarısıydı.

29 Ekim 1933'te Ankara'ya geldi. «Cumhuriyet'in Onuncu Yılı» törenlerine katıldı. Anadolu'nun çeşitli yerlerinden gelen ozanlarla birlikte Atatürk ve Cumhuriyet üzerine şiirler söyledi. Veyssel'in şiirleri büyük ilgi gördü. Artık O, belli bir düzeye ermiş ve gönüllerin derinliğinde yer bulmaya başlamıştı.

Gelmişken uzun bir süre Ankara'da kaldı. Kahve kahve, mahalle mahalle, ev ev dolaştı. Çaldı, çağırdı...

İşte o günlerde Halkevi tarafından yayımlanan **Ülkü** dergisinin yöneticilerinden olan Ahmet Kutsi Tecer'in ilgisini çekti. İlk şiirleri **Ülkü** dergisinde yayınlandı.

Anadolu'yu gezmeye başladı. Var olan Halk Şiiri, Âşık Veysel'le yeni bir boyut kazandı. Öyle ki, birçok yeni âşık, Veysel'in yakını olduğunu söyleyerek kabul görmek istiyordu.

1943—1944 yıllarında Arifiye, Hasanoğlu, Çifteler, Kastamonu, Yıldızeli ve Akpınar Köy Enstitülerinde Halk Türküleri öğretmenliği yaptı.

Köy Enstitüleri kapatılınca, Sivrialan'a döndü. Böylece 1943'ten başlayarak 1950'ye kadar süren devlet güvencesi de son buldu. 1965'e kadar oğlu Ahmet'in koluna girerek, Anadolu'nun erişmesi en zor yerlerine kadar giderek türkü söyledi. 1965 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından çıkarılan özel bir yasayla kendisine «Ana dilimiz ve milli birliğimize yaptığı hizmetlerden ötürü» aylık bağlanınca, kısmen de olsa rahatladı.

Âşık Veysel ölümüne kadar köyle ve halkla ilişkisini kesmedi. Ve eşsiz bir duyum gücüyle doğayı, toprağı, güzelliğı damarlarında duyarak sağlam türküler yaktı.

1951'de yönetmen Metin Erksan'ın çevirdiğı bir filmde yaşam öyküsü anlatıldı.

Radyoda okuduğı türküler, halkın malı durumuna geldi ve her çıkan plağı kısa sürede kapışıldı.

Âşık Veysel'in bütün şiirleri, şair Ümit Yaşar Oğuzcan tarafından kitap haline getirilerek yayımlandı: **Dostlar Beni Hatırlasın** (1970, 1973, 3. Basım 1973). Daha sonra da Miyatro Yayınları aynı kitabın 4, 5. ve 6. baskısını yaptı (1982, 1983, 1984.)

Âşık Veysel, 21 Mart 1973 günü Sivrialan köyündeki evinde yaşama gözlerini yumdu. Ölümünden sonra köyü-

ne bir anıtı dikildi. Evi de müze haline getirildi. Bir yontusu da İstanbul Gülhane Parkı'ndadır.

Yapıtları: **Deyişler - Âşık Veysel (1944), Sazımdan Sesler (1950), Âşık Veysel - Hayatı ve Şiirleri (1965), Dostlar Beni Hatırlasın (1970, 1971, 1973, 1982, 1983, 1984.)**

II — KİŞİLİĞİ DÜNYA GÖRÜŞÜ, TOPLUMSAL VE DÜŞÜNSEL YAPISI

«Âşık VEYSEL Halk Şiiri Geleneğinin Son Halkası mı?» başlıklı bir yazımızda, «İlkin çağımızın ozanlarından. Âşık Veysel'in 'büyüklük' payesini saklı tutarak, yazımıza başlamak istiyoruz» demiş ve yazımızı şöyle sürdürmüştük:

«Hiç kuşkusuz o, yaşadığı döneme damgasını vurmuş, varabileceği yere varmış ve lâayık olduğu tahta oturmuştur. (...) Biz bu yazımızda (...) birçok kez çürütölmüş bir görüşü tekrar gündeme getirerek, Veysel'in dahi katılmayacağına emin olduğumuz bir savı yanıtlamak istiyoruz.

«Halk şiiri geleneğinin son halkası...», tümcesi ölümünün 10. yıl dönümünde yine kullanıldı (*).

«OZAN DOLU ANADOLU»

Anımsanacağı gibi, 21 Mart 1973 günü Âşık Veysel yaşama gözlerini yumduğu zaman da, «Halk şiiri geleneğinin son halkası öldü. Halk şiiri de onunla birlikte gömüldü!..», görüşü ortaya atılmış ve üstünde uzunca bir

(*) Milliyet/Aktüalite S. 11 (20 Mart 1983) Halk Şiirinin son halkası, Âşık Veysel öleli 10 yıl oldu / İlhami Soysal

süre tartışılmıştı. Gerçi «kim doğru, kim yanlış» kesinkes belirlenip duyurulmamıştı, ama halk şiirinin sürdüğü, halk oldukça da süreceği kanıtlanmıştı. Örneğin, Âşık İhsanî'nin Ozan Dolu Anadolu adlı kitabında(**) yüze yakın ozan tanıtılmıştı.

UZUN SÖZ GEREKMEZ

Hatta tartışmalar öyle ileri boyutlara varmıştı ki, Âşık Veysel siyasi aksiyonlara bile hedef olmuştu. Tuncelili Âşık Zamani, «Veysel» adlı şiirinde «varlığını» kanıtlamıştı.

(...) Aslında o gün için Zamani'nin hedefi Veysel değil, Veysel'le birlikte halk şiirini bitirenlerdi. Veysel zaten kendi yerini belirlemiş, hiçbir tartışmaya da açık kapı bırakmamıştı. O doğanın, güzelliklerin, kendi sorunlarının ve «sadık yarı» toprağın ozanıydı. Hiçbir zaman da aksini söylememişti.

Gelin Zamani'nin şiirini birlikte okuyalım:

Çok dokundu mızrap ile tellere
Bozuk perdeleri görmedi Veysel
Ağıt yaktı bülbül ile güllere
Dikene elini sürmedi Veysel

Ağlayıp sızladı derdini döktü
Vurdular başına boynunu büktü
Çobandı ağanın koy'nunu güttü
Ver benim hakkımı demedi Veysel

(**) Âşık İhsanî / Ozan Dolu Anadolu / May Yayınları, 2.. Basım
1974 İst.

Balta sapı için çattı hırsıza
Dur demedi sömürücü arsıza
Vatandaş muhtaçken ekmeğe tuza
Bunun hesabını sormadı Veysel

Der Zamani Veysel büyük ozandı
Halkın değil kendi derdin yazandı
Sözü haçer iken kaçıp gizlendi
Zalımın başına vurmadı Veysel

BİR ÖRNEK DAHA

Ocak 1983'te Süleyman Yağız'ın bir kitabı yayımlandı: Yürü Bre Hızır Paşa. O da yaşayan ozanlarımızı belgelemiş, özellikle yaşayanları... Sanki 20 Mart'ta (1983) «Halk şiirinin son halkası Veysel'dir» deneceğini bilmiş gibi, altı yıl rafta tutmuş/tutmak zorunda kalmış ve güzel bir rastlantı, kısa bir süre önce yayımlamış. Bu yapıt bile tek başına, bu geleneğin sürdüğünü göstermez mi?...

HALK VARSA, HALK ŞİİRİ DE VARDIR

«Dün halk varken, halk şiiri de vardı. Bugün de halk olduğuna göre, halk şiirinin de olması gerekir (*)». Halk ozanının aksiyonu, üretim ilişkilerine, ekonomik çelişkilerin biçimine bağlı olarak boyut değiştirebilir, ama yok olmaz. Kimi zaman semboliktir, kimi zaman romantik... Yarın işlevini sembolik olarak mı sürdürür, yoksa romantik tarza mı bürünür; bunu zaman gösterecektir... Veysel sembolik miydi, romantik mi, bu tartışma götürür bir durumdur. (...) Pir Sultan'ın yaptığı sembolik bir edebiyattır. Hata-yi'nin de, Nesimi'nin de... Ama Karacaoğlan öyle mi?.. İs-

(*) Süleyman Yağız / Yürü Bre Hızır Paşa... S. 12, Üç Çiçek Yayınları

ter romantik olsun, ister sembolik; sonuçta ikisinin de yaptığı halk edebiyatıdır, halk şiiridir... Hiç birinin ölümü bu geleneği bozmaz.

Nasıl ki —ozanların atası sayılabilecek— Pir Sultan'ın ölümüyle halk şiiri yitmemişse; Veysel'in ölümüyle de bitmemiştir, Mahzuni'nin ölümüyle de noktalanmayacaktır...

AD MI?

Gelin bu görüşümüzü pekiştirmek için, aklımıza gelen ozanların adlarını okuyalım:

Âşık Mahzuni, Zamani, Muhlis Akarsu, Emiş Bacı, Kul Hasan, Devrani, Şahturna, Turabi, Kul Mehmet, Âşık Veli, Mecnuni, Âşık Hüseyin Çırakman Âşık Nesimi Çi-man, Mihneti, Temeli, N. Dadaloğlu, İsmail İpek, Hüseyin Kaçıran Sarıcakız, Âşık İhsani, Tanırlı Âşık Yener, Âşık Işık, Davut Sulari, Ali Gürbüz, Kul Ahmet, Feyzullah Çınar, Fedai, Hamdi Gardeş, Hüdai, Meçhûli, Ali İzzet, Haydar Erdoğan, Hüseyin Merdanı, Boranı, Mehmet Gürbüz, Se-fil Gülhani, Delicoş Kerem, Adil Ali, Âşık Eşref, İ. Coşar, Mahrumi, Meftuni, Eminî, Sefil Sellimî, Âşık Berati... ve daha niceleri..

Bu soluk, hiç kesilir mi? (1)

VEYSEL NEYDİ, NE DEĞİLDİ?

Görüldüğü gibi, Âşık Veysel ne halk şiiri geleneğinin son halkası, ne de ilki değildir. Olsa olsa herhangi biridir. Yalnız şunu bilmemiz gerekir ki her ozanımız gibi o

(1) Battal Pehlivan / «Âşık Veysel Halk Şiiri Geleneğinin Son Hal-kası mı?» / Yazko SOMUT / 29 Nisan 1983, Sayı 39/13

da gözardı edilmemesi gereken bir şiir, türkü emekçisiydi

Ancak, «özel anlamda gerçekçi, hatta yenilikçi sayılabilecek bazı dizelerine karşın Âşık Veysel genel anlamda gelenekçiydi, egemen ideolojiyle uzlaşma içindeydi. Bu yüzden geleceğe bel bağlamıyor, dünyanın değişmesi gereğinden çok faniliğine inanıyor, bundan ötürü hem sızlanıp yakınıyor, hem de ölüme ve yazgıya baş eğiyordu.

Ölüm var dünyada yok imiş murat
Günbegün artıyor türlü maşakkat

.....

Yalvarsam kadere yardım etmez mi?
Yeter bu çektiğim derdim yetmez mi?

.....

Tecellim tersine çalmış kalemi
Önünden gülmeyen sonra güler mi?

.....

Gerçi arada bir yobaza, cahile, şeriatçıya çatıyor, bilimi, tekniği, okulu savunuyordu ama bu onu kanaatkârlıktan, mistiklikten ayırmaya yetmiyordu.

Bırak sarı öküzü varsın yayılsın
Set çekme gözlere herkes ayılsın
Her köşede bir fabrika kurulsun
Uyan bu gafletten uyuma yurttaş

.....

Topraktandır cümle beden
Nefsini öldür ölmeden
Böyle emretmiş Yaradan

.....

Gerçi, din, mezhep, ırk ayrımı gütmüyordu, insanların

kardeşçe yaşamasını diliyordu, ama bu yaşayışa nasıl bir düzende varılacağını bilmiyordu Daha doğrusu son çözümde kurtuluşu Tanrı'dan bekliyordu.

Kürdü, Türkü ve Çerkezi
Hep Adem'in oğlu kızı
Beraberce şehit gazi
Yanlış var mı ve neresi

.....

Cümle canlı hep topraktan
Var olmuştur emir Hakk'tan
Rahmet dile sen Allah'tan

.....

Âşık Veysel'in Atatürk'e derin bir sevgisi, saygısı vardı. O'nu Türkiye'nin kurucusu, kurtarıcısı sayıyor, O'na sık sık övgüler diziyo, ağıtlar yakıyordu. Ama Atatürk'ü gölgeleyen, devrimlerini geriletan siyasal güçleri ya göremiyor ya da görüp susuyordu.

Atatürk'tür Türkiye'nin ihyası
Kurtardı vatani düşmanımızdan
Canını bu yolda eyledi feda
Biz dahi geçelim öz canımızdan

.....

Ağlıyalım Atatürk'e
Bütün dünya kan ağladı
Süleyman olmuştı mülke
Geldi ecel can ağladı

Âşık Veysel, yalnızca Atatürk'ü değil, öteki devlet büyüklerini (Örneğin; İsmet İnönü'yü, Fevzi Çakmak'ı) ve

yöneticileri (Örneğin; Şemsettin Günaltay'ı, Sivas Halke-
vi Başkanını ve Valisini de övmekten geri durmuyordu:

Atatürk'ün yattığı yer nûr olsun
Memlekete hor bakanlar kör olsun
Çok çalışkan bu valimiz varolsun
Gün günden üstündür günü Sivas'ın

Âşık Veysel, ayaklanan Şeyh Sait'i ve Kubilay'ı kesen
şariatçıyı kınıyor, ama onları besleyen ağalık düzenine do-
kunmuyor, topraksız köylüden ise hiç söz açmıyordu.

Şeyh Sait de yüzü tuttu isyana
Milletini hor baktırdı vatana

.....

Şeriatı düşündüler şerciler
Bir takım millete fesat verdiler
Herbiri bir yerde hep geberdiler
Onlar kurtulmadı toplarımızdan

.....

(.....)» (2)

TÜRKÇÜYDÜ/MİLLİYETÇİYDİ

«Dünya dolsa şarkıyılan
Türküz türkü çağırırız
Yola gitmek kurkuyulan
Türküz türkü çağırırız

(2) Asım Bezirci «Âşık Veysel'in Şiirinde Çelişme ve Uzlaşma» Yeni
A. Dergisi - Mayıs 1973

Türküz Türkler yoldaşımız
Hesaba gelmez yaşıımız
Nerde olsa savaşıımız
Türküz türkü çağırırız

Türklerdir bizim atamız
Halis Türküz kanı temiz
Şarkı gazeldir hatamız
Türküz türkü çağırırız

Bayramlarda düğünlerde
Toplantıda yığınlarda
Sıkılınca dar günlerde
Türküz türkü çağırırız

Yaylalarda yadaklarda
Odalarda otaklarda
Koyun gibi koytaklarda
Türküz türkü çağırırız

Su başında sulaklarda
Türkün sesi kulaklarda
Beşiklerde beleklerde
Türküz türkü çağırırız

Hep beraber gelin kızlar
Bile coşar o yıldızlar
Koşulunca çifte sazlar
Türküz türkü çağırırız

İnler Veysel arı gibi
Bülbüllerin zarı gibi
Turnalar katarı gibi
Türküz türkü çağırırız

Veysel yukardaki şiirinde gururla Türklüğü savunmaktadır. Bu şiiri oluşturan şartlar ümmetçiliğin aşıldığı ve kapitalizmin gelişim içinde bulunduğu dönemde ortaya çıkmıştır. Türkçülük genel deyimiyile milliyetçilik, ulusların ortaya çıkış dönemlerinde, feodalizme karşı mücadele etmesi nedeniyle nisbeten ilerici bir öz taşıyordu. Ama varlığını sınıflı bir toplumdan alması ve yine bir sınıfın varlığını tesis etmeye çalışması yönünden gerici bir içeriği bulunmaktadır. Bu gerici içerik zaten ulus sosyo ekonomik yapısına ulaştığı ve gelişimin tamamlandığı zaman hemen ortaya çıkmaktadır.

Ülkemizde açık olarak görüldüğü gibi milliyetçilik, ulus içerisindeki sınıf çelişkilerini gizlemek ve ulusal çıkarlar adı altında onların itirazsız sömürülmelerini sağlamak üzere kullanılmaktadır. Kapitalizmin gelişme döneminde gayri milli unsurlara karşı olurken bu gelişimi tamamladığı zaman tüm gerici kurumlarla işbirliği içine girmesi ve tekelci kapitalizmin sınıf şiddeti olarak belirmesi, milliyetçiliğin tüm emekçi kesimlerin düşman ideolojisi olduğunu belirler.

Milliyetçilik ulusların birbirinden ayrı, birbirine karşı ve düşman olduğu görüşünü yayar. proleterya enteryonafizmi ile tam bir zıtlık içine düşer. Bu görüş doğal olarak dünya savaşlarını getirir. Temelinde dünyanın ekonomik olarak yeniden paylaşımını içeren bu istek, kendini doğrudan doğruya değil de değişik sosyal kalıplar içerisinde ve toplumcu sloganlarla ortaya atar. Çünkü, belli bir kitleye dayanmak ve onlardan yararlanmak amacını güder. Bu yüzden gittikçe daha çok ezilen ve işçi olma zorunda bırakılan orta sınıfa el atarak, onların özlemlerini yansıtan görüşleri ileri sürer. Bunlardan vurucu güçler oluşturur.

Milliyetçilik, işçi sınıfı arasında dayanak bulamamak-

tadır. Çünkü bunların çıkarlarıyla taban tabana zıttır. Küçük burjuvalar arasında yandaş bulan milliyetçiliğin, Veyssel'in şiirine yansımaları ilginçtir» (3). O dönemde başka hiçbir ozanda görülme- yen ve bir adına uzlaşma diyebileceğimiz bu durum, Veyssel'in birçok şiirlerinde daha kendini gösterir.

İftihar ettiğim büyük muradım
Türk oğluyum temiz Türktür ecdadım

.....

Çekildi sancaklar dayanmaz varlar
Şarktan garba gitti Türkteki şanlar
O kadar paşalar o zabitanlar
Ayrılmadı asla sağ yanımızdan

.....

Fatih-Sultan Mehmet temeli kurdu
Ondan sonra oldu Türklerin yurdu
Edirne'den gelen o büyük ordu
Ayyıldızlı bayrak nûrum İstanbul

.....

YURTSEVERDİ

Şiirindeki tüm çelişme ve uzlaşmalara karşın, Âşık Veyssel'in yurtseverliği yadsınamaz. Hatta bunu birçok şiirine konu da etmiştir.

Şöyle ki;

(3) Rıza Zelyut / Halk Şiirinde Gerçekçilik, Ayko Yayınları,
S. 200 - 201

.....

Vatan sevgisini içten duyanlar
Sıtkı ile çalışın benimseyerek
Milletine ulusuna uyanlar
Demez neme lazım neyime gerek

Ancak, Cumhuriyet gazetesinde çıkan bir dizi röportajdan, Âşık Veysel'in, ulusal petrol sorununun dorukta olduğu bir sırada yabancı petrol satan şirketlerden birine «yabancılar bize kardeş bacı olur» sözleriyle plâk yaptığını, buna karşılık söz konusu petrol şirketinin verdiği nakit paranın yanısıra aylık da bağladığını öğreniyor ve üzülmüyoruz.

ÂİK VEYSEL'İN TANRIYA BAKIŞI

Âşık, Allah'a tutkundu. Ancak Tanrı'yı öteki bazı ozanlar gibi kişileştirir, hatta yerdiği de görülür. Ama «Bir takım eleştiriler getirse bile yine felek önünde baş eğer» '4). Kadercidir!

Bu alemi gören sensin
Yok gözünde perde senin
Haksız yol veren sensin
Yok mu bunda suçun senin

Kâinatı sen yarattın
Her şeyi yoktan var ettin
Beni çıplak dışar'attın
Cömertliğin nerde senin

(4) A.g.y. S. 207

Evli misin ergen misin
Eşin yoktur bir sen misin
Çarkı sema nûr sen misin
Bu balkıyan nûr da senin

Kilisede despot keşiş
İs'Allah'ın oğlu demiş
Meryem ana neyin imiş
Bu işin var bir de senin

Kimden korktun da gizlendin
Çok arandın çok izlendin
Göster yüzün çok nazlandın
Yüzün mahrem ferde senin

Binbir ismin bir cismin var
Oğlun kızın ne hısmin var
Her bir irenkte resmin var
Nerde baksam orda senin

Türlü türlü dillerin var
Ne acaip hallerin var
Ne karanlık yolların var
Sırat köprün nerde senin

Adem'i sürdün bakmadın
Cennet'e de bırakmadın
Şeytanı niçin yakmadın
Cehennemin var da senin

Veysel neden aklın ermez
Uzun kısa dilin durmaz
Eller tutmaz gözler görmez
Bu acaip sır da senin

**«Tanrı ile ilgili kuşkuyu, daha doğrusu Tanrı tasarımı-
mında bilincine ters düşen öğeleri yadsımayı içeren bu
şlir, ozanın sezgisinin ürünüdür (5).»**

Kambul felek sanki beni kayırdı
Eşten dosttan nazlı yardan ayırdı
Gizli sırrım memlekete duyurdu
Sanki benim bir ettiğim var gibi

Kimine at vermiş eştirir gezer
Kimine aşk vermiş coşturur gezer
Kimine mal vermiş koşturur gezer
Sanki bunu zengin etmek zor gibi

Bir kısmına büyük büyük pay vermiş
Bir kısmına yayla vermiş köy vermiş
Sevdiğine güzellikle boy vermiş
Al yanaklar şule verir nûr gibi

Birinin akli yok deli divane
Bir kısmı muhtaçtır acı soğana
Bir kısmını zengin etmiş yanyana
Şimdi kendi saklanıyor sır gibi

Kimine saz vermiş çalar eğlenir
Kimi zevk içinde güler eğlenir
Veysel gözyaşların siler eğlenir
Yeter gayrı yumma gözün kör gibi

Ne var ki, tüm eşitsizlikleri Tanrı'ya bağlamış, geçerli

olan üretim ilişkilerini, üretim ilişkilerinin insanlar üzerindeki olumsuzluğunu görmezlikten gelmiştir.

«Veysel'in şiirlerindeki çelişki; nesnel varlık ve somut olayların çözümlenmesinde olduğu gibi, metafizik kavramların eleştirilmesinde de ortaya çıkar. Ne denli kuşku duyarsa duysun, bu kavramlara içten bir bağlılık taşır. Bu da onu günümüzün gerçek halk ozanları olan «devrimci halk ozanlarından» gerilerde bırakır» (6).

BENCİLDİ/TARAFTI

Toplumcu/gerçekçi ozan, çağının tanıdığı olan ve toplumsal gerçeği halk kitlelerinin aydınlık geleceği için yorumlayıp sunan ozandır. Çevresinde olup bitenleri, görmezlikten gelen âşığın bir eksiği var demektir. Üzülerek belirtelim ki, Âşık Veysel çevresinde olup bitenleri görmezlikten gelmiştir. Örneğin; baltasını çalan hırsıza:

.....

Baltayı aldın sapı nittin
Nittin baltayı baltayı

Parasını çalan yankesiciye,

Parça parça olsun paramı çalan
Kimi gerçek dedi kimisi yalan
Dünyada görmedim böyle bir plan
Kapı kitli cüzdan cepte para yok

... diye seslenmiş ama milyonlarca insanı sömürenleri, hiç mi hiç görmemiştir. Gönül isterdi ki Koca Veysel, hançer

(6) A g y S. 209

gibi olan sözünü esirgemeye, sazının çelik gövdesini hak-
sızların başına tüm gücüyle vura...

Köy Enstitülerini,

Enstitü bir kıvana misaldır
Her türlü çiçekten alır bal yapar
Yurdumuz içinde doğru bir yoldur
Memlekete kanat takar kol yapar

Mahmudiye Hamidiye Çifteler
Enstitü köylere yapacak neler
Bu toplu fikirle dağları deler
Kimisi makine kimi bel yapar

İresim yaparlar plan çizerler
Çözülmedik düğümleri çözerler
Bir kısmı şairdir şiir yazarlar
Kimi saz düzenler kimi tel yapar

Hocaları dersin vermiş okutmuş
Var olsun bu gençler duyduğun tutmuş
Kimi deniz kimi ırmaklar yutmuş
Kimi yağmur olur coşar sel yapar

İnan ki her işi başarır insan
İnsana yoldaştır gayretle iman
Vatan sizden hizmet ister her zaman
Maarif sizi memlekete el yapar

Uyarın köylüyü varsın uyansın
Enstitü kuvveti yurda yayılsın
Herkes kazancının yolunu bilsin
Öğretmenler iz gösterir yol yapar

Yiğitlik cesurluk yılmaz yorulmaz
Tembellere hazır sofra kurulmaz
Veysel'in elinden hiç bir iş gelmez
Çalı gibi yaprak açar gül yapar

...diyerek övmüş, onlar için ne denmesi gerekiyorsa demiş, ancak Anadolu'nun alın akı olan bu bilim yuvalarını kapatan zihniyete, bir tek söz söylememiştir.

Halkevlerini,

Sarsılmaz Halkevi sağlam temeli
Işık tutar halka yorulmaz eli
Halka hizmet kuruluşu emeli
Atatürk sesi var Halkevleri'nde

Halkevleri umum halkın mahdır
İlim irfan faziletle doludur
Devam eden Atatürk'ün yoludur
Atatürk izi var Halkevleri'nde

.....

...diyerek göklere çıkarmış, ama «Halkın evi Hakkın evi» diye tanımladığı bu kuruluşa dil uzatanlara, bir dizelik yanıt bile verememiştir.

Okulu, okumayı övmüş, ama okumaya düşman, kitema düşman kişi ve kuruluşlara en küçük bir tepkisi olmamıştır.

**AŞIK VEYSEL'İN SANATI KLASİK MİYDİ,
SEMBOLİK Mİ?
YA DA ÖTEKİ BAZI HALK
OZANLARI ARASINDAKİ YERİ**

Yineleyecek olursak, «...Halk ozanının aksiyonu, üretim ilişkilerine, ekonomik ilişkilerin biçimine bağlı olarak boyut değiştirebilir, ama yok olmaz. Kimi zaman semboliktir, kimi zaman romantik... (...) Veysel sembolik miydi, romantik mi? Bu tartışma götürür bir durumdur. (...) Pir Sultan'ın yaptığı sembolik sanattır. Hatayi'nin de, Nesimi'nin de... Ama Karacaoğlu öyle mi? ..»

Ya Âşık Veysel?

«Edebi eserler ile toplumsal görüşler arasında sıkı bağlantılar vardır. Toplumsal görüşler ile de, toplumsal görüşleri taşıyan sınıflar arasında da bağlantılar vardır. Bu durumda edebî sınıflarla, toplumsal sınıflar arasında dolaylı ya da dolaysız bir bağlantı vardır. Bu durumda iktidarda olmayan, fakat kendini iktidara aday gören bir sınıfın edebiyatı sembolik edebiyat olur, iktidara gelmiş bir sınıfın edebiyatı klasik, natüralist bir ekol olur. Ve buna karşılık iktidarı yitirmekte olan sınıfın sanatı da romantik olur. Yine pek doğaldır ki, yukarki açıklamamız bir soyutlamanın ürünüdür... Şöyle ki, gelişmekte ve iktidara aday olan sınıfın edebiyatı sembolik iken, aynı tarih döneminde iktidarda olan sınıf da iktidarını yitirmektedir. Hal böyle olunca bu sınıfın edebiyatı da romantik olur. Buna göre aynı tarih döneminde, aynı ülkede biri yıkılmakta olan sınıfın edebiyatı olan romantizm, öbürü de gelişmekte olan sınıfın edebiyatı olan sembolizm iç içe bulunurlar. Bu açıklamamıza göre bir ülkede romantik bir edebiyat vardır, bir sembolik edebiyat vardır. Bir de bunların karmasıdır. Başka bir deyimle, hiçbir toplumda saf

bir sembolizm ya da romantizm bulunamaz... Yıkılmakta olan sınıflar gelişmekte olan sınıf ilişkileri oranında sembolizmle romantizm arasında bir orantı bulunur. Bu oran sanatın sembolik ve romantik oluşunu saptar. () Egemen olan, iktidarda olan sınıfın sanatı klasik bir sanattır. Bu sanatta sembolizm ya da romantizme gerek yoktur. Orada bir realizm hüküm sürer. Bunun en güzel örneğini Sovyetler Birliği'nde görebiliriz. Bugün Sovyetler Birliği'nde görülen sanat, sosyalist realist sanattır. Sosyalist realist sanat ise bir tür klasizmdir. Sovyetler'de gözde olan sanat, klasik sanat türüdür. Oysa 1917'den önceki ve 1917 ile 1928 yılları arası sanat —adı ne olursa olsun— son tahlilde sembolik sanattır». (7)

Durum böyle olunca Pir Sultan Abdal, Hatayi, Nesimi ve hatta günümüz ozanlarından Âşık Mahzuni Şerif'in yaptığı sanat hiç kuşku yok ki sembolik sanattır. Çünkü bunlar iktidara aday bir zümrenin sözcükleri olmuşlardır. Mevcut yönetimlerle çelişkileri vardır.

— PİR SULTAN ABDAL

Pir Sultan Abdal,
Yürü bre Hızır Paşa
Senin de çarkın kırılır
Güvendiğin padişahın
O da bir gün devrilir

...

... der ve dara çekilir. Çünkü feodalizmin pençesi altında inim inim inleyen halkın yanında, «Hızır Paşalar»ın karşı-sındadır.

(7) B. Pehlivan «Abidin Nesimi» (Portre) / Sanat Edebiyat '81 /

Sayı: 12 S. 24 - 25

— KUL NESİMİ

«Pir Sultan Abdal'ın öğrencisi olan Kul Nesimi, ondan daha mistik olmakla birlikte, kimi feodal yasalara meydan okuyuşu ile gerçeğin bir başka boyutunu kor ortaya». (8)

Ne ki O;

Sorma be birader mezhebimizi
Biz mezhep bilmeyiz yolumuz vardır
Çağırma meclis-i riaya bizi
Biz şerbet bilmeyiz dolumuz vardır

Ey zahit surete tapma hakkı bul
Şah-ı velayata olmuşuz hep kul
Hakikat şehrinde geçer bize yol
Başka şey bilmeyiz Ali'miz vardır

...der ve tüm eylemleriyle feodalizmin karşısında olduğunu kanıtlar. Nesimi iktidarın karşısındadır. Ali yanlısıdır. Ehlibeyt yanlısıdır ve sünni ideolojiye, sünni hakimiyete karşıdır. Nesimi'nin tüm toplumcu ozanlar gibi mezhebi yoktur (Biz mezhep bilmeyiz yolumuz vardır — Nesimi). Çünkü ozanın mezhebi olmaz. Ehlibeyt yanlısı olmak, mezhep tutmak demek değildir. Ehlibeyt hiçbir mezhebin mensubu değildir. İktidarda olan sünni hakimiyettir. Böyle olunca Nesimi ve düşüncesi de iktidara adaydır. Dolayısıyla yaptığı sanat da, semboliktir...

(8) Rıza Zelyut/ Halk Şiirinde Gerçekçilik / Ayko Yayınları S. 112

— KÖROĞLU

«Köroğlu'nun şîirlerinde kavga duygusu egemendir. Bu egemen duygu kendi yapısına uygun biçim ve sesi de birlikte taşır. Yapmacılıktan uzak tok ve gür bir ses, yaşamın içinden süzülerek yükselir.

Eğer kendilerinde erlik var ise
Gelsin döğüşelim Bolu Beyleri
Kanından susayıp candan geçerse
Gelsin döğüşelim Bolu Beyleri

Atına bindi de eyledi dizgin
Alayları çatıp etti mi bozgun
Leşine kondurmak isterse kuzgun
Gelsin döğüşelim Bolu Beyleri

Koç yiğitleri de aldım yanıma
Keskin' kılıcımı taktım belime
Serimden geçmişim bakmam ölüme
Gelsin döğüşelim Bolu Beyleri

Karşıda durana kalmaz kararım
Doğruluk gelene yoktur zararım
Ya şehitlik ya gazilik dilerim
Gelsin döğüşelim Bolu Beyleri

Ala sadağımı sundum özüme
Hezârân kalkanım aldım dizime
Köroğlu der kan göründü gözüme
Gelsin döğüşelim Bolu Beyleri

İlk bakışta, bölgesel bir kuruluşun temsilcilerine sesleniş çarpıyor göze. Ama gerçekte bu sesleniş devletin

tüm bölgelerini kapsar. Köroğlu'nun kavgaya çağırdığı Beyler Bolu'nun olduğu gibi Sivas'ın, Amasya'nın, Malatya'nın Beyleri de olabilir. Daha doğrusu Osmanlı Devletindeki tüm Beyler ve Paşalar, meydan okunan insanlardır. Köroğlu, kurtuluşu Bolu Beyi'ni yok etmekte bulmuş ve ona meydan okumuştur (9). Yani kendini iktidara aday görmüştür. Bu yüzden de yaptığı sanat doğal olarak sembolik ekolde yerini bulmaktadır.

— HATAYİ

Hatayi (Şah İsmail)'den örnek vermeden önce, biraz döneminden söz etmek istiyoruz:

«...

1. Selim'i düşündüren, buna karşılık Anadolu Türkü için bir umut olan gelişim, Safevi Türk Devletinin Şah İsmail tarafından güçlendirilmesidir. Şah İsmail'in adı ile birlikte anılan bu devlet, Osmanlı Devleti'nden çok daha fazla bir Türk Devleti'dir (.) Kaldı ki, bu devlette devşirme sadrazamlar, paşalar, beyler ve yenicerililer de bulunmuyordu. Tam tersine, bu devletin gerek nüfus ve gerekse askeri gücünü Anadolu Türkü oluşturunuyordu. Şah İsmail'in devleti özellikle Anadolu'dan kendisine katılan Türkler ile gücleniyordu. Örneğin, yalnız Teke (Antalya) yöresinden 15 bin atlı aileleriyle birlikte Şah İsmail'e katılmıştı. (.) İşte bu nedenle, «Denilebilir ki Çaldıran Muharebesi'ndeki Safevi ordusu kan bakımından Osmanlı ordusundan daha ziyade Türk olup bunların da kâhır ekseriyeti Antalya, Konya, İçel, Antep, Halep, Maraş, Sivas havalileri ile Erzincan Erzurum ve Diyarbakır gibi Doğu Anadolu bölgelerindeki göçebe ve köylü Türklerden idiler.» (.), (.)

(9) Rıza Zelyut / Halk Şiirinde Gerçekçilik / Ayko Yayınları S. 89

Bu güçlü Türk devletinin gelişip kökleşmesinin, sömürge olarak görüp değerlendirdikleri Anadolu'nun, elden çıkması demek olacağını anlayan Osmanlı yöneticileri, bu gelişimin ayrıca tek İslam Devleti kurma çabalarını da engelleyecek nitelikte olduğunu kavramışlardı. (.)

Ne var ki, din ve milleti bir olarak değerlendiren bu politika, Anadolu halkının Safevi Türk Devleti'ne gösterdiği yakınlık ve ona yaptığı yardım karşısında, zaten daha önce de Türkleri hor görme biçiminde tohumları atılmış bulunan düşmanlığı, Anadolu halkı için dayanılmaz bir duruma getirdi. Prof. Dr. Tankut'un deyişiyle, '...sıra sıra cellatlar, sürü sürü Türkmen doğramaya başladı...' Zaten tâ Otlukbeli'nden (1473) başlamıştı. Sonraları şeriatçı zihniyet kuvvet bulunca, Türkmen aleyhtarlığı kızıştıkça kızıştı. Cihad merkezini Tuna boyundan Toroslar'a ve Dicle boylarına naklettiler. Leon Cahun'un dediği gibi «Türk manî zaiful iman» Osmanlı'nın zıddına gidiyordu. Kuyucu Murat Paşa'nın, kuyuda binlercesini bunaltarak öldürdüğü insanlar bunlardı. (.) Yavuz Sultan Selim, hilâfeti Abbasi Halifesi'nden kılıç zoruyla aldıktan sonra, İslâm dinindeki içtihat yolunun 13. yüzyılda kapanmış bulunmasıyla tutucu bir niteliğe bürünmüş olan ve egemen çevrelerin İdeolojisi olarak benimsenmiş bulunan sünnilik ve buna bağlı olarak, kalıplaşmış kalmış ve toplumsal gelişmeye ayak uyduramamış olan şeriatçılık, Türkün anlayamadığı Arap ve Acem dili Anadolu'yu kesin olarak kaplamaya başlamıştı. Ancak Anadolu'da yaygın bulunan Alevilik, bu İdeolojinin kabul edemeyeceği bir şeydi. Şu halde, Osmanlı Devleti'nin her şeyden önce doğu sınırındaki Türk devletini desteklediği ve sonra da genellikle Alevi olduğu için Anadolu halkını, Anadolu Türkünü yok etmesi gerekiyordu. (.)

Bu nedenle Anadolu'da öldürülen Türklerin 40 bin kadar olduğu belirtilmektedir. Yavuz Sultan Selim, Şah İsmâ-

il üzerine sefere çıkarken, ordusunun arkasında Türk bırakmak istememişti. Bu gerçek, Osmanlı İmparatorluğunun Türklükten kopmuş olduğunun en açık kanıtlarındandır. (.) Gerçekten, Osmanlı Devleti tarafından büyük Türk çoğunluğuna reva görülenler, hakaretler, yüklenen suçlar, Osmanlılığın Türklükten ne ölçüde ayrı ve ona düşman bir anlayış olduğu için başka bir kanıt aramayı gereksiz kılmaktadır. Birinci Selim, 40 bin Türkün kitle halinde öldürülmesini haklı çıkarmak için Anadolu Türküne kadınları ortaklaşa kullanmak; Kur'an'ı, camileri yakmak eylemlerini yüklemekten kaçınmamıştı. (...)

Türk halkının haklı tepkilerine yol açan bu durum karşısında, halkımız bazan Osmanlı'ya karşı direnmiş, bazan da yerini yurdunu bırakıp Osmanlı'dan kaçmış, göçmüştür... İşte, sosyo ekonomik durumu bu nitelikleriyle saptadığımızda bu toplumsal gerçeklerin, dizelerinden yankılandığı Anadolu Halk Şiirleri ve türkülerindeki ezikliği daha gerçekçi bir biçimde kavranır.» (10)

Bu dönemde gerek liderliğiyle, gerekse «Hatayi» mahlasını kullanarak yazdığı şiirleriyle, bir karanlık döneme damgasını vurmuş bir şair olan Şah İsmail'i'n yaptığı da elbette sembolik edebiyattı. Çünkü Şah İsmail de çevresindeki halktan aldığı güçle iktidara adaydı. O dönemde iktidarı kaybetme endişesinde olan Yavuz'un yanlısı yani iktidar yanlısı şairleri ne kadar romantik şair idilerse, Şah Hatayi de bir o kadar sembolikti.

Muhammed Ali'den kurulu yoldur
Evvel rehberinden kaçana lânet
Evvel ikrar verip sonra dönene
Yapıştığı elden kaçana lânet

(10) Dr. Çetin Yetkin / Türk Halk Hareketleri ve Devrimler / Milliyet Yayınları / S. 158 - 159 - 160 - 161

— BERÇENEKLİ ÂŞIK MAHZUNİ

Günümüz ozanlarından Berçenekli Âşık Mahzunî Şerif'e gelince, o da 1960'lı yılların en önde gelen ozanı olarak, halk şiiri geleneğinin çok önemli bir kilometre taşıdır... O da ülkemizi ve sorunlarıyla birlikte insanlarımızı çok iyi tanımasını bilmiş, hatta onlara çözüm yolları önerirken, sorunlara evrensel düzeyde bir bakış açısı bile getirmiş ve usta bir toplumcu-gerçekçi halk ozanı olmuştur.

Örneğin:

Gökte yıldız yerde ışık görülmez
Güneş doğup gündüz olduğu zaman
İnsanoğlu ara yerde sürünmez
Baş koyacak yastık bulduğu zaman

Çalışmadan yetim hakkını yeme
O kül kafan ile bilirim deme
Dağılır ordular, kalkar mahkeme
İnsanlık kavgasız kaldığı zaman

Bak ne hale koydun garip başımı
Zehir ettim ekmek ile aşımı
Boşa süslemeyin mezar taşımı
Mahzunî Şerif'im öldüğü zaman

Önemli bir şiiri daha;

Adem'den mi geldin Nuh'tan mı kaldın
Kolum nerden aldın sen bu zinciri
Ben de bir ademdım kahpe dünyada
Kolum nerden aldın sen bu zinciri

Kimler yazdı bu yazıyı yazanı
Gönül arzetmiyor böyle düzeni

Dövülür mü memleketin ozanı
Kolum nerden aldın sen bu zinciri

Körpe yaşta layık oldum ölüme
Gücüm yetmez zalim oğlu zalime
Uyansa Atatürk/Pir Sultan ağlar halime
Kolum nerden aldın sen bu zinciri

Ben bir ceylan idim dostluk dağında
Ben bir sümbül idim bizlik bağında
Gavurun merihe gitme çağında
Kolum nerden aldın sen bu zinciri

Mahzuni Şerif'im başım belada
Benim gözüüm yoktur cennet âlâda
Bunun m' için öldük Çanakkale'de
Kolum nerden aldın sen bu zinciri

— KARACAOĞLAN

Ama Karacaoğlan öyle mi?

Güçlü bir ozan olmakla birlikte «Elif»inden başka hiçbir sorunu olmamıştır. Varsa yoksa, yar, güzel, canan, dilber, ala gözlü, Elif...

Onun iktidarla hiçbir sorunu yoktur.

Sembolizmin karşısında da değildir, yanında da...

Karacaoğlan uşak olsam
Yar belinde kuşak olsam
Bir atlastan döşek olsam
Yar altına serse beni

...

— ÂŞIK VEYSEL

Esas konumuz olan Âşık Veysel'e gelince;

O yaşamı süresince iktidarla uzlaşma içindedir. Süregelen düzenden hoşnuttur. «Gerçi o, arada bir yobaza, cahile, şeriatçıya çatıyor, tekniği, okulu savunuyordu ama bu onu kanaatkârlıktan, mistiklikten ayırmaya yetmiyordu..» (11)

Onun Sanatı var olanı öven, mevcuda kanaat eden romantik sanattır.

Hatta «egemen olan, iktidarda olan sınıfın sanatı klasik bir sanattır. Bu sanatta sembolizm ya da romantizme gerek yoktur» görüşünden hareket edersek, Âşık Veysel'in yaptığı, klasik bir sanattır da diyebiliriz.

Ama hiçbir zaman «Semboliktir» diyemeyiz. Çünkü o, iktidar ne istemişse, ya da neden hazlanmışsa, onu söylemiştir. Değilse Köy Enstitülerini övecek kadar tanıyan bir kişi, kapatıldığında nedenini soramayacak kadar bilinçsiz olabilir mi?

HACI BEKTAŞ MI, MEVLÂNÂ MI?..

Âşık Veysel, aslında bir Alevi/Bektaşî'dir. Bir başka deyişle bir Alevi ana-babadan dünyaya gelmiştir.

Gerçi hiçbir zaman, Aleviliğini şiirlerine yansıtmamıştır. Ama hiçbir zaman da bu gerçeği saklamamıştır.

Hacı Bektaş'ın mezarını ziyaret ettiğinde, Alevi zihniyetin bir temsilcisi gibi...

Medet mürvet deyip kapına geldim
İsteğim dileğim var Hacı Bektaş

{11} Asım Bezirci / Âşık Veysel'in Şiirinde Çalışma ve Uzlaşma /
Yeni A. Dergisi / Mayıs 1973

İndim eşiğine yüzümü sürdüm
Kusurum günahım var Hacı Bektaş

Kul olanın elbet olur kusuru
Nesli peygambersin cihanın nûru
Ali'sin Veli'sin pirlerin piri
Galma kusurlara Pir Hacı Bektaş

Horasan'dan ayak bastın Urum'a
Mucizeler şahit oldu pirime
Bak şu vaziyete bak şu duruma
Eşin yok cihanda bir Hacı Bektaş

Geçmen dedin divarımdan sinekten
Yalan sedir olmaz ervahı tekten
Sana inanmışım erwahtan kökten
Sana inanmayan kör Hacı Bektaş

Sana yalvarıyor Veysel biçare
Yine senden olur her derde çare
Bir arzuhal sundum gâni Hünkâre
Keremin ihsanın bol Hacı Bektaş

...dizelerini söylemiştir.

Öte yandan Mevlâna'yı ziyaretinde de şiir yazmayı
ihmal etmemiştir. Öyle ki, ikisi arasında bir fark görmeden,
ve bu kez de Sünni ideolojinin bir temsilcisi gibi...

Ziyaretim Mevlânâ'yı
Kabul et Allah aşkına
Bu fakiri divaneyi
Kabul et Allah aşkına

Eşîğine yüzüm sürem
El bağlayıp divan duram
Büyük lütfun eyle kerem
Kabul et Allah aşkına

Mevlâna Mevlâna'nın kulu
Doğru hakka gider yolu
Deryası irahmet dolu
Kabul et Allah aşkına

Yalvarırım akşam sabah
Kul olanda olur günah
Merhamet et halime bak
Affeyle Allah aşkına

Sana sundum arzuhalim
Size ayan benim halim
İrahmeti bol sultanım
Kabul et Allah aşkına

Veysel adım budalayım
Size yalvarırım daim
Türk oğluyum Türktür soyum
Kabul et Allah aşkına

...diyerek bir belirsizlik örneği ortaya koymuş ve Hacı Bektaş'la Mevlâna'yı aynı kefeye oturtmuştur.

Bu şiirle, Hacı Bektaş Veli için yazılmış dizeleri karşılaştırdığımızda Âşık Veysel'in, ikisini aynı düzeyde tuttuğunu ve hatta aynı sözleri ikisi için kullanarak, övdüğünü görürüz.

Örneğin,

İndim eşîğine yüzümü sürdüm

ve

Eşğine yüzüm sürem

Kul olanın elbet olur kusuru

ve

Kul olanda olur günah... gibi.

Oysa, «... Mevlâna: Anadolu Selçukluları'nın yıkılış çağlarında, devletin resmi propagandacısı ve resmi bilgini olmuş, halk yığınlarını yukardan aldığı buyruk üzerine, onların çıkarları doğrultusunda şartlandırmakla uğraşmıştır. Selçuklu sultanlarının kukla durumunda oldukları bu çağlarda, beylikler oluşma sürecine girmişlerdir. Mevlâna, gerek sultanlarla, gerekse bu beylerle içli dışlı olmuş, onların buyruklarını halka şiirle tebliğ etmiştir. Köleliği artık geride bırakan Türk toplumunun egemen sınıfıyla birleşen ve bütünleşen Mevlâna, feodalitenin tüm günahlarına ortak olmuş bir kişidir. Türk halkının kabaca sömürüldüğü düzenin nimetlerini tam anlamıyla tadan Mevlâna, egemen sınıfla haysiyet kırıcı bir uzlaşma içine girmiş ve soyluların çirkefine batan birisi olarak yaşamıştır. Mevlâna'nın çağında, sömürülen yığınlar ve onlara önderlik eden sufiler, kadınları ve çocukları ile birlikte kılıçtan geçirilirken, onun padişahlardan bile iltifat görmesi, hangi sınıfın malı olduğunun bir belgesidir. Bir karşılaştırma yaparak, bu durumu daha da açıklığa çıkarabiliriz: Mevlâna da, Hacı Bektaş Veli de doğudan, Moğol baskısından kaçarak Anadolu'ya gelmiş iki kişidir. Babası Bahaeddin Velled gibi hep saray çevresine hitap eden ve Türk feodalitesinin resmi ideolojisi olan sünniliği savunan Mevlâna da Sultan Alaeddin'in davetiyle saraya gider.

Konya sultanları, Mevlâna'nın halkı uyutma hizmetine karşılık ona her türlü olanağı sağlamışlardır. 4. Kılıç Arslan ve oğlu 3. Gıyaseddin Keyhüsrev zamanında Mevlâ-

na'nın 14 adamı resmen vergiden bağışık tutulmuşlar, Mevlevilere de devlet tarafından tahsisat bağlanmıştı. Kısaca Mevlâna, devletli yöneten soyguncular tarafından servete boğulmuştur.

Öte yandan Hacı Bektaş Veli, Anadolu'nun ortasına bozkıra çekilmiş ne Selçuklu Sultanları, ne de beylerle ilişkili kurmuştur. Egemen sınıftan hiç kimse ile görüşmeyen Hacı Betaş, yandaşları ne korunmuşlar, ne de vergiden bağışlanmışlardır. Üstüne üstlük kıyım uğramışlar, varlıkları yağmalanmış, devletin bir numaralı hedefi olmuşlardır.» (12)

Demek ki, birisi halkın karşısında, öteki yanında... Birisinin zihniyeti iktidarda, öteki muhalefet... Birisi bolluk içinde, öteki yoksul... —Deyim yerindeyse— biri Muhammed'in soyundan, öteki değil... Tüm bunlara karşın, ikisini aynı derecede sayıp, ikisinden aynı derecede «şefaatt ummak», ikisine de aynı sorunlar için yalvarmak doğru olmasa gerektir.

Özetlersek, Âşık Veysel kendi sorunlarının ve güzelliklerinin ozanıdır. Felsefesi, «ne olursan ol yeter ki gel» dir. Ufak tefek çıkışları da üzümlere belirtelim ki, belli bir amaca yöneliktir.

Ama tüm bunlara karşın, önemli bir olgudur da...

Bu bölümü Âşık Kul Hasan'ın, Veysel için yazdığı iki dörtlülle bitirmek istiyoruz:

Şu bozuk düzene karşı çıkmadan
Çekti gitti Âşık Veysel rahmetlik
Bahseyledi çekirdekten bostandan
Ekte gitti Âşık Veysel rahmetlik

...

Çok korkaktı biliyorum huyunu
Savunmadı ezik işçi köyünü
Sus dediler haksızlığa boynunu
Büktü gitti Aşık Veysel rahmetlik

III — SANATÇI KİŞİLİĞİ

Önce âşık ve âşık edebiyatını kısaca tanımlamak gereklidir:

«Âşık nedir? Âşık edebiyatı nasıl bir edebiyattır? Türk halk edebiyatı geleneğinde âşık, XV. Yüzyıldan sonra şiir, nazım ve düzyazı karışımı bir öykü çeşidinin yaratıcısı olan sanatçılara verilen addır. Bunların yaratmış olduğu edebiyata da âşık edebiyatı adı verilmiştir. Kaynağı yönünden gizemci ozanlara uzanan âşık sözcüğü Hak âşığı anlamında tekke yörelerinde kullanılırken, daha sonra dindışı şiir söyleyen tüm ozanlar için kullanılır olmuştur.» (13)

Âşık Veysel tümüyle bu tanıma uyar.

SANATI

Âşık Veysel, (düşünce yapısı bir yana) tüm şiirlerinde halkın beğenisine, halkın duyarlığına bağlı kalmış bir ozanımızdır.

O halkın bilinç, kültür düzeyini kavramış, okuyanların, kültürlülerin edebiyatına yönelik, yapmacık sözcüklere, özentilere şiirlerinde yer vermemiştir. Duyduklarını olduğu gibi, hiçbir süslemeye gerek bırakmadan yansıtmıştır.

(13) Hüseyin Seçmen, *Karacaoğlu*, Deniz Kitaplar Yayınları İst.

1983, S. 20

Âşık Veysel kendinden önce yaşamış, ozanların etkisinde de kalmıştır: Karacaoğlu, Pir Sultan, Âşık Garip, Köroğlu... gibi

ÖLÇÜ/UYAK

Veysel, birinin dışında tüm şiirlerini, dörtlüklerle söylemiştir. Ancak «Köprü» adındaki bir tek şiirini,

_____b
_____b
_____b

_____a
_____a

...ölçülerine bağlı kalarak yazmıştır.

O, her zaman hece ölçüsünü kullanmış, aruzla söylemeye hiç özenmemiştir. Genellikle $6+5=11$ ve $4+4=8$ hece ölçüsünü kullanmıştır.

Âşık Veysel'in, dizelerini ölçüye uydurmak için, zaman zaman hece düşürdüğü görülür:

«Kilisede despot keşiş

İs(a) Allahın oğlu demiş»

Burada (a) düşürülmüştür, fakat öte yandan hece artırmak için harf eklediği de olmuştur:

«Çeşitli (i)renkler türlü görüşler

Hayal midir rûya midir bu işler»

yada

«(i)rahat yok Londra'da Lozan'da

Avrupa As(i)ya hep kızı kanda»

Burada da (i) eklenmiştir. Ama Veysel bunu öyle ustaca uygulamıştır ki, zaten Sivas yöresinde yaşayan halkımız, çokluk «renk»e «irenk», «rahat»a «irahat» der.

Veysel'in şiirinde uyak da, şu şekildedir:

I

_____b
_____a
_____b
_____a

_____c
_____c
_____c
_____a

_____a
_____a
_____a
_____a

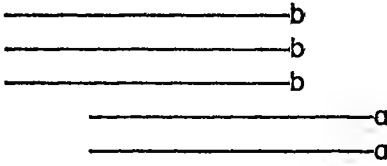
_____b
_____b
_____b
_____a

III

_____b
_____a
_____c
_____a

_____d
_____d
_____d
_____a

IV

DİL

Âşık Veysel'in dili kısmen yaşadığı yörenin kullandığı günlük konuşma dili olmakla birlikte, tüm Anadolu halkı tarafından rahatlıkla anlaşılmıştır. Hatta Anadolu halkının dilini çok iyi bir biçimde kullandığı için de, TBMM 1965 yılında kendisine «**Ana dilimiz ve milli birliğimize yaptığı hizmetlerden ötürü**» aylık da bağlamıştır. Gerçi Âşık Veysel'e aylık bağlanması tek nedeni, «dilciliği» ya da «milliciliği» değildir. Ama gerekçe olarak gösterilmesi, «dilcilik» yanının gözardı edilmemesi gerektiğini ortaya koyması bakımından önemlidir, kanımızca.

Tüm bunlara karşın zaman zaman Arapça, Farsça, Osmanlıca sözcükler kullandığı da olmuştur. Ama bunlar bir özentinin ürünü —kesinlikle— değildir.

Örneğin, kâinat, irade-i cüz, cömertkâr, misk-ü amber, tenezzüh, mihnet, lâl, buğuz... gibi.

Özetlersek, Veysel'in süsten, abartmadan, zorlamadan uzak berrak su gibi akıp giden, bir dili vardır.

Bizim eller yaylasına yürümüş
Tez gidelim o göçlere erelim
Boz dumanlı soğuk suyu yaylanın
Soldurmadan çiçeğini derelim

Kuzulamış koyunlar kuzular körpe
Saf tutar güzeller el çırpa çırpa

Çöldeki ceylanlar çıkmadan sarpa
Kement atıp kollarını saralım

Bizim elin menekşesi mor olur
Güzeli aşika sitemkâr olur
Her çiçeğin bir mevsimde yer'olur
Bu sırları tabiata soralım

Bülbüller susmadan güller solmadan
Sümbüller kuruyup hep toz olmadan
Yüce yaylam seni duman almadan
Zurba zurba kekliklerin görelim

Sarı turnam tel tel olmuş kanadın
VEYSEL'in dilinde tesbihtir adın
Hayal mıydın gözlerimden ıradın
Ahu gözlü sümbül saçlı maralım

BENZETMELERİ

Soldu çiçeğim yaprağım
Senin yolunda yolunda

Geldi güz ayları erdi baharım
Geçirdim günümü gaflet içinde

Yukardaki örneklerde görüldüğü gibi, anlattığı bazı şeyler insanı soyut bir şiir dünyasına taşımaz. İlk dizede soyut bir kavram ortaya atar ama, hemen ardından söylediği dize ilkin somutlaştırır.

Âşık Veysel de öteki bazı ozanlar gibi, halk şiirinde, görülen ortak mecazlar kullanır. Yağmur, toprak, sel, ateş,

yaprak, gül, kar, çiçek... gibi varlıklar somut varlıklardır.
Bunun için de benzetmeleri somuttur.

Çiçek olsan derilmen mi?

Yağmur oldum sepelendim
Toprak oldum tepelendim

Kırpıklar ok kaşlar kalem

Yağmur olsam yağa yağa

Yıldız gibi benler gördüm
Dudağında ballar gördüm

Güller açmış yanağında

Seher yeli gibi gelir nefesin
Kara bulut gibi kaşların güzel

Bazen de şilrin tümünde mecaz bir anlatım göze çar-
par:

Göklerden süzüldüm tertemiz indim
Yere indim yedi renge boyandım
Boz bulanık bir sel oldum yürüdüm
Çeşit çeşit türlü renge boyandım

Yüzlerimi yere vurdum sürüdüm
Çok dolandım ırmak oldum göründüm
Eleklenden geçtim yundum arındım
Kâmilâne kârla renge boyandım

DOĞAÇTAN SÖYLEDİKLERİ

Âşık Veysel hazırlanmadan/doğaçtan (irticalen) deşilr söyleme yeteneğine sahipti. İstanbul'da verdiği bir konserde, gördüğü ilgi üzerine, daha sahneye çıkar çıkmaz şu türküyü yakmıştır:

Ey İstanbul halkı aziz dostlarım
Bu kıymeti lütfettiniz siz bana
Ne derece teşekkürüm bildirsen
Gönül diyor kafi değil az bana

Verilen kıymata lâıyk değilim
Bir âciz kimseyim ayık değilim
Yüzemem deryada kayık değilim
Diyorsunuz gir deryaya yüz bana

Aşkın deryasına dalan bir gemi
Farketmek gerekir iyiyi kemi
Seçemez bunları Veysel acemi
Nasıl verem usta diye poz bana

Öte yandan, Âşık Kul Ahmet'in, **Bizim Anadolu/Halk Ozanı Kul Ahmet ile Âşık Veysel** adlı kitabına bakacak olursak, Âşık Veysel iyi bir «Atışma» ustasıdır da... Bilindiği gibi, atışmalar da taraflardan birinin ortaya attığı bir ayak üzerine karşılıklı olarak ve doğaçtan söylenir.

İşte dört örnek; (Başkası var mı, bilemiyoruz.)

ÂŞIK VEYSEL ile KUL AHMET

I

Âşık VEYSEL

Uyanan milletin ismi cihanda
Bu günde mi yarında mı dün de mi
Bu ilmin ışığı hangi insanda
Akılda mı fikirde mi fende mi

Kul AHMET

Uyanan milletin şanı cihanda
Bu günde var yarında var dün de var
Yer yüzünde olan bütün insanda
Akılda var fikirde var fende var

Âşık VEYSEL

Marifet ilmiyle dolup taşanlar
Bir hamlede bulutları aşanlar
Geri gelip okyanusa düşenler
Şerefte mi şöhrette mi şanda mı

Kul AHMET

İlim yollarına kanat açanlar
Yer yüzünden aya doğru uçanlar
İnsan için serden candan geçenler
Şerefte var şöhrette var şanda var

Âşık VEYSEL

Veysel der ki sultanını kim bilir
Âşık ilhamını kimlerden alır
Nedendir bir devlet hep geri kalır
Kaderde mi yazıda mı onda mı

Kul AHMET

Kul Ahmet'im kuldur sultanın bilir
Âşık ilhamını insandan alır
Çalışmayan millet hep geri kalır
Sende de var bende de var onda var

II

Kul AHMET

Veysel baba cellat olsan
Her canlıya kıyar mıydın
Dost aşkıyla esir olsan
Bilmezlere uyar mıydın

Âşık VEYSEL

Kul Ahmet'im can Ahmet'im
Ben canlıya kıyar mıyım
Bir dost için esir olsam
Cahillere uyar mıyım

Kul AHMET

Tutup uzağa sürseler
Yollarına top kursalar
Seni yüz yerde vursalar
Sen hakkından cayar mıydın

Âşık VEYSEL

Üzerime gaz dökseler
Tenimi nara yaksalar
Beni yüz dara çekseler
Yine haktan cayar mıyım

Kul AHMET

Kul Ahmet'im darda kalsam
Yüzümü taşlara çalsam
Haksızlara karşı gelsem
Bana gülüp kınar mıydın

Âşık VEYSEL

Veysel'im haktan gelirim
Sen ölmeden ben ölürüm
Dostum kendimi bilirim
Ben hiç seni kınar mıyım

III

Âşık VEYSEL

Kaleleri yıkar mıydın
Bir haşmetli han olsaydın
Sen de aya çıkar mıydın
Çağdaş bezirgan olsaydın

Kul AHMET

Kale yıkamaz yapar idim
Ben bir günlük olsaydım
Ay değil güne giderdim
Çağdaş bezirgan olsaydım

Âşık VEYSEL

Boşa kanlar döker miydin
Beye boyun бүker miydin
Böyle derdi çeker miydin
Cihana lokman olsaydın

Kul AHMET

İkiliği kaldırırdım
Dostu dosta buldururdum
Böyle derdi öldürürdüm
Cihana lokman olsaydım

Âşık VEYSEL

Veysel bırak bülbül gülü
Artık insandır sevgili
Ezer miydin devi fili
Sultan Süleyman olsaydın

Kul AHMET

Kul Ahmet'im atom devri
Millet doğru hain eyri
Dünya bir olurdu gayrı
Sultan Süleyman olsaydım

IV

Âşık VEYSEL

O nedir ki canlı gezer doğurmaz
O nedir ki gönülde var elde yok

O nedir ki dili vardır çağırılmaz
O nedir ki deryada var gölde yok

Kul AHMET

O katırdır canlı gezer doğurmaz
O sevdadır gönülde var elde yok
O ölüdür dili vardır çağırılmaz
O incidir deryada var gölde yok

Âşık VEYSEL

O nedir ki yürür gider canı yok
O nedir ki iman etmez dini yok
O nedir ki canlı gezer kanı yok
O nedir ki yolcuda var yolda yok

Kul AHMET

O buluttur yürür gider canı yok
O şeytandır iman etmez dini yok
O filimdir canlı gezer kanı yok
O lisandır yolcuda var yolda yok

Âşık VEYSEL

Veysel der ki o nedir ki sözü yok
O nedir ki yerde gezer izi yok
O nedir ki yokuşu yok düzü yok
O nedir ki arıda var balda yok

Kul AHMET

Kul Ahmet'im o hayvandır sözü yok
O balıktır suda gezer izi yok
O yağmurdur yokuşu yok düzü yok
O kanattır arıda var balda yok

IV —

**«BEN DÜNYADAN
GİDER OLDUM,
KALANLARA
SELAM OLSUN»**

Yunus EMRE

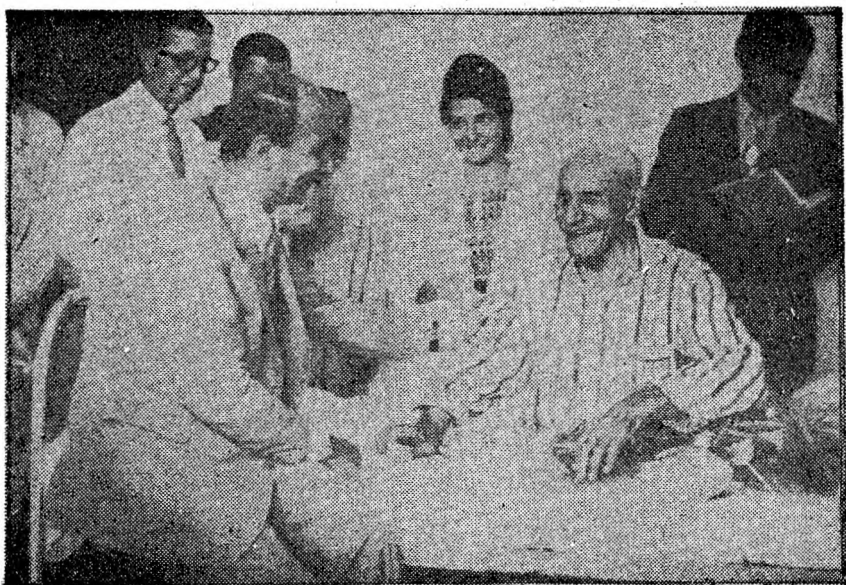
Kaynağı gösterilmeyenler Aşık Veysel'in tarafımızdan çekilmiş en son fotoğraflarıdır (B.P.)

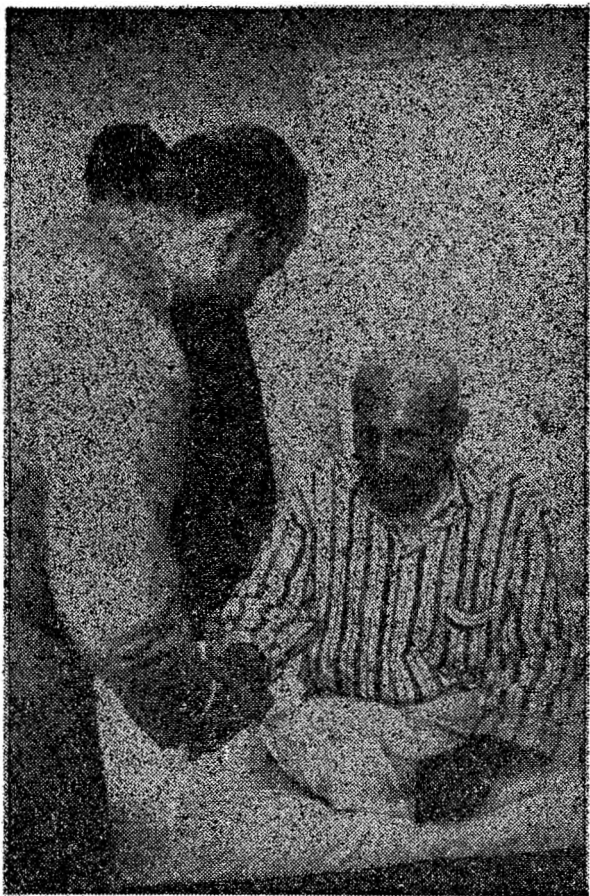
«Selam saygı hepinize
Gelmez yola gidiyorum
Ne şehire ne bir köye
Gelmez yola gidiyorum»

«Ben gidersem adım kalır
Dostlar beni hatırlasın
Düğün olur bayram olur
Dostlar beni hatırlasın»

«Dost dost diye nicesine sarıldım
Benim sadık yârim kara topraktır
Beyhude dolandım boşa yoruldum
Benim sâdık yârim kara topraktır»

«Heder oldu gençlik çağım
Senin yolunda yolunda
Soldu çiçeğim yaprağım
Senin yolunda yolunda»

«Seksen yıllık yolu biraz düşünmek
Enişli yokuşlu yollar nic'olur
Geldik gideceğiz yoktur gitmemek
Kervan geçer gündüz olur gec'olur»

(Özel arşivimizden)

«Var mıdır dünyaya gelip de kalan
Gülüp baştan başa muradın alan
Muradı maksudu hepisi yalan
Ölümü dünyada hakikat gördüm»

(Umit Yaşar OGUZCAN'ın arşivinden)

**Aşık Veysel 1972 yılında oğlu Ahmet'in yardımıyla,
dinleyecileri için plâklarını imzalıyor.**

(Özel arşivimizden)

**Torunu Çiğdem Özer, dedesinin dizinin dibine
oturmuş, saz çalıyor.**

V — AŞIK VEYSEL İÇİN YAZILMIŞ YAZILARDAN SEÇMELER

Bu bölümde, görüş ve düşüncelerine katıldığımız/katılmadığımız yazarlarımızdan derlediğimiz yazılara yer verdik.

Yazıların kimisini tamamen, kimisini de özetleyerek, ama özüne dokunmadan yayınladık.

Âşık Veysel hakkında yazılmış yazıları toplu halde sunmaktaki amacımız, onun daha iyi değerlendirilmesine ve halk şiirindeki yerinin daha açık bir biçimde belirlenmesine yardımcı olmaktır.

Yaşar KEMAL:

«BALDAKİ TUZ»

Yaşar Kemal, ilkin **Milliyet Sanat Dergisi**'nin 30 Mart 1973 tarihli 26. sayısında çıkan ve daha sonra da Adnan Binyazar'ın **Uzun İnce Bir Yolda — Âşık Veysel** adlı incelemeğinde yer alan bu yazısında, «Veysel bugünün şairi olsaydı, bugünü dünü yaşadığı gibi yaşasaydı, onun şiiri de bugün halkın içinden çıkan şairlerin şiiri gibi olurdu» diyor.

Yaşar Kemal'in Âşık Veysel'le ilgili düşünceleri şöyle:

«Şöyle bir bakarsak Veysel'in yaşamına, şiirlerine ilk bakışta onda bir kabul eden kişiyi görürüz. İlk bakışta Veysel razı, başkaldırmayan kişi gibi görünür. Bu belki biraz da Anadolu halkının görüntüsüdür. Anadolu halkı da uzaktan böyle görünür, razı ve başkaldırmayan... Zaten köylülük razı ve başkaldırmayandır, köylü asıllı kimse-lerde de vardır bu görünüş. Bir Tolstoy'da, Bir Tagor'da, daha ne kadar köylü asıllı kişiyi aklınıza getirirseniz getirin göreceksiniz ki, köylü asıllılar, başlarından büyük maceralar geçmemişse başkaldırmıyorlar. Karacaoğlu'dan

Dadaloğlu'na kadar şiirimiz başkaldırmamıştır. Başkaldırmamış ve değişmemiştir. Dadaloğlu'na gelince şiir bıçakla kesilmiş gibi ses olarak, hava, duygu olarak bambaşka olmuştur. Çünkü Dadaloğlu çağında toplum başkaldırmış ve sesi babayığit bir ses olmuştur. Bu çağda da halkın içinden yetişen şairlerin çoğu büyüklü küçüklü türlü etkenlerle başkaldırıyorlar. Yüzlerce halkın içinden çıkan, köylü kökenli şair başkaldıran şiirler yazıyorlar. Veysel'in yetişme çağı Cumhuriyetin ilk dönemleriydi ve köylü yenilmiş, kaderine razı bir durgunluk içindeydi. Büyük savaşlardan sonra Anadolu nekahat günlerini yaşıyordu. Veysel tekke kökenli bir şairdir. Onun mayasında köylülük kadar tekkecilik de var. Köylülükten ve tekkeden gelen gelenekleri birleştirmiş şiirini öyle yapmıştır. Veysel'in büyük ustaları Pir Sultan Abdal, Yunus, Kul Himmet'tir... Bunlar kadar da Karacaoğlu'dur. Veysel'in şiirini besleyen büyük kaynaklar çok yönlüdür. Veysel 1933'lerde Sivas'ta Ahmet Kutsi Tecer'le, ondan sonra da Sabahattin Eyüboğlu, Orhan Veli'yle karşılaşmıştır. Veysel için her ses, her söz nereden gelirse gelsin önemliydi. O her sese her söze candan kulak verir, kendini oluştururdu. Veysel'i tanıyanlar bilirler, sonsuz bir şiir bilgisi vardı. Kendinden önce gelen ustaları derinlemesine bilirdi. Bir Yunus'u, bir Pir Sultan'ı, Karacaoğlu'nı o kadar bilen insan belki çağımızda yoktu. Birçok ünlü Karacaoğlu şiirini ilk olarak Veysel'den duyduk. Örneğin. «Yâr yüzüne yüz yıl baksam az gelir. Bin yıl dahi baksam kanan değilim». Veysel söylemeden önce bu güzel Karacaoğlu şiirini kimse bilmiyordu. Daha niceleri de bilmiyorduk. Onan Pir Sultan'ı öğrendik. Onan büyük ustaların gerçekten ses ve söz olarak büyük yanlarını, köylüyü, halkı öğrendik. Veysel'in büyüklüğü inanılmaz kadar büyük zenginliğinde, bilgisindeydi. Veysel, dört köşeye kulak vererek, hiç bir şeyi kaçırmadan öğrenerek, en küçük ayrıcalığı bile geç-

mişi, geleceği öğrenerek kendisini oluşturdu. şimdi Vey-
sel'in başkaldırmasına geelim. İnsanoğludur, başkaldırıcı
bir yaratıktır. Çağı, durumu, sosyal tabakası ne olursa ol-
sun, insan başkaldırıcıdır. Özelliği budur. Tolstoy'un, Ta-
gor'un başkaldırıcıları az başkaldırıcı mı? Hani, pasif
başkaldırıcıları, barışçı başkaldırıcıları, köylölükte-
dir. Köylölük en az dalgalanmalara uğramış bir tabakadır.
Veysel, şiirini yenilemiş, geleneği kırmıştır. O Karacaoğ-
lan değildir. Pir Sultan da değildir. Onun şiiri yüzeyden
geleneğe bağlıdır ama, içerik olarak, biçim olarak ge-
leneği kırmıştır. Veysel ne kadar razı bir kişi görünürse
de onun şiirinde zaman zaman belki de çoğunlukla bir
başkaldırıcı görebiliriz. Doğaya, insana, tutuculuğa, Al-
lah'a karşı... Veysel görmüş geçirmişliğin, uzun bir gele-
nek yaşamışlığın hoş görüsünde, öfkesinin derinindeydi.
Veysel en yeni şiirlerini Hasanoğlan'da yazdı, hem de
en güzel şiirlerini, Veysel yeni bir Veysel olduysa Hasa-
noğlan Köy Enstitüsünde oldu. Orada saz öğretmeni ola-
rak yeni oluşan aşklı şevkli bir köylü dünyasına katıldı.
İlk yıllarda Hasanoğlan, yapmanın, yaratmanın bir sevinç
şakımasıdır. Veysel de bu şakımayı iliklerine kadar ya-
şadı. Ben Veysel'i o yıllarda tanıdım. Sevinçli bir şakımay-
dı. Karacaoğlan da böyle şakır mıydı, diye sordum Vey-
sel'e. Önce anlamaz gibi yaptı, sonra birden güldü, uzun
uzun güldü, sonra, Karacaoğlan böyle şakıyamazdı fık-
ra, dedi. Onun Hasanoğlan'ı yoktu, dedi. Veysel'i gelenek
getirdi. Geleneğin sağlam kökünde Veysel filizlendi, çağa
karıştı, çağı, dünyayı yorunluğuyla yaşadı. Biz Veysel'e,
Veysel'in bize verdiği kadar vermedik. Veysel bir süre An-
kara'da bana durmadan Orhan Veli okuttu ve anlattırdı.
Önceleri çok önemse-miyordu, bu adamda ne var diye de
şaşıyordu, bu kadar önem veriyorlar ki... Sonra sonra,
az da olsa, Orhan'ın tadına vardığını anladım... Sevdieği,
Orhan'dan seçtiği, üst üste okuttuğu şiirleri oldu. şiiri-

nin yeniliği, bir yerde gelenekten kopuşu, büyük şiirimize yeni bir halka oluşu çağın getirdiği yeniliklere Veysel'in uzaktan da olsa kulak verişidir. Veysel makineye hayrandı. Bir çiçeği, bir ağacı sever gibi bir makineyi severdi. Biliyorum, o ağaçları durmadan okşardı, yoklardı. Bir seferinde bir otomobili de merakla tepeden tırnağa yokladığını gördüm. Ne kadar yokladı bilmiyorum, elini gülererek mutluluk içinde otomobilden çektiğini şimdiki gibi anımsıyorum. Veysel bugünün şairi olsaydı, bugünü dünü yaşadığı gibi yaşasaydı onun şiiri de bugün halkın içinden çıkan şairlerin şiiri gibi olurdu. Veysel'i iyi okuyanlar onun inceden de olsa, köylü yanını kırarak bir başkaldırma şairi olduğunu görecekler. Ve «Dağlar çiçek açar Veysel dert açar»ın tadına varacaklar. «Kuş olsan da kurtulmazsın elimden/Eğer görsem idi göz ile seni».

Köküyle birlikte adam, razı adam, kabul etmiş adam, doğaya. insana, çalışmaya, yaratmaya hayran adam... Elbette bir yandan da başkaldırırdı. Kendi kökenine aykırı da olsa, kendi kişiliğinin üstüne yürüyerek de olsa.. Çünkü Veysel köküyleydi ve kökü direnen, her şeye karşı yaşamakta inat eden, bütün kötülüklerin, olumsuzlukların üstesinden gelmiş, yaşamını sürdürüp çağımızı yaratmış insanlıktı. Veysel'in başkaldırması alttan alttan bir gülmedir belki de. İlle de Veysel'de bir başkaldırma bulmak istiyor, buna çabılıyor demeyin. Gerçekten bu kabul eden kişi, bu sonsuz hoşgörüdeki kişi gülererek, eğlenerek, öfkelenerek de başkaldırıyordu.

«Kimi yaya kimi atlı
Kimi uçar çift kanatlı
Dünya şirin baldan tatlı
Eyvah balı tuza katmış.»

Büyük ustası Yunus gibi Veysel'in de gülen selâmı her dem üstümüzde olacak. Gülen, sevinen, dünyaya hayran, balı tuza katmışsık da...

Abdullah Rıza ERGÜVEN:

«VEYSEL'DEKİ DOĞA AÇILIMI, ONUN ŞİİRLERİNE AYRI BİR ÖZELLİK VERİR»

Abdullah Rıza Ergüven, «Türk Halk Yazını» adlı yapıtında, Nasrettin Hoca, Yunus Emre, Koroğlu, Pir Sultan Abdal, Karacaoğlu, Dertli, Dadaloğlu, Emrah ve Seyranî'yle birlikte Âşık Veysel'e de bir bölüm ayırmış...

Ergüven bu bölümde Veysel'in yaşamını en ince ayrıntılarına kadar anlatmış ve onun sanatı ve kişiliğine dair görüşünü açıklarken, «Yunus Emre gibi, Âşık Veysel de gözü pek sanatçılarımızdan... Düşündüğünü, duyduğunu korkusuzca söyler,» demiştir.

Abdullah Rıza Ergüven'in yazısı özetle şöyledir:

«.....

Evrenin, bu dünyanın bir yaratıcısı varsa, olup bitenlerden elbette sorumludur. «Yaradan her şeyi bilici» din kitaplarına göre. Bu durumda yeryüzündeki düşünen canlı varlıklar (insanlar) sorabilir:

Bu âlemi gören sensin
Yok gözünde perde senin

Haksıza yol veren sensin
Yok mu suçun bunda senin

.....
Şeytanı niçin yakmadın
Cehennemin var da senin

Yunus Emre gibi, Âşık Veysel de gözü pek sanatçı-
larımızdan. Düşündüğünü, duyduğunu korkusuzca söyler.
Gerçeğe ulaşmak isterler. Yeryüzünde olup bitenler her
gün birbiriyle çekişmektedir. Nasıl yorumlamalı bilinçli bir
gücün varlığını? Gizleri bilecek olan yine O:

Dağa taş kurda kuşa sorarım
Kimse bilmez hizmetini işini

ya da:

Bu dünyaya gelen gülmez
Bir yol var ki giden gelmez
Bu hikmeti kimse bilmez
Ona sır demiş kapatmış

Sevi, en az insan kadar yaşlı yeryüzünde. Sevgiye, sev-
giye tutulmayan insan var mı yeryüzünde? İnsanın var
oluşundan bu yana, onun peşini bırakmayan tek güç: Sevil!.
Âşık Veysel'in, şiirlerinde işlediği sevi buram buram özlem
kokar, Anadolu kokar, altmış bin köy, Sivralan kokar, öyle-
sine içten. Öylesine bizden:

Yeni mektup aldım gül yüzlü yârdan
Bekletme yolları gel deyi yazmış
Sivralan köyünden bizim diyardan
Dağlar mor menevşe gül deyi yazmış

Sevinin alıp götürmeyeceği ne var? Varsın götürsün!
Ona düşen, ona batan bilir: Sırılsıklam! Bu yola kendini
adayanlar gözünü budaktan sakınır mı? Ferhat dağları del-

medi mi bu yüzden? Sevi bir kez gelmeye görsün. Uğruna her şeyini vermeyi göze alan, korku nedir bilir mi? Acılar üstüste her an gelebilir:

Pervane ateşten sakınmaz canı
Uğruna koymuşum başı bedeni
Doldur tüfeğini hedef et beni
Yaram doksan dokuz yüz olur gider

Sevinin de kendine göre bir sınırı olmalı, özellikle karşılık bulamıyorsa.. Böyle bir sınır ancak, Âşık Veysel gibi her bakımdan gerçekçi bir sanatçıda anlamını bulup meyesini verir:

Gönül sana nasihatım
Çağrılmazsan varma gönül
Seni sevmezse bir güzel
Bağlanıp da durma gönül

Bir tek varlığın parçalarıyız. Bir tek doğanın. Ağacın özü neyse, insanın özü de odur. Kurdu kuşu yapan öğeler, insanı oluşturan aynı öğelerdir. Güneşleri, gezegenleri, kısaca bütün evreni oluşturan tozanlardan (moleküllerden) hamurumuz. Ölüm doğumun sonucu. Doğmasaydık ölmeyecektik. Doğumla ölüm birbirinden ayrılmayan iki güç! Ölümün karşısında açlığın, tokluğun yeri mi olur? Ölüm her şeyin bitmesi, her şeyin birden son bulması:

Ne var ise sende bende
Aynı varlık her bedende
Yarın mezara girende
Sen toksun da ben aç mıyım

Doğadan geldik. Dönüp dolaşacağımız yer yine doğa. Sezileriyle bunun bilincinde Âşık Veysel. Bizi kucağında besleyip büyüten doğa, yine kucağına düşürecek. Sonsuz

uykumuzun durağı, varımız da yoğunumuz da... Tek sevgili-
miz toprak:

Bir çekirdek verdim dört bostan verdi
Benim sadık yarım kara topraktır

Doğanın bu verimliliğini sezen Âşık Veysel, Sivralan' da ilk meyve bahçesini yetiştirir. İşin başlangıcında ona inanmayan köylüler: «O kör değilmiş, meğer kör olan biz-
mişiz» derler.

Doğanın bütün görkemliliğini üzerinde taşıyan ağaç-
lar.. Ağaç yalnız meyve vermez, doğanın seslerini de du-
yurur bize. Veysel'deki bu doğa açılımı onun şiirlerine ay-
rı bir özellik verir:

Bahar gelir yaprak açar yaz olur
Aşka düşen ateş olur köz olur
Kaval olur keman olur saz olur
Türlü türlü sadâ verir ağaçlar

Âşık Veysel'deki inancı davranışlar, onun şiirlerinde de görülür. Doğanın içinde, doğayla başbaşa. yanyana ve onunla birlikte yaşar. Doğadaki her şeyin; ateş, ot, böcek ve insanın birbiriyle kaynaşmasını gözlemler. İnsanın in-
sanla durumunu değil yalnız; insanla eşya arasındaki iliş-
kileri, duygulanmaları, etki-karşı etki durumlarını da ele
alır. Böylece Âşık Veysel insana, doğaya, çevresine ba-
kar; günümüzde pek ünlü ve «ekoloji» diye adlandırılan,
yeni bir bilim dalını çevrebilimi muştular sanki bize:

Sen petek misali, Veysel de arı
İnleşir beraber yapardık balı
Ben bir insanoğlu, sen bir dut dalı
Ben babamı, sen ustanı unutma

Doğruluğun. birliğin, iyiliğin türküsünü söyler. Ülkesi-
nî candan seven kişi olarak Büyük Atatürk'ün izinde yürü-
meyi vurgular dizelerinde. Anadolu'nun gerçek acısını iş-
ler şiirlerinde. Halkın arasında, Anadolu insanlarına sesle-
nir deyişleriyle. İlerlemeyi öngörür her zaman:

İtimat edersen benim sözüme
Gel birlik kavline girelim kardaş
Birlik çok tatlıdır benzer üzüme
İçip şerbetini duralım kardaş

Yürüyelim Atatürk'ün izine
Boş verelim boyguncular sözüne
Göz atalım şu dünyanın hızına
Yürüyüp hedefe varalım kardaş

Veysel'in sözleri kanun dışı mı
Mantığa uymazsa kesin başımı
Bana düşman etmiş vatandaşımı
Sebebi ne ise soralım kardaş

Bütün sanatçılarda olduğu gibi, yaşlanma duygusu
Veysel'de de ağırlığını gösterir. Yaşlanan kişide gönül sü-
redurur ama, umutlar artık o gençlik döneminin umutları
değil:

Şu geniş dünyaya sığmayan gönül
Şimdi bir odaya kapandı kaldı
.....

Hani o gençlikte çağılayan gönül
Gahi gülüp gahi ağlayan gönül
Güzeller köşkünde yaylayan gönül
Gönül yaşar amma ümitler öldü

Onun şîirlerinde yaşama, yaşam deneyimlerine değ-
gin keskin görüşler de yer alır:

Tilki gölgesine arslan gizlenmez
Yiğidin gölgesi kendinden olur (*)

(*) Abdullah Rıza Ergüven/Türk Halk yazını/YABA Yayınları. Ocak
1983 Ankara.

Sabahattin EYÜBOĞLU:

«HALK ŞİİRİ GELENEĞİ İÇİNDE VEYSEL,
UZAKTAN BİRBİRİNE BENZEYEN
KÖYLER İÇİNDE BİR KÖY GİBİDİR»

Âşık Veysel'i halk şiiri geleneğimizin son halkası sayan yazarlarımızdan birisi de Sabahattin Eyüboğlu'dur.

Sabahattin Eyüboğlu, «Âşık Veysel —Bütün Şiirleri (*)» adlı kitaptan aldığımız —«**Halk Şiiri ve Âşık Veysel**» başlıklı— yazısında, halk şiirimizin gelişimini irdelemiştir.

Eyüboğlu, Âşık Veysel için şunları söylemektedir:

«Sivas'ın Sivrialan köyünden zaman zaman çıkıp aramıza gelen bu gerçek halk şairini on yıl önce Ankara'da tanıdım. O zaman en güzel şiirlerini henüz yazmış değildi. İlk bağlandığım ve o gün bugündür artıp da eksilmeyen tarafı olgun insanlığı, sözünde ve işindeki dürüstlüğü, her halinin yerindeliği ve anlayışlı inceliği oldu. Âşık Veysel bildiğini tam biliyor, bilmediğini rahatça söylüyor, karşısına çıkan her yeniliğe saygılı bir dikkatle her an açık duruyordu. Ömrünü pazarlıksız, şikâyetsiz bir cömertlikle bağladığı sazını düzenlerken, çalarken, ektiği buğdayı biçen bir köylü kadar tabiiydi. Aynı tabiiliği sazına şiir söy-

(*) Âşık Veysel — Bütün Şiirleri/Miyatro Yayınları - 1982.

lerken de bulacak ve bir insanın aletiyle nasıl kaynaştığını
şu unutulmaz mısralarla anlatacaktı:

Sen petek misali, Veysel de arı
İnleşir beraber yapardık balı
Ben bir insanoğlu, sen bir dut dalı
Ben babamı, sen ustanı unutma

Yunus'tan bu yana halk şiiri zincirinin son halkası sayabileceğimiz Veysel'in, kendini, işini ve dünyasını bilme-
yi, insan ve şair olmayı Sivrialan köyünde ner-
den, kimden, nasıl öğrendiğini bilmiyorum. Orta Anadolu'nun
çelimsiz bir tümseğinin içinde dokuz kat medeniyet
saklayan höyükleri toprakla bir olan boz bir kımıldanış al-
tında dünyanın bütün renklerini taşıyan kuşları gibi o da
için için neleri pişirdiğini uzaktan belli etmez. İn cin yok
deyip geçecekken, bir de bakarsın kat kat açılan bir âlem:
çöl ortasında pırıl pırıl su. Dünya gibi onun da:

Ne ucu bellidir ne de ortası
Bir gizli sır giyinmiştir libası...

Halk şiiri geleneği içinde Veysel, uzaktan birbirine
benzeyen köyler içinde bir köydür. Hep aynı saz, aynı söz
deyip geçebilirsiniz. İnsanlığından ayrılmayan şiiri, halkın-
dan, toprağından da ayrılmaz. Türk olduğu için türkü söy-
ler gibidir:

Bayramlarda, düğünlerde
Toplantıda, yığınlarda
Sıkılınca dar günlerde
Türküz, türkü çağırırız.

Ama Kızılırmak gibi sularını yayladan köyden, çeşme-
den çaydan toplayan hiç de başka türlü, kendini benzer
olmak kaygularına düşmeyen, türkçeyi yolda bulduğu gibi
kullanan Veysel'in ne kadar kendine mahsus bir tadı tu-
zu olduğunu her yakından bakan farkedebilir. Bununla bera-
ber Veysel'de iki çeşit kendikendilik görülüyor: Bunlardan
biri türkü geleneğinin özüne ve sözüne derinden bir bağ-
lılıkta, sıkı bir düzen içinde rahatça konuşmakta, uzun bir
sabrın meyvası olarak kazanılmış. Şu türkçenin tadına tat
katan mısralarda olduğu gibi:

Veysel der çıkayım bir yüce dağa
Ağaçlar bezenmiş yeşil toprağa
Zaman gelir benim düşer toprağa
Karışır toprağa toz olur gider.

Ben bir çoban olsam sen de bir geyik
Seslesem elime tuz ile seni...
Kuş olsam da kurtulmazdın elimden
Eğer görse idim göz ile seni.

Bir çekirdek verdim dört bostan verdi
Benim sadık yarım kara topraktır.

Derdim gizli bir yumurta misali
Daha çiğdir pişmeyince soyamam

Dert bir yana çeker, sevda bir yana

Dağlar çiçek açar. Veysel de açar.

Bir de gelenekten az çok sıyrılarak yenibir yol bulan
Veysel var:

Uzun ince bir yoldayım
Gidiyorum gündüz gece
Bilmiyorum ne haldeyim
Gidiyorum gündüz gece

Dünyaya geldiğim anda
Yürüdüm aynı zamanda
İki kapılı bir handa
Gidiyorum gündüz gece...

...

Ne cinayet, ne hırsızlık, ne hapis
İşte hile sözde yalan olmasa.

Bu bir başka türlü sesinde bile, Veysel halkça düşün-
nüp konuşuyor. İşte yeni Türk şairlerinin, çok başka yol-
lardan gelip halk şiirleriyle ve Veysel ile buluştukları nokta
da budur: Hem halktan hem kendinden olma; hem düpe-
düz türkçe hem de kendince konuşma; kaybolmadan kay-
naşma, çokluğa katılma. Yalnız, bu buluşmayı ne kadar ve-
rimli de olsa, bir dönüş haline getirmek, halk şairinin, Vey-
sel de olsa, ardından gitmek, vaktiyle halktan ayrılmamız,
Yunus'tan uzaklaşmamız kadar yanlış bir yol olur. Vey-
sel bile ileri bir dünya görüşüne doğru gelişmek, Kızılır-
mak'ı «pavlikeye dökmek» isterken yeni şairden beklenen
türkü değildir elbet. Ondan alınacak ders, sanatına tert-
emiz bir gönül ve bir ömür vermesi, içinde ve dışında olup
biteni açık gözlerden daha iyi bilmesi, Sivrialan köyünden
dünyaya açılması, halktan, haktan, iyiden ve güzelden ya-
na, işinin ehli ve sözünün eri olması, insanlıkla şairliği
ayırması... daha ne olsun diyeceksiniz, ben de öyle
diyorum.»

ÂŞIK VEYSEL'İN SANATI VE KİŞİLİĞİNE İLİŞKİN ÜÇ GÖRÜŞ

- **Cahit ÖZTELLİ:**

«Veysel, gerçekten değer taşıyan bir şair değil, şişirilmiş bir balondur.»

- **Doğan HIZLAN:**

«Âşık Veysel'den sonra halk şiiri geleneği noktalandı.»

- **Süleyman YAĞIZ:**

«Veysel ne 'şişirilmiş bir balon', ne de bir geleneği noktalayabilecek denli büyüktü.»

Cahit Öztelli, 19 Mart 1976 tarihli Milliyet Sanat Dergisi'nin 176. sayısında Âşık Veysel'le ilgili ilginç bir görüş ortaya atılmıştır. Öztelli, «Sanat yanı oldukça zayıftır... Sazı bir değer taşımaz. Sesi bozuk ve okşayıctlıktan

uzaktır. Besteci yanı yoktur... Hiç bir özel beste sahibi olmamıştır... Veysel gerçekten kurudur. Kendine has bir ses bırakmamıştır... İçtenlikten yoksundur. Benzetmeleri sarıcı yeni buluşlar değildir» diyerek Âşık Veysel'i büsbütün inkâr etmiştir.

Doğan Hızlan da Öztelli'den bir yıl sonra (Cumhuriyet Gazetesi-26 Mart 1977) Veysel'in ölümünün dördüncü yılı nedeniyle yazdığı bir yazısında, Cahit Öztelli'nin tersine, ondan «Halk şiiri geleneğinin son temsilcisi» diye söz etmiş ve «Âşık Veysel'den sonra halk şiiri geleneği noktalandı» demiştir.

Süleyman Yağız ise, bu her iki görüşün de «Eksik, tatarsız ve aceleci yanıları» bulunduğunu söylemiş ve görüşünü, özetle şöyle açıklamıştır:

«Bunların doğru olduğu ya da olacağı kanısında değilim, ben. Çünkü Veysel'in gerek sazı ve gerekse sesi gerçekten büyüleyici ve gerçekten içtenlikliydi. (...) Veysel'in suçu, öznü, sesinde ve sazında değil; kimilerinin noktalandı gözüyle baktığı ölçülü-uyaklı halk şiiri geleneğini kendi yorumuyla çağdaştıramamak olmasındandır. Çünkü gelenek, bir şeyin, motamot aynının korunması ve sürdürülmesi, hiç bir değişiklik yapılmadan yinelenmesi değildir. Gelenekle amaçlanan var olan şeyin özsel niteliği ve devingen yapısıdır. İşte Veysel de, ölçülü-uyaklı halk şiirinin devrimci özüne ulaşamadığı ve dolayısıyla da geleneği çağdaştıramadığı içindir ki, bu tür şiirin geleneğini «noktalayan» bir sazlı halk ozanı durumuna gelememiştir.» (Oluşum, 1 Temmuz 1978, Sayı 9/51).

CAHİT ÖZTELLİ'NİN YAZISI

Ölümünden sonra daha da ünlendi... Bir büyük ti-

rajlı gazete günlerce rekl mını yaparak Gülhane Parkı'na heykelini diktirdi... Cenaze törenine resm  kişiler de katıldı, yarı resm  törenle gömüldü... Radyo ve TV'di özel programlar d zelendi... Sanat dergileri özel sayılar çıkardılar... Kitapları yeniden basıldı... Geceler düzenlendi...

Sözün kısıası, düşünülen her şey onun için yapıldı... Halk ozanlarının son halkası denildi onun için... Halk şiiri geleneğini sürdüren o idi dendi... Veysel için söylenmedik övgü kalmadı... Adına bir de dernek kuruldu... Bu gidişle hayranlık, övgü fırtınası yıllarca süreceğe benzer...

Âşık Veysel Cumhuriyet döneminin bir halk ozanı idi. Bu dönemde nice nice değerli ozanlar g c m şt  aramızdan. Ama, hiç birine bu denli gösteriş yapılmadı. Hatt , Yahya Kemal gibi Türk edebiyatının gelmiş geçmiş en büyük şairine bu denli ilgi gösterilmedi ölümünden sonra... Bırakınız halk ozanlarını,  ağ açmış,  ağ kapatmış nice daha büyük geldi geçti Cumhuriyet döneminde... Hiç birine böyle genel bir anma yapılmadı, kamuoyunda böyle yankılanmadı...

Âşık Veysel gerçekten bir şöhret oldu.. Buna bir şey denemez. Ama, her şöhret kesinlikle bir değer taşır mı? Gerek tarihte, gerek sanat dünyasında nice büyük şöhretler vardır ki, değer ölçüleri bakımından hiç de öyle değildirler. Halk ozanları içinde on yedinci yüzyılda yetişmiş bir  şık  mer vardır. Bu ozan gerçek halk zevkini bozmış, Divan edebiyatını taklit etmekte son kertede ileri gitmiştir. Bu taklit çığırını son kertede geliştirmiş, bu yüzden büyük  n kazanmıştır. Kendinden sonra gelenler üzerinde bu kötü yolda çok etkili olmuştur. Halk ozanlarının p ri sayılmıştır. Yirminci yüzyıla kadar bu  n s r m şt r. Ama gerçek sanat ölçüleri içinde, değil birinci sınıf bir ozan, ancak ikinci sınıfta yer alabilirdi ve bugün unutuldu.

Åşık Veysel'in sanat yönü üzerinde hiç durulmuyor. Hüküm de hep işin amatörleri veriyor. Gazetelere, dergilere süs malzemesi yapıyorlar... Onu, geçmiş ya da yaşayan ozanlarla karşılaştırma yapılmıyor. Her söylediği değerli görülüyor.

Bu üne Veysel nasıl vardı? Veysel gerçekten bu üne değer ölçüde bir ozan mı idi? Artık bu soruların karşılığı'nın verilme zamanı geldi.

Bizce Veysel'i üne kavuşturan birkaç neden vardır. Bunun başında gözlerinin görmeyişi gelir. İçimizde bir tuhaf acıma duygusu ile bakardık ona... Bu duygu bizi peşin ve iyi hükümlere götürürdü... Ünü için ikinci öge, tam kırk yıl ülkeyi baştan başa elinde sazı ile dolaştı. Büyük toplantılara katıldı, okullarda konserler verdi... İlkokuldan üniversiteye dek... Daha sanat filizleri yeni yeni yeşermeye başlayan gönüllerde, kafalarda Veysel bir değer olarak yerleşti, küçükler büyüdü; Veysel çocukluk anısı olarak yaşadı, tam kırk yıl.

Başka bir neden de Veysel, başka halk ozanları gibi aydın çevrelerden uzak kalmadı. Aydın şair çevrelerine kolaylıkla girdi, içki sofralarının vazgeçilmez süsü oldu. Başta, merhum Ahmet Kutsi Tecer, Behçet Kemal Çağlar gibi koruyucular buldu. Onlar ellerinden geldiği ölçüde yeni bir halk ozanı yaratma çabasını gösterdiler. Devrimlerin propagandası için yurdu gezmesinde aracı oldular.

Bu arada yeni Ankara Radyosu kuruldu. Halk şiirine de geniş yer vermeye başladı. Veysel'in sesi sık sık duyuldu ortalarında da... Veysel Cumhuriyet devrimlerinin en civcivli, ateşli döneminde sahneye çıkmıştı. Artık o köyden kopmuş, şehrili olmuş, şehrillilerin emrine girmişti. Sesi ile sazı ile bir propagandacı olmuştu. Bu davranışı kınanamazdı. Ama, sanattan kopmuştu, halktan uzaklaşmıştı, halk zevki şiiri unutmuştu. Aslında da esaslı bir sanat

eğitimi yoktu. Görmediği için de okuyamıyordu. Usta malı da dinlemiş değildi.

Şehir yaşıntısı onun sanat yeteneğinin yönünü değiştirdi. Şehirli aydınlar ona arasıra konu da veriyorlardı. İsmalama şiirleri günün modasına uyduruyordu. Bu şiirlerden birisi de «Toprak» idi. Çok beğenilmişti bu şiir... Halk şiirinde toprak konusu yoktu. hiç görülmemişti. Bu şiirin sanat yönü tartışılmaya çok uygun düşerdi. Ama, kimse işin bu yönüne eğilmedi. Öyle ya, Veysel büyük şöhretti. Ona nasıl olur da dil uzatılabilirdi. Bunu yapan saldırıya uğrardı, korkulu bir işti onu eleştirmek... Hâlâ da öyledir ya, neyse, geçelim.

Aradan yıllar geçti. O, başkaları gibi yaşlanınca köşesine çekilmedi. İşin maddî yanı da fena değildi. Köyünün hatırı sayılır zenginlerinden olmuştu, hayır işleri de yapıyordu oldukça... Ölümüne dek şehirlerden, aydınlar çevresinden uzaklaşmadı, bu ucuz şöhret tatlı idi, alışmıştı bir kere.. Filmi bile çevrilmişti.

O, Cumhuriyet'in ozanı oldu... Hiç değişmedi.. Dünya değişti, demokrasi geldi... Halk uyanışı oldu.. Köy türlü açıdan uyandı, kendisinin gerçekten «efendi» olduğunu anlamaya başladı, devlet yönetimine katılmaya başladı

Bu konuları işleyen birçok halk ozanları ortaya çıktı. Ama, Veysel bunlardan habersizmiş gibi hiç oralı olmadı... Bu tehlikeli kıyıları hiç mi hiç yanaşmadı. Bu davranışı, ne sağı, ne solu gücendirmeme mantığına dayanırdı. Oysa, nice nice onu geride bırakan ozanlar da yetti 1950'lerden sonra... Bakınız bu ozanlardan birisi, heykelinin açılışında onu nasıl kınıyor: Çok dokundu mızrap ile tellere/Bozuk perdeleri görmedi Veysel/Ağıt yaktı bül-bül ile güllere/Dikene elini sürmedi Veysel. Ağlayıp sızladı, derdini döktü/Vurdular başına, boynunu büktü/Çobandı, ağanın koynunu güttü/Ver benim hakkımı demedi Vey-

sel. Balta sapı için çattı hırsıza/Dur, demedi, sömürücü
arsıza/Vatandaş muhtaçken ekmeğe. tuza/Bunun nede-
nini sormadı, Veysel. Der, Zamanî, Veysel büyük ozandı/
Halkın değil, kendi derdin yazandı/Sözü hançer iken ka-
cıp saklandı/Zalimin başına vurmadı Veysel.

Şimdi, bir edebiyat tarihçisi olarak görüşümüzü söy-
lemek görevimizdir. Bunu, duygulara kapılmadan, peşin
hükümlere dayanmadan. gerçekleri ortaya koymağa ça-
alışacağız.

Edebiyat tarihi içinde bir ozanın, bir sanatçının yeri-
ni önce zaman belirler. Nice sanatçılar, ozanlar yaşarlar-
ken baş tacı edilmiş, bir yıldız gibi parlamak mutluluğuna
ermiştir. Ama, aradan kısa bir süre geçince arkalarında
hiç bir iz bırakmadan, kuyruklu yıldız misâli, süzülerek
eriyip gitmişlerdir.

Bir sanatçıda her şeyden önce sanat gücüne bakılır.
değeri ona göre biçilir. Konuları ne olursa olsun, söyle-
yiş biçimi, diline, sazına güzelliği getirişine bakılır. Bu ba-
kımdan Veysel'e güçlü ozandır demeye hak kazandıracak
yanı çok azdır.

Sanat yanı oldukça zayıftır Veysel'in. Şiirin yapısına,
sesine, zevkine kulak yolu ile ancak yaklaşabilen Veysel,
gerçekte kurudur, içtenlikten yoksundur. Benzetmeleri sarı-
cı, yeni buluşlar değildir. O, kulaktan ne kapabilmişse
onunla kalmış, kimi konuları da aydın dostların tavsiyesi
ile ele almıştır.

Onda ne Karacaoğlu'nın canlılığı, ne Seyranî'nin şa-
şırtıcı buluşları, ne Köroğlu'nun mert, erkek sesi, ne de
hemşehrisi Sümmanî'nin düşünce ve dile hakimiyeti var-
dır. Veysel'in şiirlerinin ağır yanı kuruluktur. Bir ahlâkçı
gibi öğüt vermek şiir söylemek değildir. O, bu tür söyle-
diklerini, toplum içinde kendisine verilmiş bir görev say-
mıştır. Bu da bir iştir, bir beceridir kuşkusuz, ama şiir
değildir. Bunlar şair olmak için yeterli değildir.

Eğer bir rastlantı ile Sivas'ta yapılan (1931) Âşıklar Bayramı olmasaydı Veysel'in adını kimse duymayacaktı. Oysa, sanat gücü olan âşıklar nerede olursa olsun sesini duyurur. toplumu uzaktan da olsa etkiler. İşte Dadaloğlu, bir aşiret ozanı olduğu, büyük kentlerden uzak kaldığı halde yüz yıldan beri sesini duyurmağa devam ediyor.

Veysel doğuştan da şair değildir. Öyle olsaydı, gözünün yokluğunun verdiği iç acılarıyla ne duygusal şiirler verirdi. Oysa, hiç bir içlilik (lirizm) onun şiirini sarmamıştır.

Veysel'in sanatının başka bir yönü de hiç bir konuda derin olmayışıdır. Ne acılarında, ne sevinçlerinde, ne aşklarında şiirin sarıcı, sarsıcı lirizmi vardır. Hep kuru bir mantık vardır onda. Bu kuruluk yanında kültür ve öğreni yokluğu büsbütün sıkıcılık yaratmaktadır.

Veysel'de bazı bazı bir parıltı görülür. Fakat, bunlar bir anda yanar ve söner, devamlılık göstermez. Bu pırıltılar, uzun yıllar «kafiye avı» peşinde koşan bir kişide görülebilir.

Veysel'de saz da bir değer taşımaz. Saz onun elinde bir zaman kazanma ve konuyu yoluna koyma, düzene sokma aracıdır. Saz da ayrı bir öğretim ve eğitim ister. Bunun yanı sıra onda ses de bozuk ve okşayıcılıktan uzaktır. Besteci yanı da yoktur. Okudukları hep birbirinin aynı tonda, aynı ritimde olup sözleri bir parça uzatıp kısmaktan öteye geçmez. Hiç bir özel beste sahibi olamamıştır, kendine has bir ses bırakmamıştır.

Bütün bunlardan sonra bu büyük şöhret nasıl doğdu? Edebiyat tarihi için incelenecek bir konudur bu yanı için. Nedenini yukarılarda anlatmaya çalıştık. Halka doğru, döneminin verdiği heyecanla, dostlar aracılığı ile bir değer olarak sunulan çabalarla bu sonuç doğmuştur. Halk kendisine verilen her değeri ölçüp biçme, değerlendirme yapamaz, yapmaz. Sunulana kabul eder. Ne yazık ki, koca

bir şöhret göçerken arkasında yarına kalacak bir şey bırakmadan gitti.

Asıl hükmü gelecek yıllar verecektir. Bakalım ondan neler kalacak... Şimdiden söyleyelim: Yalnız büyük ün, o kadar...

Onun dostlarına bu yargılar belki acı gelecektir. Ama ne yapalım ki, gerçek budur. Veysel, çok şişirilmiş bir balondu. Dostlar beni affetsin.

DOĞAN HIZLAN'IN YAZISI

Halk şiiri geleneğinin son temsilcisi Âşık Veysel öleli dört yıl oldu. Aradan geçen dört yıl şu değerlendirmeye götürüyor bizi. Âşık Veysel'den sonra halk şiiri geleneği noktalandı. Bir çizgiyi sürdüren Âşık Veysel, ustalarından öğrendiklerini halk şiirinin kalıpları içinde ama kendine özgü bir sesle ürünleştirdi. Kendi yaratıcılığının yanı sıra, folklorun parça parça öğelerini bir düzende bileştirmesini bildi. Veysel'i yalnızca bir halk şairi sayıp, yalnız okumakla tad alınacağını söylemek eksik bir yargıya varma olur. Çünkü o bir halk ozanıydı, yazdıklarını, sesiyle, sazıyla sunardı, ürünlerinin etkileyiciliğinin gücü de biraz buradan geliyordu. Otantik bir söyleyiş halk ozanının son örneği diye nitelendirilmesi de buradan geliyor.

Halk şiirinin dünya görüşünü kendi başına değerlendirmeye olanağı yoktur. Özellikle yirminci yüzyıl halk şairi Veysel'i folklorun dar kalıpları içinde değerlendirmemeliyiz. Dünya görüşünün oluşmasında geleneksel etkileri sözünde, sazında barındırmış ama buna karşılık, köy çevresinin dışından gelen etkilere de sahihliğini bozmadan yer vermiştir. Veysel'in şiirinden oluşan dünya; sevgi, dostluk üzerine kurulmuştur. İki kavramda güvenle birlikte yakın-

ma vardır. Bu nitelikleri süsleyen öge de ince alayıdır. İnce alayı; halka özgü. halkın gözünden yapılan bir eleştiridir. Okumuşlara, kendini çok bilir gösterenlere halk şiirinin daima bir direnci olmuştur. Halk bilinciyle bir sağduyuya varmanın bu bakımdan da örneklerini Veysel’de buluruz.

Folklorumuza çalışmalarıyla büyük yararları dokunmuş Ahmet Kutsi Tecer’in bulup üzerine yazdığı yazılarla tanıttığı Veysel’in şiirindeki öz, eskimeyen bir güçtedir. Kaynaklara dönme konusu ortaya her atılışta Veysel de orada vardır. Yalın söyleyişiyle birlikte, halk şiirinde yaptığı düzeltmelerle bu hakkı kazanmıştır. Dünyayı halk için yorumlamada Karacaoğlu’dan sonra adını anmamız gereken Veysel, inanışının sonucu bir hoşgörüyü sahiptir. Bağnazlığın karşıtı dünyasında özgür bir anlayış yeşerir. Gelişen dünyayı özümlemeler, bu özümleme kalıplaşmasını önleyen bir yetenektir. Güzellikleri, ölüm karşısındaki tavrını sanki bir mutasavvıf gibi saza döker. Gözleri görmeyen bir sanatçının içine daha da kapanıp gönüle bağlanması nın bir sonucudur.

Veysel örneği göstermiştir ki. bir gelenek büyük adlarla noktalıyor. Evet bugün de Anadolu’da halk ozanları yaşıyorlar ama sözlü geleneği yazıya geçirmeğe kalkınca başarıya ulaşamazlar. Belki bugün de Veysel’in özünden, söyleyişinden yararlanılabilir ama bu yeni bir kullanım içinde yerini bulursa başarı gerçekleşebilir. Yoksa o malzeme yalnızca kendi özgürlüğü, kendi sahlılığı içinde tek kalır ve tekrar edilemez.

SÜLEYMAN YAĞIZ'IN YAZISI

Ölümünden sonra, oldukça çok ve sık sözü edildi Veysel'in: Kimisi, ölümü ile bir geleneği noktalandığını savlamasında bulundu; kimisi de, onun «şişirilmiş bir balon» olduğu yargısına vardı... Ve bu arada, daha başka görüşler de ileri sürüldü. Ama nedense, bir türlü sağlam, tutarlı bir saptamaya varılamadı...

Ne idi Veysel? Ölçülü-uyaklı halk şilri geleneğinde ulaştığı nokta. vardı? düzey neydi, nereye değindi? Sonra, gelenek neydi? Hangi geleneği noktalamıştı Veysel? Ve yine Veysel, hangi gerekçeyle «şişirilmiş bir balon» olarak sunulmak istenmişti.

Bu sorular doğru yanıtlarını bulamadı henüz. Çünkü her görüşün bir eksik, bir tutarsız, bir aceleci yanı vardı. O kadar ki, ölümünden bu yana aradan bir kaç yılın geçmiş olmasına karşın, ileri sürülen görüşlerde «lüzumsuz ısrarlar»dan başka bir şey yoktu. Her görüş sahibi bir çocuk inadıyla diretmeyi yeğlemiş gibiydi sanki: Ve ne yazık ki, köşe başlarını tutmuş kimi eleştirmecilerimiz de havardaca harcadıkları olanaklarının bir tekini bile sorunun gün yüzüne çıkmasına ayırmadılar. Sorunun bu denli saf-satılması ise, bazı hakbilimcilerinin işine yaradı.

Örneğin Cahit Öztelli; «Bu üne Veysel nasıl vardı? Veysel gerçekten bu üne değer ölçüde bir ozan mıydı? Artık bu soruların karşılığının verilmesi zamanı geldi» demesine ve Veysel gerçeğine —bir anlamda— olumlu bir yaklaşım sağlamasına karşın, «Veysel gerçekten değer taşıyan bir şair değil, şişirilmiş bir balondur» sözüyle de sağladığı olumlu yaklaşımının bile yönünü çarpıtmıştır. Çünkü Veysel için ayrıca, «sanat yanı oldukça zayıftır», «sazı bir değer taşımaz», «sesi bozuk ve okşayıcılıktan uzaktır», «besteci yanı da yoktur», «hiçbir özel beste sa-

hibi olmamıştır. Kendine has bir ses bırakamamıştır». «Veysel, gerçekten kurudur, içtenlikten yoksundur», «benzetmeleri sarıcı, yeni buluşlar değildir».. gibisinden oldukça tutarsız görüşler ileri sürmüştür Cahit Öztelli.

Bunların doğru olduğu ya da olacağı kanısında değilim ben. Çünkü Veysel'in gerek sazı ve gerekse sesi gerçekten büyüleyici ve gerçekten içtenlikliydi. «Veysel'in sesi bozuk ve okşayıcılıktan uzaktır; sazı bir değer taşımaz» gibisinden yargılar, yaşanmış ve yaşanan halk gerçekliğinden oldukça uzaktadırlar... Veysel'in suçu, özrü, sesinde ve sazında değil; kimilerinin noktalandı gözüyle baktığı ölçülü-uyaklı halk şiiri geleneğini kendi yorumuyla çağdaşlaştıramamış olmasındandır. Çünkü gelenek, bir şeyin, motomat aynının korunması ve sürdürülmesi, hiç bir değişiklik yapılmadan yinelenmesi değildir. Gelenekle amaçlanan var olan şeyin özsel niteliği ve devingen yapısıdır. İşte Veysel de, ölçülü-uyaklı halk şiirinin devrimci özüne ulaşamadığı ve dolayısıyla da geleneği çağdaşlaştıramadığı içindir ki, bu tür şiirin geleneğini «noktalayan» bir sazlı halk ozanı durumuna gelememiştir.

Onun için gelenek kavramını, somut gerçekliği içinde ele almamız gerekiyor. Geleneği yorumlarken, yalnızca biçimsel kuralları içinde değerlendirmek doğru değildir. Çünkü gelenek, hem biçimsel hem özsel ve hem de içeriksel anlam ve değerleriyle ele alınmak durumundadır. Üstelik zorunludur da bu.

Bu açıdan baktığımızda ise, bazılarının, «bugün de Anadolu'da halk ozanları yaşıyorlar ama sözlü geleneği yazıya geçirmeye kalkınca başarıya ulaşamıyorlar. (Doğan Hizlan)» gibisinden sözlerini haklı görebilmemiz olanaksızdır. Ölçülü-uyaklı halk şiiri geleneği, onu, yalnızca «sözlü» bir biçimsel öge taşımasında anlamını bulmakta değildir çünkü. Çünkü onun geleneği, biçimiyle birlikte, bün-

yesinde buldurduğu direnen devrimci özü ve kapsadığı toplumsal içeriği ile bir bütündür.

Kesin yargıyı, her ne değin bu işin tarihi verecekse de, şu aşamada yapılması gerekenin şöyle olması gerektiği kanısındayım: Veysel'i ele alırken, onun ne olduğunu ve sanatıyla nereye değin vardığını iyice saptamalıyız. Ama bu saptamada, şu kısa yazıma başlarken de söylediğim gibi, yaşanmış ve yaşanan halk gerçekliği gözden uzak tutulmamalıdır. Veysel'in ne olup olmadığının gizi bu «gerçekliğin» bizatihi içindedir çünkü. Bunu da sanırım, en iyi tanımlayan ve Veysel'i en iyi ortaya koyan yine bir sazlı halk ozanı olmuştur:

«Der Zamani Veysel büyük ozandı
Halkın değil kendi derdin yazandı
Sözü hançer iken kaçıp gizlendi
Zalımın başına vurmadı Veysel!»

İşte Veysel, Tuncelili Âşık Zamani'nin de ortaya koyduğu gibi, yargılarda kesin çizgilerin alınması gerektiği bir dünyada, onca ününe ve onca içtenlikli ve duyarlıklı ses ve saz ustalığına karşın, çağdaşlaşmadan, çağdaşlığını bütünleyemeden kavuşmuştur, sadık yâri kara toprağına! Onun içindir ki, Veysel, ne bir geleneği noktalayabilecek denli büyük ve ne de «şişirilmiş bir balon»du!..

«Yiğidi öldür ama hakkını inkâr etme» demişler... Galiba unutulana da bu olsa gerek... Öyle ya, vur deyince öldürenler de o denli türedi ki!

ÖTEKİ GÖRÜŞLER

Talat S. HALMAN:

«Âşık Veysel, Anadolu'nun asıl isteklerini birer birer dile getiriyor. Anadolu insanı, kalkınmak istiyor, yurdun değerlerini korumak ve geliştirmek istiyor. Anadolu'nun devrimlerini yaşatmak istiyor (Milliyet)»

Ferit ÖNGÖREN:

«Âşık Veysel günümüzün karakteridir. Aramızda eski bir Hitit ozanı gibi yaşıyor; ileri-geri çatışmasının boşluğunu göstermek istercesine; tek gerçekliğin halkların yapacağı devrimde bulunduğu işaret edercesine; bunun da kapalı komünlerin kendi içinde bilinçlenmesine bağlı olduğunu ifade edercesine...» (Cumhuriyet)

Halim YAĞCIOĞLU:

«Âşık Veysel, her konuya rahatlıkla eğilmesini bilen ve güçlü, şoluklu halk şairlerimizden biri. (Dünya)»

Afşar TİMUÇİN:

«Şiirlerinin gücü, o ahlâkçı telâşına yer yer yan çizen kır havasından gelir. Keşke hep çiçeklerin diliyle konuşsaydı. Âşık Veysel gene de, günümüzün en büyük halk ozanıdır; belki de zincirin son halkası... (Cumhuriyet)

Muzaffer UYGUNER:

«Çağımızın yaşayan halk ozanları arasında Âşık Veysel Şatıroğlu'nun özel ve önemli bir yeri vardır. Veysel, bir yandan eski geleneği sürdürmüş, öte yandan ise yenis getirmiştir. (Tarla)

Hilmi YAVUZ:

«Âşık Veysel, bu âşıklar geleneğinin son temsilcilerinden en önde gelenidir. Veysel'in şiirlerinde, Âşık tarzının toplum yapısındaki yeni biçimlenmeler bağlamı içinde geçirdiği evrimi izlemek olanaklıdır.» (Cumhuriyet)

Suat TAŞER:

«Çağımızın bilge ozanıdır Âşık Veysel; görüşü ile, deyişi ile, yere göğe bakışı ile, insan ve toplum anlayışı ile özgündür, öykünmeci değildir. Çileli yaşantısında sazını ve sözünü geçime araç, üne merdiven yapmamıştır. Bakar ve okur gözleri yok; ama gören, hem de iğne deliğinden devenin nasıl geçtiğini gören gözleri var.» (Yeditepe)

Fikret KIZILOK:

«Nota bilmez Veysel. Sesinde tüm Anadolu'nun fırtınası var. Bazen acı bazen tatlı, gâhi uslu gâhi delidir sazında dolandıkça.

Devrimcidir Veysel. Zaman sana uymazsa, sen zamana uy, der.» (Hey Dergisi)

Tahir Kutsi MAKAL:

«Âşık Veysel dost insandır. Tadına doyum olmaz muhabbetinin. Veysel konuşurken Anadolu'yu dinler adam. Türküsünü, hikayesini, derdini, dâvasını, Anadolu insanının sevgisini anlatır Veysel, derdini, dâvasını ıstırabını anlatır. (Bayram Gazetesi)

Konur ERTOP:

«Veysel'in eseri için de ayrı şey söylenebilir. Onun şiirleri de yiten bir dünyanın malıdır. Beğendiğimiz ustalıklı örnekler şiirimizin tarihsel bir aşamasının son ürünüdür.» (Yeni Edebiyat)

H. UĞURLU:

«Âşık Veysel, içine ansızın düştüğü karanlık dünyayı —nağmeleriyle— mızrabıyla aydınlatmış. hattâ bu aydınlıktan toplumuna da bol bol sunmuştur. Onda ki savaşçı irade, bitmeyen gayret, hepimizin gönlüne yerleştirmiştir. sevgisini...» (Güney Dergisi)

Zeynep AVCI:

«Tam 77 yılın izleri var yüzünde Veysel Baba'nın, yol yol... Bir sazi, bir de kendisi 77 yıl gitmişler «Gündüz, gece...» Sazdan çıkan her nağmeyi, ertesi gün yenilemiş Veysel. Değişlerinin, şiirlerinin, türkülerinin sayısını bilmiyor... «Hesabı bende değil, kitapta»... diyor. (Hürriyet)

Samim AÇIKGÖZ:

«Veysel'in günümüzün büyük bir Türk ozanı olarak ortaya çıkmasında herhalde karanlık dünyasının etkisi vardır Âşık Veysel'in iki dünyası vardır; biri karanlık dün-

yası, öteki içinde yaşadığı taşıyla toprağıyla gerçek dünya. Karanlık dünyası soyuttur, genişir, sonsuzdur ve anlam doludur. Bu, derinliklerle oluşan anlam yüklü dünyasıdır ozana esin veren.» (Türk Folklor)

İlhami SOYSAL:

«...Veysel, Bu Âlemi Gören Sensin, Benim Sadık Yârim Kara Topraktır, Yeni Mektup Aldım Gül Yüzlü Yârden, Felek Vurdu Başıma, Gidiyorum Gündüz Gece. Dostlar Beni Hatırlasın gibi gerçekten güzel ve çok ünlü birkaç şiiri ve bazı dizelerinin ötesinde, gelecek yıllarda da anılıp söylenecek bir şair midir değil mi, bunu zaman gösterecektir.» (Milliyet-Aktüalite)

Muhsin ŞENER:

«Âşık tarzı diye adlandırdığımız şiirin son halkasıydı Veysel.» (Barış, 7.6.1973).

İsmet Zeki EYÜBOĞLU:

«Veysel'de toprak sevgisi, insan acısı, yaşama sevinci, insanlar arasındaki kardeşlik duygusu, barış özlemi, şiirin özünü kuran ilkelerdir. Onun şiirinde konu insanla, insanın çevresiyle, yaşadığı ortamla ilgili olaylar, ilişkilerdir. Halk diliyle yazdığı için ona halk ozanı deniyor. Oysa işlediği konular çağdaş şiirin, günümüz şiir anlayışının süzgecinden geçen, bütün devrimci, yeniliksever ozanların benimsediği konulardır. Bu bakımdan Veysel, köyde halk şiiriyle öteki şiiri birleştiren, aradaki konu birliğini, bütünlüğünü sürdüren, bunu başaran bir şiir ustasıdır. O da şiir bir yaşama kuralıdır Şiirle yaşar, şiirle sarmaş dolaş olur, şiirle konuşur, şiirle söyler.» (Cumhuriyet, 4.4.1973).

İrfan Ünver NASRATTİNOĞLU:

Kimilerinin iddia ettikleri gibi Veysel, salt Ankara'daki bürokratları eğlendirmek için söylememiştir, deyişlerini. Gerçek bir halk adamı olarak, halkın duygu ve düşüncelerini de, kendi toplumsal sorunlarını da deyişlerine konu yapmıştır. Bir başka deyişle Veysel, doğa ve sevgi şiirleri de söylemiş, vatan, ulus ve Tanrı için de deyişler düzmüş, bu arada taşlama türü türküler de çığarmıştır Kabul edileceği gibi taşlama, salt yöneticiler, devlet düzeni ve başkaları için yapılmaz; kişi kendisini de, çevresindeki olayları da taşlar. Devrimcilik ve toplumculuk, salt kurulu düzeni yıkmak, yönetenleri şiddetle eleştirmek ve de yoksulun sırtını sıvazlayıp, zengine küfretmek demek değildir.. Devrimciliğin özünde insan sevgisi, toplumsal barış ve tüm insanlığın mutluluğu yatar. Veysel'de bu, bütünüyle vardır. Böyle olduğu için Veysel gerçekçidir. Ve gerçeklerin doğrultusunda sürdürdüğü yaşamını gerçekçi deyişlerle süslemiştir. İşte bunun için büyümüştür. Veysel' ve işte bunun için, çağlar boyu yaşayarak, ölümsüzlüğe erişecektir...

(Ölümünün 8. yıldönümünde Âşık Veysel, 1981).

Adnan BİNYAZAR:

«Veysel, şiiriyle bir yandan halk şiiri birikimlerinin yarattığı bir dünyadan beslendiğini koyuyordu ortaya, bir yandan da çağımızın gerçeklerine çeviriyordu şiiri antenlerini. Çok ilkel düzeyde de olsa, günümüze bir şiir yorumu getiriyordu. Eskinin birimleriyle insanımıza neler söylenebilir, nasıl söylenir, bunun örneklerini veriyordu, Veysel.

... Halk şiiri Veysel'in dilinde bir doğallık kazanıyordu. Yunus gibi, Karacaoğlan gibi, Plir Sultan gibi şiirler söylüyordu, Veysel. Hatta bir tek şiirinde bile bu ozanla-

rın tümü gibi söylüyordu. Eskinin bir yorumuydu Veysel'in şiiri. Halk katında bunun için saygınlık kazanıyordu. Öyle ki, aydınlar hatta bürokratlar, Türk toplumsal şiirini temellendirmek için Veysel'in şiir dünyasına eğiliyordu.

... Veysel'de bir yandan Yunus'un bir yandan Karacaoğlu'nun, bir yandan da Pir Sultan Abdal'ın, Dertli'nin, Dadaloğlu'nun etkilerini görüyoruz. Yunus'taki «birlik» (vahdet-i vücud) anlayışı, Veysel şiirinin temel düşüncelelerinden biridir. «Birlik» düşüncesi Yunus'ta felsefi bir dünya görüşüne dönüşürken, Veysel bu düşünceyi Karacaoğlu'nun «güzellik» duygusuyla kaynaştırmayı başarır. Pir Sultan Abdal'ın topluma seslenen yüreğiyle, Dadaloğlu'nun dağlar dolusu sesi Veysel şiirinin beğenisini ve düşünsel yönünü oluşturur. Ama Veysel'in yöneldiği ana kaynak Yunus'tur. Bizim toplumda Yunus şiirinin köklü geleneği etkisini yitirmediği içindir ki Veysel'in şiirlerini bağrına basıvermiştir halkımız.»

(Milliyet Sanat Dergisi, 19.3.1976)

Cihad BABAN:

Şairin şiirlerini okuduğunuz zaman, onun hayat hikâyesini bilmezseniz, o şiirlerdeki tevekkülü kolay kolay anlamazsınız. Karanlık dünyasına musallat olan felaketlerle, onun aydınlık sazında kendini bulan şiirleri arasındaki ilintiyi, Allah vergisi bir dehanın niteliğini büyük kalpli insanda daha iyi kavrarsınız.

(Son Havadis, 1.4.1984).

Rüştü ŞARDAĞ:

«Şatiroğlu'nun tutumu ise daha bir başkadır ve kimseye benzemezlik içindedir: O, yalnız aydını halka getirenler arasında değildir. Yunus Emre'den sonra halkı aydına getirenler getirenlerin en yücesidir.»

Cemalettin ÜNLÜ:

«Veysel'in sağlam bir yanı da Anadolu halkını okumaya, aydınlanmaya, Atatürk devrimlerine sarılmaya durmadan çağrıda bulunmasıdır»

Emin ÖZDEMİR:

«Veysel'in tek yönlü bir ozan olmadığı, duyarlığının çağdaş bir yapı taşıdığı söylenebilir.»

Vecihi TİMURÖĞLÜ:

«Veysel eski biçimde yeni özü bulan adamdır. Müspet kayanın en halkçı dünya görüşünü yaratır. Eğitimsiz halkın tek sıkıntısını dile getirir.»

M. Sunullah ARISOY:

«Veysel yalnız Toprak şiirini, Sazım'a Şiirini, daha sayılabilecek birkaç şiirini yazıp da, sussaydı bile, geleceğe kalabilecek güçlü bir ozan niteliğini kazanabilirdi.»

Zühtü BAYAR:

«Veysel'e karşı duyulan sevgi, gerçekte, büyük halk kitlelerine varmayı başarmış özgün bir sanatçıya karşı duyulan ve sanatçılarımız tarafından çoktandır özlenen bir saygıyı yansıtmaları bakımından da ilginçtir.»

Ümit KAFTANOĞLU:

«Veysel'i bu toprak, Veysel'i bu ulus, Veysel'i' hepimiz, bütün dünya anacak, hatırlayacaktır. Hiç kuşku yok ki en çok da, köy halkı, çiftçi, rençber hatırlıyacaktır onu.»

Hasan İzzettin DİNAMO:

«...Tutucuların eğlendiricisi olarak ayarlanan zaval-
lı Âşık Veysel, yoksul Anadolu halkının sözcüsü olmak-
tan çıkıp Ankara bürokratlarının eğlencesi olmuştu!»

Selmi ANDAK:

«Âşık Veysel, kendi kendini yetiştiren, bir deha idi di-
yebiliriz. Halk sanatının durmadan yaratıcı bir dehâsı. Öy-
lesine bir deha ki bilgi dağarcığını doğadan, içinde bu-
lunduğu çevreden, toprağından ve insanlarından ve ya-
şantısından esinler alan ve duygularını türkülerle veren
bir yaratıcı.»

Fikret OTYAM:

«Kolay gelmez böyle kişiler, kolay yetişmez, dal bu-
dok salmaz, kolay yüceleşmez böyle kişiler, gidim gidim
olur, bu.»

Orhan Şaik GÖKTAY:

«O, aydınları yalka götüren yolun üzerindeki köprü-
yü kuran şairdir.»

Ahmet KABAKLI:

«Sağca, solca, devletçe, milletçe, halkça, aydınca
üzerinde birleştiğimiz son kıymetlerden birisi idi. Kendi
tarzında da yüzyılların bir devam geleneği eli öpülecek
usta idi, ağırlık idi. Yirminci asırda halk şiirinin var ola-
bildiğini ve o kadar büyük ustalara rağmen yeni şeyler
söyleyebileceğini Veysel ispatlamıştır.»

Özcan SEYHAN:

«Yurt kültürünü ve halk şirini tam anlamıyla temsil eden Âşık Veysel Şatıroğlu gönüllerimize yerleşmiş ölümsüz bir saz şairi idi.»

Süleyman ARISOY:

«Veysel bu zincirin son halkası değildir. Belki bu zincirin parlak halkalarından biridir.»

Yavuz Bülent BEKİLER:

«Âşık Veysel yeni halk edebiyatımızın kökü mazide olan aşılmaz bir temsilcisiydi.»

Doç. Dr. Saim SAKAOĞLU:

«O, Atatürk'ün ve İnkılâplarının da en kararlı bir takipçisidir.»

Prof. Dr. Faruk K. TİMURTAŞ:

«Bir halk şairi olarak Âşık Veysel halkın dilini, yani yaşıyan Türkçeyi kullanmıştır.» (*)

(*) İrfan Ünver Nasrattinoğlu / Ölümünün 8. yılında Âşık Veysel / Nasrattinoğlu Yayınları, 1981 - Ankara.

AŞIK VEYSEL'E YAZILMIŞ ŞİİRLER

Kanımızca, yeryüzünde hakkında en çok şiir yazılan ozan (belki de kişi) Âşık Veysel'dir. Öyle ki, ölümden sonra, yüzü aşkın ozan (çoğu sazlı), onun için (yeren ya da öven) ağıt yakmış, şiir söylemiştir.

Kitabımızın bu bölümüne de ozanlarımızdan derledğimiz (Dünya yürüşü bir yana) şiirler aldık.

Bunları sunmamızın iki amacı vardır; ilki, Veysel'in kişiliğini ve sanatını şiirle yorumlayan ozanlarımızın görüşlerini toplu halde vermek... İkincisi de, «Âşık Veysel'den sonra halk şiiri geleneği noktalandı. Veysel ölçülü-uyaklı halk şiiri geleneğinin son halkasıdır» diyenlere, «Gelenek noktalanmadı. Veysel halk şiiri geleneğinin son halkası değil, halkalarından herhangi birisidir. İşte —bir başka— kanıtı» demek içindir.

**«DOSTLAR SENİ
UNUTUR MU?»**

Yaşayan halk ozanları; geleneğe uyarak, ölümünün 11. nci yıldönümünde de İstanbul-Gülhane Parkı'ndaki anıtı başında toplanıp, Veysel'i andılar (21 Mart 1984). Hep bir ağızdan, «Dostlar seni unutmuyor mu?» diyerek...

ÂŞIK VEYSEL'E
KOŞMALAR

1

Gidiyor, yollara düştü
Fakir Veysel'e Veysel'e
Altınlar ellere düştü
Bakır Veysel'e, Veysel'e

Tatmış dünya elemi
Kana banmış kalemini
Düşünceler kilimini
Dokur Veysel'e, Veysel'e

Kör değil o, eller gibi
Sazındaki teller gibi
Akıp gider seller gibi
Fikir Veysel'e, Veysel'e

Bu ilhamı almaz akıl
Hepsi elmas değil, çakıl
Şiir yazmış altmışbeş yıl
Şükür Veysel'e, Veysel'e

Ustasına doğru koşar
Ovalar dağlar aşar
Bu koşmayı bir gün Yaşar
Okur Veysel'e, Veysel'e

2

Düşündüğün derin mâna
Sazdaki tele sığar mı?
Gördüğün o eşsiz rüya
Ağıza, dile sığar mı?

Düşler, duygular, fikirler
Akar sazından nehirler
Söylediğin şu şiirler
Denize göle sığar mı?

Yarına... Bu güne değil
Eriştiğin üne değil
Değil, yer yüzüne değil
Göklere bile sığar mı

Anlayana her eserin
Öyle büyük, öyle derin
Şu ölümsüz deyişlerin
Avuca, ele sığar mı?

Söyle Âşık Veysel söyle
Sustur bizi, dilsiz eyle
Yetmişyedi yıllık ömre
Bu kadar çile sığar mı?

3

Gün gelir de uzak yollar
Çatışır Âşık Veysel'im
Yaşanılan ayrı yıllar
Bitişir Âşık Veysel'im

Katmer katmer açar güller
Kor kesilir bütün teller
Sazında dertli bülbüller
Ötüşür Âşık Veysel'im

Kulak verenler o sese
Kapılmaz bir boş hevese
Şiirini kim dinlese
Tutuşur Âşık Veysel'im

Bilinince kıymetimiz
Biter dünya nöbetimiz
Bir gün olur hasretimiz
Yatışır Âşık Veysel'im

Geldim kapına aşk ile
Bana sırlarını söyle
Şu çektiğin hasret, çile
Yetişir Âşık Veysel'im

4

Âlemdeki mânâyı
Öz görmez, Veysel görür
Bitmeyen bir rüyâyı
Göz görmez, Veysel görür

Odur gerektiği an
Bizden önce uyanan
Yollar boyu uzanan
İz görmez, Veysel görür

En ileri fikirli
En güzel, en şiirli
Söylenen binbir türlü
Sez görmez, Veysel görür

Şairim! Derdine yan
Bak! Her şey ayan beyan
Şu karşımda ağlayan
Saz görmez, Veysel görür

Yetmiş dokuz yıl saziyla
Yaşadı iç içe Veysel
Dolaştı bütün yurdunu
Bir uçtan bir uca Veysel

Gördü aşkın her katını
Tattı söz saltanatını
Bir ozanlık anıtını
Döktü hece hece Veysel

Yedisinden beri kördü
Ne ağaç, ne çiçek gördü
Yaşadı bütün bir ömrü
Baştan başa gece Veysel

İnanmıştı o bir kere
Bir gün küsmedi kadere
Yazık! Yenildi kansere
Göçüp gitti koca Veysel

Veysel adı ölmez yaşar
Anılır mahşere kadar
Bu gün onun yolundalar
Nice Ümit nice Veysel

DOSTLAR SENİ UNUTUR MU?

Doldurulmaz yerin senin
Dostlar seni unutur mu?
Hiç sönmezdi nurun senin
Dostlar seni unutur mu?

Tertemiz bir özün vardı
Apaydınlık yüzün vardı
Söylenecek sözün vardı
Dostlar seni unutur mu?

Her gerçeği gören sendin
Aşk sırrına eren sendin
Gönüllere giren sendin
Dostlar seni unutur mu?

Çektin, yazdın ve söyledin
Verdin, almak istemedin
Sadık yârim toprak dedin
Dostlar seni unutur mu?

Hiç kimseyi incitmedin
Kalp kırmadın, kin gütmedin
Dostlarını unutmadın
Dostlar seni unutur mu?

Şiirde sağlam temeldin
İnsanlıkta en güzeldin
Biz bir Ümit, sen Veysel'din
Dostlar seni unutur mu? (*)

(*) Âşık Veysel / Bütün Şiirleri 4. basım / Mıyatro Yayınları / 1982
İstanbul.

**BERÇENEKLİ
ÂŞIK MAHZUNİ'NİN
VEYSEL'E BAKIŞI**

Âşık Mahzunî de, ölümünden sonra öteki birçok ozan
gibi Âşık Veysel'e türküler yakmıştır.
Bunlardan ilki şöyledir:

Şikâyetim vardır Âşık Veysel'e
Yeniden dillenen âşıklar varmış
Eskiden beriden yokla gel hele
Deymeden yellenen âşıklar varmış

Kimi İstanbul'da çeker esrarı
Uzun saçıyınan çorap örüyor
Kimi zülfikâra yemin veriyor
Bacısın kullanan âşıklar varmış

Kimi İstanbul'da eker esrarı
Kimi faziletle arar Haydar'ı
Kimi bırakmıyor kerhane barı
Arada ellenen âşıklar varmış

Davut Sulari'yi yanına çağır
Âşık Daimî'yle bana divan kur
Getir Nesimî'yi hesabımı sor
Namussuz bellenen âşıklar varmış

Çok gözlere battı Âşık İhsanî
Onun çiftlikleri sarayı hani
Baba Veysel gurbet elde Mahzunî
Dönmeden yıllanan âşıklar varmış

İkincisi ise, «Topraktaki Veysel'ime» adı ile sunulmaktadır. Mahzunî bu şiirde Veysel'i eleştirmekte ve şöyle seslenmektedir:

Ahrette selamım olsun Veysel'e
Neden sadık yârim kara topraktır?
Yiyen yedi içen içti dünyayı
Neden sadık yârim kara topraktır?

Toprağın üstünde ağalar gezer
Onlar eker biçer bağrımı ezer
Başına çalınsın bir karış mezar
Neden sadık yârim kara topraktır?

Toprağı bulmayan toprağa söver
Toprağı olmayan bağrını döver
Toprağı vardı da ondan çok över
Neden sadık yârim kara topraktır?

Toprağın sırrını fakirden sormam
Öyle boşboşuna kafamı yormam
Denizde ölürüm (ben de) toprağa girmem
Neden sadık yârim kara topraktır?

Toprak hakim olmuş dağa meşeye
İrenk irenk girmiş bin bir köşeye

Ben yağ çekmedim ki İsmet Paşa'ya
Neden sadık yârim kara topraktır?

Ben dünyadan doya doya giderim
Tarihten sızana boya giderim
Kafam kızar ise aya giderim
Neden sadık yarım kara topraktır?

Sorun ki insanlar neye taptılar
Başları kesip de ayak söktüler
Gözlerini yeyip heykel yaptılar
Neden sadık yarım kara topraktır?

Bir toprak olunca dağıt çok olur
Akılsız kafaya öğüt çok olur
Atatürk ölürse ağıt çok olur
Neden sadık yarım kara topraktır?

Koyun vermiş kuzu vermiş ot vermiş
Neden fakirin hakkını kıt vermiş
Fakirler hap yutmuş, beyler et yemiş
(Fakirlere top top koca dert vermiş)
Neden sadık yarım kara topraktır?

Babamın gözüne girmez ışıklar
Işıklarda insan ölümü paklar
Hiç kimseye köle olmaz âşıklar
Neden sadık yarım kara topraktır?

Hakaret değildir benim muradım
Yıllar yılı Veysel'imi aradım
Benim sadık yârim anam avradım
Neden sadık yârim kara topraktır?

Topraktan yapılır kılıçla kama
Toprağın güneşi benzer akşama
Mahzunî Veysel'in kuzusu ama
Neden sadık yârim kara topraktır?

Tuncelili Âşık ZAMANI

VEYSEL

Çok dokundu mızrap ile tellere
Bozuk perdeleri görmedi Veysel
Ağıt yaktı bülbül ile güllere
Dikene elini sürmedi Veysel

Ağlayıp sızlayıp derdini döktü
Vurdular başına boynunu büktü
Çobandı ağanın koy'nunu güttü
Ver benim hakkımı demedi Veysel

Balta sapı için çattı hırsıza
Dur demedi sömürücü arsız
Vatandaş muhtaçken ekmeğe tuza
Bunun hesabını sormadı Veysel

Der Zamanî, Veysel büyük ozandı
Halkın değil kendi derdin yazandı
Sözü hançer iken kaçıp gizlendi
Zalımın başına vurmadı Veysel

Not: Bu şiir, önemi nedeniyle kitabımızın «Kişiliği, Dünya görüşü, Toplumsal ve Düşünsel Yapısı» adlı bölümünde de aynen yer almıştır.

VEYSEL AĞIDI

Bitti gündüz bitti gece
Girdiği yol uzun ince
Ölüm Veysel'e gelince
Bir dizelik dursan n'olur

Sivas'tan bir yıldız aktı
Veysel aydınlığa çıktı
Gzn tanık bıraktı
Baksan n'olur, görsen n'olur

Çiğdemlerde smbllerde
Aşkın derildiği yerde
Veysel nerde Veysel nerde
Sorsan n'olur, bilsen n'olur

Gülten der ki bir nicedir
Yediğimiz ağu zulüm
Veysel'siz dünyada lm
Gelsen n'olur, alsan n'olur

**ÖLMEĞEN YAŞARSIN
EY YÜCE VEYSEL**

Kalbindeydi bu dünyanın ışığın
Bütün dünya oldu senin âşığın
Sen olmuştun insanlığın âşığın
Ölmedin yaşarsın ey yüce Veyssel

Yaşadın dünyayı görmedi gözün
Fakirlik yakardı yanardı özün
Düşünür söyledin boş değil sözün
Ölmedin yaşarsın ey yüce Veyssel

Üç beş evlât beş on torun kazandın
Birliği gerçeği her an yazardın
Sultan Nevruz günü gözünü yumdun
Ölmedin yaşarsın ey yüce Veyssel

Atatürk'ü her yönüyle överdin
Toprağı da kazma ile döverdin
Toprak çiçek olam der idin
Ölmedin yaşarsın ey yüce Veyssel

Âdil Ali der aşk ehli solamaz
Âşık Veyssel gitti canlar bulamaz
Aşk ehlidir yaşar yaşar ölemez
Ölmedin yaşarsın ey yüce Veyssel

VEYSEL'E AĞIT

Sen nasıl güneştin seherde doğdun
Işık saçtın bütün cihana Veysel
Bulutla birleştin yağmurla yağıdın
Irmak olup daldın ummana Veysel

Yıldız arasında mah kamer idin
Kokular içinde bir amber idin
Bütün gönüllerde sen dilber idin
Benzer idin Yusuf-u Kenan'a Veysel

Dolaştın bir handa çok figan ettin
Bir kapıdan girdin birinden gittin
Türlü yaprak oldun toprakta bittin
Karıştın çiçeğe reyhana Veysel

Karac'oğlan Yunuslar'dan gelmiştin
Pir Sultan'la seri dara salmıştın
Nesimi Mansur'dan destur almıştın
Bağlı idin büyük canana Veysel

Kul Ahmet'im gibi düştün bir zara
Yolunu uğrattın ulu pazara
Girmedin sen toprak denen mezara
Gömüldün tarihe insana Veysel

GİDİYORLAR AĞIR AĞIR

Bak şu dünyanın halına
Gidiyorlar ağır ağır
Binmişler ahret salına
Gidiyorlar ağır ağır

Nafile dünyanın işi
Zehirdir ekmeği aş
Müslümanı haça baş
Gidiyorlar ağır ağır

Şu görünen dağlar taşlar
Yavuz kurtlar uçan kuşlar
Konuştuğum arkadaşlar
Gidiyorlar ağır ağır

Kazandığı çapıdınan
On metrelik kapudunan
Çivilenmiş tabudunan
Gidiyorlar ağır ağır

Genç ihtiyar yaryan tite
Birbirini ite ite
Bu dünyadan o dünyaya
Gidiyorlar ağır ağır

Bulunmaz pulu parası
Herkesin var bir sırası
Hem zengini fukarası
Gidiyorlar ağır ağır

Âşık Veysel bekler nöbet
Hazırlanmış Ali İzzet
Dertli Dursun da nihayet
Gidiyorlar ağır ağır

**BÜTÜN İNSANLIĞA
YAR VEYSEL BABA**

Öldüğünü duydum dostun dilinden
Attın içerime kor Veysel Baba
Yandım ateşine dostluk gününde
Soğutmaz yüreğim kar Veysel Baba

Genç yaşında görmez oldun dünyayı
Sen gönlüne kurmuş idin sarayı
Bilen bilir sözündeki mânâyı
Bütün insanlığa yâr Veysel Baba

Atamadın üstündeki nazarı
Dostlar için kurmuş idin pazarı
Şimdi yas tutuyor gönül sazları
Cümle âşıklara zâr Veysel Baba

Gide gide uzun yolu bitirdin
Senin ile nice gönül götürdün
Kıraç topraklarda meyve yetirdin
Al sadık yarini sar Veysel Baba

Bülbül konmaz artık gülün dalına
Düşürdü Azrail korkunç alına
Veysel'i bindirdi ölüm salına
Koca toprak sana dar Veysel Baba

Kaderi İpek de böyle biridir
Canım Veysel sanatının piridir
Kendi öldü amma bizde diridir
Unutulmaz ismin var Veysel Baba

ÂŞIK VEYSEL'E AĞIT

Kanlı Kızılırmak Yıldız Dağları
Hani Âşık Veysel Sivas elleri
Yansın Şarkışla'nın viran bağları
Hani Âşık Veysel Sivas elleri

Naz ile duvara yaslansın sazi
Karalar bağlasın gelini kızı
Kavurdu gönlümü derin bir sızı
Hani Âşık Veysel Sivas elleri

Nice yıl dolaştı söyledi çaldı
Eseri yurduna yadigâr kaldı
Onu sadık yâri toprak mı aldı
Hani Âşık Veysel Sivas elleri

Başkent Ankara'ya ulaştı posta
Karalı bir haber geldi Sivas'ta
Başbakan, bakanlar, mebuslar yasta
Hani Âşık Veysel Sivas elleri

Karanlık dünyasın aydınlık gördü
Nice unutulmaz eserler verdi
«Hayat yalan ölüm bir gerçek» derdi
Hani Âşık Veysel Sivas elleri

Uzun ince yolda hem bile bile
Gâhî ağlayarak gâhî de güle
Yolcusu sonunda vardı menzile
Hani Âşık Veysel Sivas elleri

Derdini döktüğü derin dereler
Rakipler gitsin ki geçit vereler
Sivrialan köyü bütün yöreler
Hani Âşık Veysel Sivas elleri

Ünü duyulurdu bütün dünyada
İngiliz Fransız hem Almanya'da
Mevlâna duymuş da ağlar Konya'da
Hani Âşık Veysel Sivas elleri

Dağlar benim gönlüm yürekten dağlar
Ağlar Veysel için karalar bağlar
Emrâh, Yunus Emre, Karacaoğlan
Hani Âşık Veysel Sivas elleri

Nice yiğitleri nice canları
Nice ozanları nice hanları
Âşık Ruhsatiyle, Pir Sultanlar'ı
Hani Âşık Veysel Sivas elleri

Ferhat ah eyleyip dağlar deliyor
Aşlı Han Kerem'e sabır diliyor
Açın sinenizi Veysel geliyor
Hani Âşık Veysel Sivas elleri

Bak göçüp gidiyor günleri dolan
Üç damla gözyaşı geride kalan
Kanma Âşık Yener bu dünya yalan
Hani Âşık Veysel Sivas elleri

Âşık Aslı BACI

ÂŞIK VEYSEL

Sadık yarin toprağında
Gül içinde Âşık Veysel
Damla düşmüş yaprağında
Dal içinde Âşık Veysel

Sende bulduk sende seni
Kabrinde eyledik cem'i
Hatırlarken dostlar seni
Dil içinde Âşık Veysel

Tanrı verdi her muradın
Hoş sedada kaldı adın
Sohbetinle ağız tadın
Bal içinde Âşık Veysel

Aslı Bacı der kızında
Hem nazımda niyazımda
Elimdeki şu sazımda
Tel içinde Âşık Veysel

Âşık FEDAİ

BENDEN DE VEYSEL'E SELAM

Kınamam âlemin derdin bilmezi
Çünkü görmüyordu gözü Veysel'in
Nesine ki desin olur olmazı
Sadece bir dosttu özü Veysel'in

Gonca gül arardı bülbülü şeyda
Amacı bulunmaz bir aşkı peyda
Kendin avutmaya yarattı sevda
Hep onu söylerdi saza Veysel'in

Bence Veysel doğdu göçtü boşuna
Aradığı girdi m'ola düşünce
Mantık dışı, Fedai'nin hoşuna
Gitmez hikâeydi sözü Veysel'in

Âşık Nesimi ÇİMEN

PİR SULTAN NEREDE VEYSEL NEREDE

Pir Sultan'la Veysel Sivas'ta doğmuş
Pir Sultan nerede Veysel nerede
Biri halkı biri doğayı sevmiş'
Pir Sultan nerede Veysel nerede

Biri insan isen şunu bil dedi
Halk yolunda halkın için öl dedi
Biri lâle dedi sümbül gül dedi
Pir Sultan nerede Veysel nerede

Biri halkın dertlerini üstlendi
Halkı gibi kuru aşla beslendi
Birisi saziyla güle seslendi
Pir Sultan nerede Veysel nerede

(.....)

Birisi ömründe çok zulüm gördü
Sonunda halk için başını verdi

Birisi bahçede çiçekler derdi
Pir Sultan nerede Veysel nerede

(.....)

Birinin başına taşlar döküldü
Yaralı bedeni dara çekildi
Birinin adına heykel dikildi
Pir Sultan nerede Veysel nerede

Nesimi böylece malum oluna
Biri baş verdi Şah-ı Veli yoluna
Birisi kul oldu Hakk'ın kuluna
Pir Sultan nerede Veysel nerede

VEYSEL BABA

Şarkışla'nın Sivrialan köyünde
Mekcını kurdun sen Veysel Baba
Kemâle erişmek vardı payında
Aşka ikrar verdin sen Veysel Baba

Yerini tutamaz asla bir ozan
Sazında sözünde var idi düzen
Kahraman Ata'ya destanlar yazan
Marifette hürdün sen Veysel Baba

Derdin ortağıydı elinde sazın
Anlatabilirdin meramın arzun
Ruhun gıdasıydı mânâlı sözün
Faziletli erdin sen Veysel Baba

Kendin hakir gördün herkesi üstün
Olmadı kimseyle iddian kastın
Var olsun devletin yaptırdı büstün
Âşıklıkta birdin sen Veysel Baba

Dünya baki değil gelenler gider
İsmi duyanlar seni yâd eder
Bir fatiha okur ruhun şad eder
Fanileşmiş pirdin sen Veysel Baba

Emin Cihani'ye yareler açtın
Dost diyerek sâdık yâre kavuştun
Ömrün hitam buldu Hakk'a ulaştın
Manevi bir sırdın sen Veysel Baba

VEYSEL DUYARIM

Saz sesi işitsem içim kan ağlar
Tezene vurdukça Veysel duyarım
Ciğer parelenir cana can ağlar
Düzene girdikçe Veysel duyarım

Yorulma bilmeyen coşkun sel gibi
Dağların üstünde esen yel gibi
Belleri aşardı Çamlıbel gibi
Âşıklar sürdükçe Veysel duyarım

Nağmeler dökerdi ustaca sazdan
Nice çeşit verdi bahardan yazdan
Misâller bolluğu ördekten kazdan
Burguyu burdukça Veysel duyarım

Hayâli çok geniş hayâldar idi
Doğduğu toprağa sadık yâr idi
Dünyasında başka âlem var idi
Farkına vardıkça Veysel duyarım

Neleri vermedi Sivrialan'dan
Doğruya sığınıp kaçtı yalandan
Atatürk ağıdı yeter kalandan
Heykeli durdukça Veysel duyarım

Sazıyla savaşta vermedi bozgun
Oluyordu yarım çalana üzgün
Türk sazı olmalı Türk gibi düzgün
Toprağı yarıdıkça Veysel duyarım

Dillerde dolaşan kara toprağı
Gün gün çukurlaşan kara toprağı
Yariyle buluşan kara toprağı
Her bahar kardıķa Veysel duyarım

Türküyle öğünür türkü söylerdi
Zekâlarda olan farkı söylerdi
Bize umut ele korku söylerdi
Menzile vardıkça Veysel duyarım

Kemâli Bülbul'üm kalptan kanarım
Onun ateşiyle içten yanarım
Dostları selamlar tekrar yanarım
Saza tel sardıķa Veysel duyarım

VEYSEL'İM

Ben yirmi beş sense kırk beş yaşında
İlk görüşüm bir trende karşımda
Duman sezdim dağlar gibi başında
Söylüyordu çalıyordu Veysel'im

«Mecnun'um Leylâ'mı gördüm» diyerek
Gördüğüm Mevlâ'ydı yanan bir yürek
Mızrabım tellerden tele sekerek
Sürükledin beni Âşık Veysel'im

Toprak dostum dedin vatan haykırdın
«Bu ne kudret» diye Atam bağırdın
Milletle bayrağa birlik çağırdın
Vatan bayraklaştı büyük Veysel'im

Yurd ortağı dert ortağı ozandık
Saz çalardık türkü Türkçe çalardık
Ne ihanet ne de ordu bozardık
Şimdi sana çalışıyorum Veysel'im

Saz perdeli göz perdeli söz inler
Âşık Veysel şimdi bende öz inler
Muvardaki asık kalan saz inler
Ben de çanta topluyorum Veysel'im

Geçti fani bir ebedi yerdesin
Ulu dosta açtın gözüñ perdesin
Koca Veysel bak bir şimdi nerdesin
Hep kalplerde saklıyoruz Veysel'im.

Aşk dostuyuz unutamam seni ben
Türk milleti takdirkârdır uyu sen
Sana rahmet diliyoruz bu yerden
Yerin cennet olsun senin Veysel'im

ÖZÜNDE BULDU

Yedisinde kayıp etti gözünü
Görmez oldu bahar ile yazını
Zalim çiçek çopur etti yüzünü
Derdi cefaları özünde buldu

Filiz iken kara gördü dünyayı
Boş yere yapmazdı mali hülyayı
Sevmezdi kötüyü bilmez riyayı
Teselliye sade sözünde buldu

Üç telli saz ile gurbeti gezdi
Çalıp söyledi hep bazan da yazdı
Dedi kader acep niye ki azdı
Bu aşkı sevdayı sazında buldu

Coşkun sular gibi çağlayıp aktı
O fâni âleme içinden baktı
Bir amansız dert ki ömrünce yaktı
Rabb'in takdirini gözünde buldu

Bıraktı vatana sayısız eser
Benden ibret alsın der idi beşer
Sadece feleğin zulmüne küser
Aradı aşkı pir izinde buldu

Âşık Çatak parçan **Veysel'im** senden
Hoşlanmaz zalimden kaçardı kemden
Ömür boyu çekti zalim sitemden
Sükutu hep sabrın hazında buldu

ÂŞIK VEYSEL'İM

Sen rahat yat orda hiç çekme keder
Durağın bir olsun Âşık Veyssel'im
Torunların senin izinden gider
Kabrine nur dolsun Âşık Veyssel'im

Mustafa Kemal'in gidek izinden
Nağmeler okuruz senin sözünden
Şehitler gaziler kanlı bezinden
Vatana sur olsun Âşık Veyssel'im

Ayyıldız taşıyan bayrağın aldır
Seyreyle gözünden hicabı kaldır
İstiklâl uğrunda en doğru yoldur
Düşmana vur olsun Âşık Veyssel'im

Yurdun aşkı koksun güllerimizde
Hürriyet söylensin dillerimizde
Kazada köylerde illerimizde
Bülbüller dur olsun Âşık Veyssel'im

Coşkun der aşk ile ben yazıyordum
Veyssel'in önünde saygıyla durdum
Cenneti andıran şu aziz yurdum
Gönlümde yer olsun Âşık Veyssel'im

Sami CORUK

VEYSEL'E ÖVGÜ

Veysel durmaz mı o tezeleler
Uyanır bir ulu saz Veysel Veysel
Başlar çağrışmaya ağaçlar sular
Girer birbirine söz Veysel Veysel

Eserken Şarkışla'nın yelleri
Sivas'a çevirmiştir yolları
Açar perdelerde ölüm gülleri
Öter her gülden yaş Veysel Veysel

Böyle bir âşık nerde bulunmaz
Sevgi gama gam sevgiye koyulmaz
Bakarsın ezgiler içine durmuş
Ağlar bir âşık göz Veysel Veysel

Bir his var içimde döneler durur
Nerdedir sazım nerdedir der durur
Çekilir teller bir hava bulur
Geçer tellere ses Veysel Veysel

VEYSEL BABA

Vilayetin Sivas köyün Sivri'alan
Hatırlar ahbabın el Veysel Baba
Sanki bu dünyaya gelmedin yalan
Sana sesleniyor tel Veysel Baba

Girmiş idin altmış yetmiş yaşına
Bir zaman da gezdin aşkın peşine
Adın yazılmıştır mezar taşına
Virandır çiçekler gül Veysel Baba

Coşkun coşkun sular gibi çağladın
Ah çekerek ciğerini dağladın
Vatan vatan vatan diye ağladın
Akıttın gözünden sel Veysel Baba

Emekle besledin bahçeyi bağı
Sen ağacın kökü bizler yaprağı
Sevdin sardın sadık yâri toprağı
Hak'tan rahmetini al Veysel Baba

Tarlasında adım adım atladı
Nasırlandı eli parmak çatladı
Arı gibi çiçeklerden topladı
Yaptı kovanında bal Veysel Baba

Ali Dadaşoğlu Veysel ne oldu
Ağladı sızladı sazını çaldı
Rahmete kavuştu eseri kaldı
Edebiyatın özü yol Veysel Baba

SANA BİZ AĞLIYAK VEYSEL

Sen ağladın Atatürk'e
Sana kim ağlasın Veysel
Matem çöktü bütün Türk'e
Sana biz ağlıyak Veysel

Sen anandan dertli doğdun
Bağrımızda ozan oldun
Derdimizi yazan oldun
Sana biz ağlıyak Veysel

Matem çöktü ilden ile
Söylenecek dilden dile
Verdik seni kara yere
Sana biz ağlıyak Veysel

Yâda kaldı telli sazın
Cevher senin her bir sözün
Güze döndü bahar yazın
Sana biz ağlıyak Veysel

Mezarında pirler dönsün
Yattığın yer nurla dolsun
Ol makamın cennet olsun
Sana biz ağlıyak Veysel

Zalim kanser seni buldu
Vâden gelip tamam oldu
Dursun der gözlerim doldu
Sana ben ağlayam Veysel

AĞIT

Türk'ün bülbülüydün Türk'ün bağında
Ecel kollarını bağladı Veysel
Sönmez bir ocaktın Türk âleminde
Ölümün çok canlar dağladı Veysel

Sen ölsen bile eserin ölmez
Dünyadan gidenler geriye dönmez
Bu yalancı dünya kimseye kalmaz
Azrail seni de yokladı Veysel

İlmin bir hazinedir bilinmez sırrın
Tarihlere geçti batan eserin
Kıymeti biçilmez çoktur cevherin
En son kara toprak sakladı Veysel

Köyün Sivrialan merkezin Sivas
Bütün Türkiye'min hepsi tuttu yas
Servetim devletim hepsi bir ihlâs
Durgun sular bile çağladı Veysel

Gelenler görececek bir gün akibet
Nasip olmadı ki ziyaret
Kalanlara ömür sizlere rahmet
Murat Çobanoğlu ağladı Veysel

Aşık Çoban HÜSEYİN

BALINDI VEYSEL

Şu güzel dünyanın kıymetin bildi
Yeşeren ağacın dalıydı Veyssel
Doğayı severdi güzel överdi
Arı peteğinin balıydı Veyssel

Hayran idi toprağına taşına
Küçük yaşta çile geldi başına
Motifler işledi sazın döşüne
Bu yüce ulusun diliydi Veyssel

Engin dağ başının sanki karıydı
Kara toprak onun canı yarıydı
Son deminde gideceğı yeriydi
Bahçede açılan gülüydü Veyssel

Saz perdesi ince ince örülür
Hayali gözümde her dem görülür
Bu Çoban Hüseyin âşık bilinir
Bütün insanlığın kuluydu Veyssel

MİHMANIN OLMAYA GELDİM

Hayli zaman oldu arzuluyordum
Birkaç gün burada kalmaya yeldim
Görmeyeli gül yüzünü özledim
Köyünde mihmanın olmaya geldim

Diyarı gurbetin tozlu yolundan
Has bahçenin goncasından gülünden
Şarkışla ilçende Sivas elinden
Veysel Baba seni bulmaya geldim

Kara toprak diye diye söylerdin
Bazan aşkın deryasını boylardın
Çiçekle saz ile gönül eğlerdin
Sesinden ilhamlar almaya geldim

Hakikat ilmine gönül verensin
Gerçeklerin divanına duransın
Tabiatın sırlarına erensin
Seninle ummana dalmaya geldim

Ozan Metinî'yim Sivas'tır ilim
Sivralan köyüne uğradı yolum
Dünyada kalmadı tutacak dalım
Destur ver sazımı almaya geldim

TOPRAK DER DAHA DEMEZDİ

Halk için türkü çalardı
Hak yolundan ayrılmazdı
Toprak der daha demezdi
Topraktan bir candı Veysel

Bütün ülke hep ağladı
Koyun kuzular meledi
Allah'tan rahmet diledi
Bulunmaz bir candı Veysel

Âşıklar gider izinden
Âlimler anlar sözünden
Hayali gitmez gözünden
Unutulmaz dosttu Veysel

Toprağıyla kucaklaştı
Halkı ile helellaştı
Türk bayrağınan selâmlaştı
Bu dünyadan göçtü Veysel

Hüseyn'im sözüm haktır
Hak dediğin doğruluktur
Ondan büyük ozan yoktur
Bulunmaz bir zattı Veysel

DOSTLAR SENİ HATIRLIYOR

Kendin gittin adın kaldı
Dostlar seni unutmuyor
Türkülerde yâdın kaldı
Dostlar seni hatırlıyor

Ötmez oldu sazın şimdi
Gönüllerde nazın şimdi
Hep dillerde yazın şimdi
Dostlar seni hatırlıyor

Biz ardından yaşıyoruz
Seni her an anıyoruz
Aramızda sanıyoruz
Dostlar seni hatırlıyor

Can bedenden ayrılıyor
Baca yanmaz yas tutuyor
Dünya seni unutmuyor
Dostlar seni hatırlıyor

Sen toprağa biz de sana
Dost olmuştuk kana kana
Hakkı seven senden yana
Dostlar seni hatırlıyor

Geçsin günler geçsin aylar
Gece gündüzü kovalar
Yediden yetmişe kadar
Dostlar seni hatırlıyor

Sazın sözün telde şimdi
Kitapların elde şimdi
Şiirlerin dilde şimdi
Dostlar seni hatırlıyor

Güler der ki ben Veysel'im
Çobandere'deki selim
Merak etme Pirim benim
Dostlar seni hatırlıyor

Âşık Ali GÜÇ

BİR YILDIZ KAYDI Kİ GÜNEŞE BEDEL

Bir yıldız kaydı ki güneşe bedel
Yeryüzü gökyüzü yer yer ağlasın
Toprak toprak diye can verdi Veysel
Kazmalar kürekler beller ağlasın

Bundan sonra kimler toprak diyecek
Kara toprak daha neler yiyecek
Ecel gömleğini herkes giyecek
Eller bayram etsin diller ağlasın

Kalbi kan ağlarken gülerdi yüzü
Bir şeye bakmadan görürdü gözü
Milletin sağ olsun sabırla özü
Ötmesin bülbüller güller ağlasın

Gemi yükün almış tanımaz engel
Zamanımız dolar acımız ecel
Gerek âşık ölmez ölmedi Veysel
Ağalar paşalar beyler ağlasın

Nusret ERTÜRK

KULAĞIMDA SÖZÜN KALDI

Sen gittin köyümden artık
Susmayacak sazın kaldı
Yüreğim seninle yırtık
Kulağımda sözün kaldı

Yaşaman zevksiz hazindi
Adın kalplere yazıldı
İçim nedense ezildi
Güvencemiz izin kaldı

Gözün görmese de gördün
Öz sesiydin sen bu yurdun
«Uzun ince bir yoldaydın»
Gittin ise sızın kaldı

Sevdin en çok toprağını
Aydınlattın hem çağını
Verdin de vereceğini
Veysel'siz saz hazin kaldı

Âşık Zülfikâr DİVANİ

DOSTLAR DEDİ O GÜN HASTA VEYSEL'E

Gazeteden haberini alınca
Üzüldü âşıklar usta Veysel'e
Yatağında biraz fazla kalınca
Dostlar dedi o gün hasta Veysel'e

Şifa bulsun dedik telli saz ile
Hece vezin kafiyesi söz ile
Haber saldık hastaneye öz ile
Hakk'a vardı seven yasta Veysel'e

Son bulunca toprağında gezisi
Günü geldi attı alın yazısı
Yanıdaydı dostlarının bazısı
Ecel şerbet sundu tasta Veysel'e

Oğul kızı sevenler düştü yasa
Divanî'yim beni sardı bir tasa
İstanbul'dan gidemedim Sivas'a
Ruhtan ruha rahmet usta Veysel'e

VEYSEL'İN ARDINDAN

Sadık yarım kara toprak demişti
Teslim ettik sadık yâre Veysel'i
Aştık baktık yâr yaranı yemişti
Eylemişti pare pare Veysel'i .

Gönülde hatıra gözlerde bitti
Ruhu aramızda cesedi yitti
Dediler son vapur sefere gitti
Çıkarmadı bir kenara Veysel'i

Bir özlem ki gözlerinde pınardı
Nağmesinde aşk çıbanı yanardı
Yüzünde Enelhâk çizgisi vardı
Saz üstünde çekti dara Veysel'i

Âşka düşen zevk sefadan pay ummaz
Eseri okunur aşkı okunmaz
Herhalde Veysel'in eşi bulunmaz
İstersen manâda ara Veysel'i

Reyhani'yem anlatacak özüm yok
Veysel vardır yok demeye lüzum yok
Şatıroğlu sana başka sözüm yok
Toprak değil rahmet sara Veysel'i

**DOST UNUTMAZ
ÂŞIK VEYSEL**

Sadık yârin seni aldı
Dost unutmaz Âşık Veysel
Kendin gittin adın kaldı
Dost unutmaz Âşık Veysel

Görenlerden iyi gördün
Kalbin zengin nakış ördün
Şu dünyada zevk mi sürdün
Dost unutmaz Âşık Veysel

Arkadaşın telli sazın
Ne karaymış alın yazın
Selâmete çıktı özün
Dost unutmaz Âşık Veysel

Âşıkların dilindesin
Gariplerin ilindesin
Sen sazların telindesin
Dost unutmaz Âşık Veysel

Sen ölümü bildin gerçek
Dünya döner ve dönecek
Hayran sana kurt kuş böcek
Dost unutmaz Âşık Veysel

Yılmaz der ki gerçek olan
Bir kaç mısra gelen kalan
Sözlerimde yoktur yalan
Dost unutmaz Âşık Veysel

Hasan YÜZBAŞIOĞLU

**VEYSEL BU DÜNYA DA
VARDI DA GİTTİ**

Ozanlar ozanı âşıklar piri
Veysel bu dünyada vardı da gitti
Çiçekler arısı toprağın yâri
Açtı kollarını sardı da gitti

İnilerdi bal yapardı kovanda
Gizli hazineydi aynı zamanda
O dünyada bu dünyada divanda
Kendi makamını kurdu da gitti

Bahçesinde bülbül ile yarıştı
Sazı ile sesi ile karıştı
Bostan ekti çapa ile çalıştı
Onun hikmetini gördü de gitti

Veysel bir bedendir ben de dalıyım
Sözüm doğru hakikate bağlıyım
Âşık Hasan derler Yüzbaş'olu'yum
Derdini bizlere saldı da gitti

ANALIM ÂŞIK VEYSEL'İ

Günümüze ışık tutan
Büyük âşık büyük ozan
Yollara türküler dizen
Analım Âşık Veysel'i

Halk için çalıp söyledi
Gerçeğe hitap eyledi
Kültür hazinedir derdi
Analım Âşık Veysel'i

Kul oldu yazan ellere
Şeker ezdirdi dillere
Derdini döktü tellere
Analım Âşık Veysel'i

Gah yürüdü ilden ile
Avcı oldu düştü çöle
Sözünde yok idi hile
Analım Âşık Veysel'i

**KARA TOPRAK SANA DA
YAR BİZE DE**

Dost dost diye nicesiyle derildik
Kara toprak sana da yâr bize de
Çok aradık varıp ona sarıldık
Kara toprak sana da yâr bize de

Nice güzellikler bağladı bizi
Güle gönül verdik dağladı bizi
Çiçeğiyle tutar ellerimizi
Kara toprak sana da yâr bize de

Şunu verdi bunu verdi hep verdi
Ormanında baltamıza sap verdi
Altun verdi saklamaya küp verdi
Kara toprak sana da yâr bize de

Çamuru da hamuru da o verdi
Çekirdeği tomuru da o verdi
Gün gösterdi umuru da o verdi
Kara toprak sana da yâr bize de

Kazma ile kazdık oyduk gözünü
Tırmık ile yaraladık yüzünü
Gene verdi türlü yemiş özünü
Kara toprak sana da yâr bize de

Konan göçen geçen hep ona vurdu
Ona kim baktıysa gerçeği gördü
Bir oğulcuk ile kırk başak verdi
Kara toprak sana da yâr bize de

Türlü pislik onda çürür arınır
Ölümün parası onda sarınır
Yol dolanır sonu onda görünür
Kara toprak sana da yâr bize de

Nazmi gördün onda yalınca özü
Sözünün topraktan silinmez izi
Bir gün senin gibi alacak bizi
Kara toprak sana da yâr bize de

**ÖLMEYİNCE KIYMET
BİLİNMEZ VEYSEL**

Büyük ozan idin büyük ustaydın
Senin gibi dahi bulunmaz Veyssel
İsmi âleme cihana yaydın
Ölmeyince kıymet bulunmaz Veyssel

Kazma oldun kürek oldun bel oldun
Lehçe oldun lisan oldun dil oldun
Sazımızda mızrap oldun tel oldun
İlhamın olmadan çalınmaz Veyssel

Âşıktın toprağa onla karıştın
Okuman yok idi fenle yarıştın
İkiliği sevmez cümle barıştın
Çizdiğin o yoldan kalınmaz Veyssel

Büyük ağıt yazdın sen Atatürk'e
Ölmez eserler verdin millete
Lâyıksın her zaman sonsuz hürmete
Gönlümüz seninle ayrılmaz Veyssel

Bütün ozanlara saygım var benim
Bitmez tükenmez övgüm var benim
Duygusalım Veyssel'e sevgim var benim
Akar göz yaşlarım silinmez Veyssel

Cihanın ışığı gönül sultanı
Hani ozanların ozanı hani
Ölümünle yasta koydun her yanı
Yaramaz derindir sarılmaz Veysel

Ozan İsmail Nâr yanar gönülden
Ecel alır bizden ne gelir elden
Geleceğim amma o ince yoldan
Uzak kaldı yollar varılmaz Veysel

**SELÂM OLSUN
SANA VEYSEL**

Dünyaya gelen gidecek
Selâm olsun sana Veysel
Murat yalan ölüm gerçek
Selâm olsun sana Veysel

Tabiatın duasında
Âşıkların yuvasında
Muhabbetin sofrasında
Selâm olsun sana Veysel

Koyunlarda kuzularda
Tarlalarda bostanlarda
Deyişlerde destanlarda
Selâm olsun sana Veysel

Ağaçlar bezenir yaprak
Sadık yarin kara toprak
Gönlüm engin yüzün yumrak
Selâm olsun sana Veysel

Dedem Al(i) Ağa ustadın
Unutulmaz senin adın
Ölmez bir eser bıraktın
Selâm olsun sana Veysel

Metinî sazi çalanda
Gerçek hoşlanmaz yalanda
Çamşih'ında Sivr'alan'da
Selâm olsun sana Veysel

**VEYSEL ADIN YASLI
TELLER SÖYLÜYOR**

Sen gittin de sazın kaldı dünyada
Veysel adın yaslı teller söylüyor
Seher bülbülünde gelmiş dil yâda
İlgın ılgın eser yeller söylüyor

Sivas illerinde çaldım sazımı
Bülbül idin güle ettin nazını
Sadık yârin kara toprak sözünü
Gayrı bizim dertli diller söylüyor

Sâdık yarin buldu Veysel dengini
Boş kubbede koydun hoş ahengini
Değiştirdi bin bir çiçek rengini
Lâle sümbül yasta güller söylüyor

İki kapılı han, derdin dünyaya
Bakamadın Veysel sen doya doya
Uzun ince yolu bitirdin yaya
Geçip gittiğini yollar söylüyor

Koral dedi yuttu dünya niceyi
Aldı gitti ecel Veysel kocayı
Yasta bülbül kayıp etmiş hocayı
Güle figanını dallar söylüyor

VEYSEL'İN AŞKI

Veysel'in sanatı, Veysel'in aşkı
Yerden göğe, gökten yere ses verir
Her nesnede yaşar besmili meşki
Tabiata elvan elvan süs verir

Dağ sırtına belen verdi keh verdi
Duygu taşır duygusuza tûh verdi
Çok düşünür çok yatana vah verir
Aramızda olmayışı yas verdi

İnsan sevdi insanlığa eğildi
O bizden biz ondan ayrı değildi
Şeklen öldü amma fikren sağaldı
Fikirsizce dayak vurur kös verir

Didikledi yırttı bayırı bozu
Beyni sağlam idi neylesin gözü
Şiir bostanıydı kafası özü
Meyvasını şimdi daha has verir

Âşıklar bağının bülbülü gülü
Sevda tandırının ateşi gülü
Veysel Türkçemizin ağzı ve dili
Sefil Selimî'ye böyle his verir

YASLI YASLI GEZER VEYSEL

Gözlerini kayıp etmiş
Kaderine kızar Veysel
Leylâ'sı elinden gitmiş
Yaslı yaslı gezer Veysel

Kırk yaşında âşık oldu
Bahçesine baykuş doldu
Zevraksız ummana daldı
Klavuzsuz yüzer Veysel

Düşmana açma kapını
Sakin verme bir çöpünü
Felek bağlamış ipini
Birer birer çözer Veysel

Halka kuyu kazanlara
Uydurma şiir yazarlara
Şu satılmış ozanlara
İçin için kızar Veysel

Bu şöhret sana kalırsa
Göz yaşların sel olursa
Bir gün Azrail gelirse
Gözlerini süzer Veysel

Çile satan dert alırsan
Şu dünya fani bilirsen
Âşıklar ağlar ölürsen
Son mekânın mezar Veysel

Bitmiyen uzun yıllarda
Mekânın gurbet ellerde
Âşık Gülhanî çöllerde
Savrularak tozar Veysel

ÂŞIK VEYSEL'İN ARDINDAN

Ankara'dan Şarkışla'ya
Vardık Veysel Baba diye
Sivr'alan'da mezarını
Bulduk Veysel Baba diye

Ondan içip kanmak için
Hasretine yanmak için
Ustamızı anmak için
Vardık Veysel Baba diye

Bülbül gibi şakımaya
Tezgâhında dokumaya
Bir fatiha okumaya
Durduk Veysel Baba diye

Güller bitmiş mezarında
Dünya yoktu nazarında
Dostu toprak pazarında
Gördük Veysel Baba diye

Gerçek idi onun sözü
Her varlığı gören gözü
Mezarına yüzümüzü
Sürdük Veysel Baba diye

Kendi gitmiş aslı kalmış
Oğlu kızı nesli kalmış
Bağlaması yaşlı kalmış
Çaldık Veysel Baba diye

Merdanoğlu gülmedi ki
Giden geri gelmedi ki
Benim ustam ölmedi ki
Sardık Veysel Baba diye

Âşık HASRETİ

KOCA VEYSEL

Koca Veysel koca Veysel
Dile destan ili güzel
Şarkışla'dan Sivr'alan'a
Mecnun yurdu çölü güzel

Bilen bilir buraları
Coşkun çağlar dereleri
Adetleri töreleri
Değişmeyen dili güzel

Veysel bunu böyle bildi
İlhamını burdan aldı
Sazı üç perdede çaldı
Kimse bilmez teli güzel

Aldı sazı gezdi yaya
Gurbet gurbet köyden köye
Kara toprak diye diye
Uzun ince yolu güzel

Kaderine üzülmedi
Çile çekti ezilmedi
Sağa sola bozulmadı
Her ahvali hali güzel

Hasreti'den bu yâdigar
Her zaman rahmetle anar
Kalbimde ayrı yeri var
Solmaz gonca gülü güzel

AĞLAYIN DOSTLAR VEYSEL'E

Duydum Veysel Baba ölmüş
Ağlayın dostlar Veysel'e
Hak tecelli ecel gelmiş
Ağlayın dostlar Veysel'e

Veysel severdi toprağı
Gülü nergizi yaprağı
Fidan dikmekti merağı
Ağlayın dostlar Veysel'e

Gönüllerde vardır yeri
Dost içindir külli varı
İlim dalında eseri
Ağlayın dostlar Veysel'e

Hem gülerdi hem ağlardı
Toprağa sevgilim derdi
Bu millete çok şey verdi
Ağlayın dostlar Veysel'e

Kul Derviş'in yanık bağı
Gitmek ister dosta doğru
Bizde yoktur cevri gayri
Ağlayın dostlar Veysel'e

SEN VARSIN

Sivas Yıldızeli Pamukpınar'da
Her yerde her ilde sen varsın Veysel
Köroğlu'nun su içtiği pınarda
Yüce Çamlıbel'de sen varsın Veysel

Tecer Dağı, Erciyes'te Kars'tasın
Zigana, Ağrı'da, hem Toros'tasın
Emrah var, Pir Sultan sen de baştasın
Kerem, Dertli gilde sen varsın Veysel

Yaz gelir kubraşır kara topraksın
Çiçeksin meyvesin dalda yapraksın
Tarlada tahılsın evde ekmeksin
Bahçemizde gülde sen varsın Veysel

Mevsimlerin baharısın gözüsün
Sivrialan gelinisin kızısın
İncisin mercansın dizi dizisin
Bileziksin kolda sen varsın Veysel

Günler geçer boranınan kışınan
Köylü köyde kucaklaşır işinen
Çalışırlar tırmığının dişinen
Kazma kürek belde sen varsın Veysel

Ebedi milletin arasındasın
Türk'ün türküsünde nârasındasın
Âşıklar adeti töresindesin
İğler sarı telde sen varsın Veysel

Ali Rıza Yalçın Çamşılıh'tır köyüm
Veysel'e saz veren Ali Ağ (a) dayım
Ahır ölumdür ne hayaldayım
Hakk'a giden yolda sen varsın Veysel

**İNCE DEN YOKLAYAN
YEL İDİN VEYSEL**

Sadık yâr eyledin kara toprağı
Yâr ile koklaşan gül idin Veysel
Okşardın ağacı dalı yaprağı
İnceden yoklayan yel idin Veysel

Muhabbet bağının başıbanıydın
Bülbülün göz yanı zar figaniydin
Nergisin reyhanın tercümanıydın
Sanki çiçeklere dil idin Veysel

Gahi derlenirdin gahi ağlardın
Gahi doktor olur yara bağlardın
Gahi durgun idin gahi çağlardın
Gahi bende sığmaz sel idin Veysel

Şiir defterinden var deste deste
Çok eser bıraktın yârene dosta
Âşıktan maşuğa sen idin posta
Postaydın mektuptan tel idin Veysel

Poyrazoğlu söyler alınmaz yerin
Senin ilmin senin sırrın çok derin
Sözlerin öztürkçe şekerden şirin
Fikir peteğinde bal idin Veysel

**SAZINI HALKINA
ÇALAN SEN İDİN**

Yirminci yüzyılın güçlü ozanı
İlim deryasına dalan sen idin
İçinde kaynardı aşkın kazanı
Sazını halkına çalan sen idin

Saz elinde dıyar dıyar dolaştın
En sonunda hedefine ulaştın
Toplum sana sen topluma gardaştın
Herkes sevgili olan sen idin

Ağıt yaktın Atatürk'e ağladın
Figan ettin yüreğimi dağladın
Birlik bahçesinde coşup çağladın
Gönlümün bağına dolan sen idin

Anlatmak istedim kalem yazmadı
Veysel bu dünyayı boşa gezmedi
İkilik yaratıp düzen bozmadı
Birliğe daveti kılan sen idin

Veysel ozan ben de ondan birisi
Nerde kaldı Nesimî'nin derisi
Yalçın'ımın yoktur ondan ayrısı
Ölmeden evvelâ ölen sen idin

VEYSEL'E AĞIT

Bir arı misali dokundun saza
Türlü ahenk saçtı tellerin Veysel
Nağmeler okudun hatıra bize
Dürdaneler döktü dillerin Veysel

Her sözünle ayrı nakış dokudun
Yürekten çağladın gerçek okudun
Bilginliğin bu dünyaya bakiydin
Solmayan öz verdi güllerin Veysel

Ölümsüz bir izler bıraktın gittin
Ağlandırdın halkın arattın gittin
Nice eserleri var ettin gittin
Nur olsun o senin ellerin Veysel

Eserler bıraktın dilden dillere
Yürüyüp de gittin ilden illere
Ulaştın armağan kuldan kullara
Çekildi cennete yolların Veysel

Nurşah'ım ismine eylerim hürmet
Bu cihanın halkı diliyor rahmet
Tanrımız mekânın eylesin cennet
Açıldı her yana yolların Veysel

GÜLÜ ÇİÇEĞİ SEVERDİ

Âşık Veysel'i tanırdım
Gülü çiçeği severdi
Duygularımdı sanırdım
Tabiatı tüm överdi

İnce uzun yolundaydı
Sazı baba kolundaydı
Aşk muhabbet gülündeydi
Pençe vurur tel döverdi

Acıdan ilham aldırdı
Derelere dert doldurdu
Türküyle başak yoldurdu
Kara toprakta göverdi

Daim cana can katardı
Güzel görünce yatardı
Pazara bilim satardı
Tatlı dil ile söverdi

Fezaî der Veysel ölmez
Hasret çeker yüzü gülmez
Kara cahil canan bilmez
İrşadiyet film çevirdi

VEYSEL'E ÖVGÜ

Bülbül figan eyler güller har oldu
Dermeyince Hocam (*) Veysel çözülmez
Gönülünden yaşıyan bir nihâl oldu
Görmeyince Hocam, Veysel çözülmez

Çıkmayınca Sivri'alan'ın dağına
Elvan çiçek açan elma bağına
İki bin yılına uzay çağına
Varmayınca Hocam, Veysel çözülmez

Kapalı gözleri anlatmış çağı
Ormanı ağacı dalı yaprağı
Kazma ile kazıp kara toprağı
Yarmayınca Hocam, Veysel çözülmez

Yürür gider inandığı yolundan
Dut oymasından sarı telinden
Öztürkçe olarak kendi dilinden
Sormayınca Hocam, Veysel çözülmez

Yontardı taşını kordu yerine
Âşık idi o güzellerden birine
Kimse vakıf değil gizli sırrına
Ermadıkçe Hocam, Veysel çözülmez

(*) Hayrettin İvgin'e

Çok dikkat ederdi kâmile hasa
Her sözü anlamlı sanki bir yasa
Meydanî'yem der ki göğüs göğüse
Durmayınca Hocam, Veysel çözülmez

AŞK ELİNDE ŞAŞIK VEYSEL

Kavuştun sadık yarine
Aşk elinden şaşık Veysel
Uyu vefalı koynunda
Sarmaşık dolaşık Veysel

Dünyaya belâlı geldin
Ezelden sevdalı geldin
Felekle kavgalı geldin
Kaderi karmaşık Veysel

Son buldu saz söz yarenlik
Bizleri koydun karanlık
Bir ömür oldu bir anlık
Yandın söndün ılık Veysel

Bize bir şey söylemiştin
Unutman beni demiştin
Boşa gayrı eylemiştin
Unutmayız Âşık Veysel

Halil der yoruldun yattın
Şiire çok değer kattın
Alana cevahir sattın
Sundun kaşık kaşık Veysel

VII.

**ÂŞIK VEYSEL'İN
ŞİİRLERİNDEN SEÇMELER**

DOSTLAR BENİ HATIRLASIN

Ben giderim adım kalır
Dostlar beni hatırlasın
Düğün olur bayram olur
Dostlar beni hatırlasın

Can kafeste durmaz uçar
Dünya bir han konan göçer
Ay dolanır yıllar geçer
Dostlar beni hatırlasın

Can bedenden ayrılacak
Tütmez baca yanmaz ocak
Selâm olsun kucak kucak
Dostlar beni hatırlasın

Ne gelsemdi ne giderdim
Günden güne arttı derdim
Garip kalır yerim yurdum
Dostlar beni hatırlasın

Açar solar türlü çiçek
Kimler gülmüş kim gülecek
Murad yalan ölüm gerçek
Dostlar beni hatırlasın

Gün ikindi akşam olur
Gör ki başa neler gelir
Veysel gider adı kahr
Dostlar beni hatırlasın.

BALTA

Irıza mı senin adın
Nittin baltayı baltayı
On beş pangınotu yedin
Nittin baltayı baltayı

Hanefi mi arkadaşsın
Keremetli garip başsın
Satın alıp balta taşsın
Nittin baltayı baltayı

Nere senin memleketin
Yanlış yanlış hareketin
Yok mu senin merhametin
Nittin baltayı baltayı

İreçberler seyip olur
Böyle işler ayıp olur
Şerefimiz kayıp olur
Nittin baltayı baltayı

Çok söylerim hırsım inmez
Yağ bal yenir balta yenmez
Yedim desen kimse inanmaz
Nittin baltayı baltayı

Sanki bunu iyi mi ettin
Koy veriyor neye tuttun
Baltay'aldın sapın nittin
Nittin baltayı baltayı

Bozhöyük'ün karakolu
Balta yenmez olma deli
Yüzbaşıya söylemeli
Nittin baltayı baltayı

Veysel der ki balta benim
Mürtekiplik sıkar canım
Rüsva olma gel imanım
Nittin baltayı baltayı

HALKIN EVİ HAKKIN EVİ

Doğru bakıp görene
Halkın evi Hakk'ın evi
Hüsnüniyet olanlara
Halkın evi Hakk'ın evi

Bu varlığı böyle gördüm
Düşündüm kafama sordum
Düşkünlere yapar yardım
Halkın evi Hakk'ın evi

Halkevinin dokuz kolu
Bir kökü var binbir dalı
Yaprak dahi köke bağlı
Halkın evi Hakk'ın evi

Teknik araştırma köy kolu
Spor temsiller dopdolu
Güzel sanatlar mimari
Halkın evi Hakk'ın evi

O resimler o heykeller
Bahtiyardır yapan eller
Memlekete doğru yollar
Halkın evi Hakk'ın evi

Bir kolu var edebiyat
Bir cevher ki yetmez fiat
Ehli aşka verir kuvvet
Halkın evi Hakk'ın evi

Cami tekke âsitane
Ah çekeriz yana yana
Bu da bir yoldur insana
Halkın evi Hakk'ın evi

İbret ile bakarsanız
Bir varlık ki misli deniz
Yine biziz yine biziz
Halkın evi Hakk'ın evi

İrmak çaylardan var olur
Bir bir içinde sır olur
Denizde cümle bir olur
Halkın evi Hakk'ın evi

Atatürk kurdu temeli
İnönü'nün bu emeli
Biziz bizim ev demeli
Halkın evi Hakk'ın evi

Veysel böylece inandım
Aşkın ateşine yandım
Zannetmeyin ki aldandım
Halkın evi Hakk'ın evi

SALINIP GİDERKEN BOYUNU GÖRDÜM

Salınıp giderken boyunu gördüm
Selvi miydi fidan mıydı boy muydu
Eğmiş kaşlarını yayını gördüm
Kılıç mıydı gamze miydi yay mıydı

Güzel keklik gibi geziyor taşta
Gören âşıkları yakar ateşte
Avazı bülbülde sadası kuşta
Keklik miydi turna mıydı toy muydu

Taramış zülfünü dökmüş gerdana
Yel estikçe dalgalanır her yana
Dedim dilber çevir yüzün bak bana
Gözler yıldız al yanaklar ay mıydı

Arasan dünyayı bulunmaz eş
Siyah bulut perdelemiş güneşi
Ah çekti gözünden sel etti yaşı
Deniz miydi derya mıydı çay mıydı

Veysel Şatır beyan eder derdini
Terkedemem ezberini virdini
Dilim tutup soramadım yurdunu
Yayla mıydı kasaba mı köy müydü

DELİ GÖNÜL NE GEZERSİN

Deli gönül ne gezersin
Geze geze yorulman mı
Ne kazandın bu sevdadan
Vazgeç desem darılman mı

Delisin gönül delisin
Güzellere cilvelisin
Bu işleri bilmelisin
Çiçek olsan derilmen mi

İnc'elekten elenirsin
Diyar diyar dolanırsın
Akar çağlar bulanırsın
Hiçbir zaman durulman mı

Yüce dağın menekşesi
Sesin güzeller neşesi
Gönlümün billûr şişesi
Taşa çalsam kırılman mı

Söyletme garip Veysel'i
Kâhi uslu kâhi deli
Candan sevdiğin güzeli
Tenha bulsan sarılman mı

KIZILIRMAK

Bahar gelir kudurursun
Kızılırmak seni seni
Ne uyursun ne durursun
Kızılırmak seni seni

Gelin yedin kızlar yedin
Nice elâ gözler yedin
Seksen doksan yüzler yedin
Kızılırmak seni seni

Gençler yersin koca(*) yersin
Gündüz yersin gece yersin
Hâkim benden sormaz dersin
Kızılırmak seni seni

Yakının var ırağın var
Zemheride bir çağın var
Bir de buzdan tuzağın var
Kızılırmak seni seni

Atı sürdü Mehmet Özbek
Yüzü tutmuş sandı buz pek
Az kaldı ki ola helâk
Kızılırmak seni seni

(*) Yaşlı

Parça para etsem seni
Pablikaya tutsam seni
Deniz olsam yutsam seni
Kızılırmak seni seni

Üzerine köprü kursam
Arzum yerine getirsem
Seni Cehennem'e sürsem
Kızılırmak seni seni

Söyler Veysel sözü sana
Yılda kıyan üç beş cana
Selleri eylen bahâne
Kızılırmak seni seni

KÖPRÜ

Kolay geçmek için Kızılırmak'tan
Alındı paralar cemoldu halktan
Gayret köylülerden izin Allah'tan

Tanrım var eylesin milletimizi
Yaptırdı köprüyü güldürdü bizi

Öğlen sonu kara haber yayıldı
İnsanlar ağladı hayvanlar güldü
Bu çirkin iş memlekete yayıldı

Kırılsın elleri kör olsun gözü
Yaktı köprümüzü yandırdı bizi

Fakir fukaradan alındı para
Yandı kömür oldu gitti sulara
Memlekete düşman bir yüzü kara

Kırılsın elleri kör olsun gözü
Yaktı köprümüzü yandırdı bizi

Ashında yok imiş asla Türk kanı
Haydi Türk diyelim kimeydi kini
Adilerden adi yurdun düşmanı

Kırılsın elleri kör olsun gözü
Yaktı köprümüzü yandırdı bizi

Yok imiş kitabı mezhebi dini
Duydunuz mu şu hınzırın işini
Takın zincirini kırın dişini

Kırılsın elleri kör olsun gözü
Yaktı köprümüzü yandırdı bizi

İbrahim Köker'in çektiği emek
Yandı berhavaya gitti diyerek
Onda hüsnüniyet o temiz yürek

Tanrım var eylesin milletimizi
Yapar köprümüzü güldürür bizi

Mehmet Tataroğlu İbrahim Köker
Yine bu dertleri Şarkışla çeker
Yılmaz Türk milleti yaptırır tekrar

Tanrım var eylesin milletimizi
Yapar köprümüzü güldürür bizi

Muhterem başvekil sayın Günaltay
Bir himmet ederse bu işler kolay
Bütçeden «köprü»ye ayırsa bir pay

Tanrım var eylesin milletimizi
Yapar köprümüzü güldürür bizi

Veysel hayatımda bunu da gördüm
Yaram bir beş değil artıyor derdim
Sayın Başvekilimiz yaparsa yardım

Tanrım var eylesin milletimizi
Yapar köprümüzü güldürür bizi

ANAMA

Dokuz ay koynunda gezdirdi beni
Ne cefalar çekti ne etti anam
Acı tatlı zahmetime katlandı
Uçurdu yuvadan yürüttü anam

Anaların hakkı kolay ödenmez
Analara ne yakışmaz ne denmez
Kan uykudan gece kalkar gücenmez
Emzirdi salladı uyuttu anam

Doğurmuştu beni Sivas ilinde
Sivrialan köyünde tarla yolunda
Aziğı sırtında orak elinde
Taşlı tarlalarda avuttu anam

Ben yürürdüm anam bakar gülerdi
Huysuzluk edersem kalkar düverdi
Hemen kucaklardı okşar severdi
Çirkin huylarımı soyuttu anam

Çocuğudum anam bana ders verdi
Okumamı çalışmamı öngördü
Milletine bağlı ol da dur derdi
Vatan sevgisini giyitti anam

Tükenmez borcum var anama benim
Onun varlığından oldu bedenim
Kimi köylü kızı kimisi hanım
Tâ ezel tarihte kayıtlı anam

Veysel der kopar mı analar bağı
Analar doğurmuş ağayı beyi
İşte budur sözlerimin gerçeği
Okuttu öğretti büyütti anam

GİRDİM DOSTUN BAHÇESİNE

Girdim dostun bahçesine
Hayran oldum o dallara
Çiçeklerin rayhasına
Hayran oldum o dallara

Kimi ufak kimi iri
Her biri tutmuş bir yeri
Her zaman ayak üzeri
Hayran oldum o dallara

Baktım acıdım halına
Kuşlar kondurmuş dalına
Yaprak sesi kuş diline
Hayran oldum o dallara

Yel estikçe hışır hışır
Olan yaprak titireşir
Seher yeliyle koklaşır
Hayran oldum o dallara

Kimi sulu kimi susuz
Yatmaz uyumaz uykusuz
Hayâl bilmez ürüyasız
Hayran oldum o dallara

İsyân bilmez olmaz asi
Dalda güzeldir meyvası
Boyun büküp dal eğmesi
Hayran oldum o dallara

Güzel serin gölgesi var
Coşar dallar dalgası var
Derin inler bir sesi var
Hayran oldum o dallara

Uyanırlar bahar çağı
Güzün dökerler yaprağı
Veysel gezdin dağı bağı
Hayran oldum o dallara

YÂRİN BEYAZ GERDANINDA

Yârin beyaz gerdanında
Türlü türlü haller gördüm
Sıralanmış her yanında
Yıldız gibi benler gördüm

Yâr ile تنها buluştuk
Gizli dertlerimiz açtık
Hayli bir zaman konuştuk
Dudağında ballar gördüm

Dudu diller inci dişler
Ahu gözler o bakışlar
Kesme kâkül sırma saçlar
Zülûfünde teller gördüm

Elmas küpe kulağında
Güller açmış yanağında
Seher vakti dost bağında
Taze açmış güller gördüm

Söyletir sevdan Veysel'i
Aşktır aşğın temeli
Ben o yarı görmeyeli
Aylar geçti yıllar gördüm

BİR KÖKTE UZANMIŞ SARMAŞIK GİBİ

Bir kökte uzanmış sarmaşık gibi
Dökülmüş gerdana saçların güzel
Gözlerin ufukta bir ışıık gibi
Kara bulut gibi kaşların güzel

Koynundaki turunç mudur nar mıdır
Adın huri midir gülüzar mıdır
Gözlerinden akan yağmurlar mıdır
On beş on altı mı yaşların güzel

Afat-ı devran mı bilmem ki nesin
Bülbülün evâzın andırır sesin
Seher yeli gibi gelir nefesin
Âşıka bahardır kışların güzel

Her güzel de edâ ile salınmaz
Huri misin melek misin bilinmez
Emsâlin dünyada azdır bulunmaz
Firdevs-i â'lâ'da eşlerin güzel

Görünce derdimi artırdım kat kat
Can alıcı gözün sanki bir cellat
Veysel'i kapıdan eyleme azat
Bana yastık olsun döşlerin güzel

UZUN İNCE BİR YOLDAYIM

Uzun ince bir yoldayım
Gidiyorum gündüz gece
Bilmiyorum ne haldeyim
Gidiyorum gündüz gece

Dünyaya geldiğim anda
Yürüdüm aynı zamanda
İki kapılı bir handa
Gidiyorum gündüz gece

Uykuda dahi yürüyom
Kalmaya sebep görüyom
Gidenleri ben görüyom
Gidiyorum gündüz gece

Kırkdokuz yıl bu yollarda
Ovada dağda çöllerde
Düşmüşüm gurbet ellerde
Gidiyorum gündüz gece

Düşünülürse derince
Irak görünür görünce
Yol bir dakika miktarınca
Gidiyorum gündüz gece

Şaşar Veysel iş bu hale
Gâh ağlaya gâhi güle
Yetişmek için menzile
Gidiyorum gündüz gece

EMEKLERİM ZAY'EYLEDİ SEL BENİM

Sekizinci ayın yirmi ikisi
Emeklerim zay'eyledi sel benim
Sele gitti hasılatım hepsi
Emeklerim zay'eyledi sel benim

Tırtıl geldi tevekleri taladı
Sel geldi de elek elek,eledi
Hâsılatı çamurlara beledi
Emeklerim zay'eyledi sel benim

Bu sel bizi ne pek kötü beledi
Dümdüz etti petatesi milledi
Ne çapasın vurdu ne de belladı
Emeklerim zay'eyledi sel benim

Yağmur yağmış sel bulanık geliyor
Büyük tüccar her kalemden alıyor
Parası yok birer marka veriyor
Emeklerim zay'eyledi sel benim

Deli gönül terket diyor bostanı
Dört mısır alınca ne oldum yanı
Sel için söyledim ben bu destanı
Emeklerim zay'eyledi sel benim

Üç beş kağıdı sap getirdik harmana
Sarardı sapları çürüdü dene
Beni böyle hâli koymaz her sene
Emeklerim zay'eyledi sel benim

Hava bozuk tehlikeli bu sıra
Az kaldı ki köyü yerinden süre
Tamah etti üç beş tane mısıra
Emeklerim zay'eyledi sel benim

Nice ırmak gördüm akar her yerde
Selden ırmak yoktur hiç bir yerde
Ev yıkanın evi olmaz bir yerde
Emeklerim zay'eyledi sel benim

Sen bilirsin ülke senin el senin
Veysel derler bu söyleyen kul senin
Emir senin yağmur senin yol senin
Emeklerim zay'eyledi sel benim

UYAN BU GAFLETTEN

Devri Cumhuriyet asırı yirmi
Uyan bu gafletten uyuma yurttaş
Dünya ayaklanmış aya gidiyor
Uyan bu gafletten uyuma yurttaş

Bırak sar'öküzü varsın yayılsın
Set çekme gözlere herkes ayılsın
Her köşeye bir fabrika koyulsun
Uyan bu gafletten uyuma yurttaş

Yürüyen yolcuyu çekme geriye
Dikkat eyle karıncaya arıya
Gidiş böyle kavuşamam huriye
Uyan bu gafletten uyuma yurttaş

Zarar gelmez sana kaçınma sazdan
Vazgeç demiyorum sana namazdan
Günahın korkusu çıkmıyor bizden
Uyan bu gafletten uyuma yurttaş

Destekle fakiri okut yetimi
Bu hayırlar dinimizde kötü mü
İdrak eyle hidrojeni atomu
Uyan bu gafletten uyuma yurttaş

Dökülen yağmurun kilogramı
Ölmüş biçmiş metre midir kare mi
Çok yatarsan azdırırsın yarımı
Uyan bu gafletten uyuma yurттаş

Bu işler bir ibret değil mi bize
Göklere fırlıyor bu kadar füze
İstiyor aydaki sırları çöze
Uyan bu gafletten uyuma yurттаş

Diyorlar ki dünya evvel su imiş
Oku anla dünya nedir ne imiş
Yükselenler bilgi ile büyümüş
Uyan bu gafletten uyuma yurттаş

Allah'ın varlığı mevcut insanda
İlim akıl fikir sermaye sende
Çalıştır gemiyi otur dümende
Uyan bu gafletten uyuma yurттаş

Hiç bir şey bilmezsen dik biraz kavak
Boş gezene derler serseri savak
Yumma gözlerini dünyaya bir bak
Uyan bu gafletten uyuma yurттаş

Veysel ne durursun herkes gidiyor
Zaman uymaz sen zamana uy diyor
Fen çok büyük kerameti yuduyor
Uyan bu gafletten uyuma yurттаş

ATATÜRK

Atatürk'tür Türkiye'nin ihyası
Kurtardı vatani düşmanımızdan
Canını bu yolda eyledi fedâ
Biz dahi geçelim öz canımızdan

Sinesine hedef etti düşmana
Ölmüşken vatani getirdi cana
Çekti kılıcını çıktı meydana
Gören ibret aldı meydanımızdan

Çekildi sancaklar dayanmaz canlar
Şarktan garba gitti Türk'teki şanlar
O kadar paşalar o zabitanlar
Ayrılmadı asla sağ yanımızdan

Dumlupınar Sandıklı'nın cephesi
Dağları yıkıyor topların sesi
Kahraman askerin hücum etmesi
Cihan sele gitti al kanımızdan

Kaçırdık düşmanı bulunmaz izi
Bir hücumda geçti öte denizi
Siyaset ettiler askerimizi
Vatan memnun kaldı zabitanımızdan

Şeyh Said de yüzün tuttu isyana
Milletini hor baktırdı vatana
Fakir fukarayı boyadı kana
Öyle şeyhler çoktur külhanımızdan

Çağırdım Şeyh Said sağır mı diye
Başında sarığı değir mi diye
Tarttılar şeyhleri ağır mı diye
Haberin doğrulttun urganımızdan

Şeriatı düşündüler şerciler
Bir takım millete fesat verdiler
Her biri bir yerde hep geberdiler
Onlar kurtulmadı toplarımızdan

Aklı başında olan düşünür bunu
Şeriatçı oldu tüketen onu
Dağda belde fukaraya soygunu
Veren onlar idi vatanımızdan

Menemen mes'lesi geldi meydana
Orda bir kaçıları uydu şeytana
Mehdi diye kendi kendin urgana
Taktı kurtulmadı dallarımızdan

Gazi paşa hazireti bir kişi
Ne kadar cesaret tuttu bu işi
Sarmıştı vatani düşman ateşi
Esirgedi bizi ziyanımızdan

BESEREK DAĞI

Arzusun çektiğim Beserek dağı
Elvan elvan çiçeklerin açtı mı
Çevre yanın güzellerin otağı
Bizim eller yaylasına göçtü mü

Güney tarafından kurban pınarı
Kalktı mı mezarlı boyunun kırı
Garip öter meşeliğin kuşları
Yavru şahin yuvasından uçtu mu

Doğusu Beyyurdu Şahin kayası
Batısı aşılık taşır boyası
Üçoluk'tan geçer Türkmen mayası
Sultan sulağından suyun içti mi

Yeşil atlas giymiş dağlar süslenmiş
Mescit köyü eteğine yaslanmış
Şeme dağı duman olmuş puslanmış
Sivrialan'a nuru rahmet satı mı

Zaman gelip göçler geri dönerken
Güzellerin yaylasından inerken
Dilberler doldurup bâde sunarken
Veysel Şatır hatırlara düştü mü

YENİ MEKTUP ALDIM GÜL YÜZLÜ YARDAN

Yeni mektup aldım gül yüzlü yârdan
Gözletme yolları gel deyi yazmış
Sivralan köyünden bizim diyardan
Dağlar mor menevşe gül deyi yazmış

Beserek'te lâle sümbül yürüdü
Güldede'yi çayır çimen bürüdü
Karataş'ta kar kalmadı eridi
Akar gözüm yaşı sel deyi yazmış

Eğlenme gurbette yaylâ zamanı
Mevlâyı seversen ağlatma beni
Benek benek mektupdadır nişanı
Gözyaşım mektupta pul deyi yazmış

Kokuyor burnuma Sivralan köyü
Serindir dağları soğuktur suyu
Yâr mendil göndermiş yadigâr deyi
Gözünün yaşını sil deyi yazmış

Veysel bu gurbetlik kâr etti cana
Karıştır göçünü ulu kervana
Gün geçirip fırsat verme zamana
Sakin uzamasın yol deyi yazmış.

AĞLAYALIM ATATÜRK'E

Ağlayalım Atatürk'e
Bütün dünya kan ağladı
Süleyman olmuştu mülke
Geldi ecel can ağladı

Doğu batı cenup şimal
Aman Tanrı bu nasıl hâl
Atatürk'e erdi zevâl
Memur mebusan ağladı

İskenderi Zülkarneyin
Çalışmadı buncalayın
Her millet Atatürk deyin
Cemiyeti Akvam ağladı

Atatürk'ün eserleri
Söylenecek bundan geri
Bütün dünyanın her yeri
Ah çekti vatan ağladı

Fabrikalar icadetti
Atalığın ispat etti
Varlığın Türk'e terketti
Döndü çark devran ağladı

Tren hattı fayyareler
Türkler giydi hep karalar
Semerkant'le Buhara'lar
İşitti her yan ağladı

Bu ne kuvvet bu ne kudret
Var idi bunda bir hikmet
Bütün Türkler İnönü İsmet
Gözlerinden kan ağladı

Siz sağolun Türk gençleri
Çalışanlar kalmaz geri
Meraşel'in askerleri
Ordular teğmen ağladı

Zannetme ağlayan gülmez
Arslan yatağı boş kalmaz
Yalnız gidenler gelmez
Her gelen insan ağladı

Uzatma Veysel bu sözü
Dayanmaz herkesin özü
Koruyalım yurdumuzu
Dost değil düşman ağladı

VATAN SEVGİSİNİ İÇTEN DUYANLAR

Vatan sevgisini içten duyanlar
Sıtkı ile çalışır benimsiyerek
Milletine ulusuna uyanlar
Demez neme lâzım neyime gerek

Her ferdin hakkı var bizimdir vatan
Babamız dedemiz döktüler al kan
Hudut boylarında can verip yatan
Saygı ile anarız şehit diyerek

Vatan aşkı ile çalışan kafa
Muhakkak erişir öndeki safa
Tesir nüfuz olur her bir tarafa
Herkes onu büyük tanır severek

Olmak istiyorsan dünyada mesut
Hakk'a halka yarayacak bir iş tut
Çalıştır oğlunu kızını okut
İnsan olmak için okumak gerek

Vatan bizim ülke bizim el bizim
Emin ol ki her çalışan kol bizim
Ayyıldızlı bayrak bizim mal bizim
Söyle Veysel öğrenerek öğerek

GÜZELLİĞİN ON PAR'ETMEZ

Güzelliğin on par'etmez
Bu bendeki aşk olmasa
Eğlenecek yer bulaman
Gönlümdeki köşk olmasa

Tâbirin sığmaz kaleme
Derdin dermandır yâreme
İsmin yayılmaz âleme
Aşıklarda meşk olmasa

Kim okurdu kim yazardı
Bu düğümü kim çözerdi
Koyun kurt ile gezerdi
Fikir başka başk'olmasa

Güzel yüzün görölmezdi
Bu aşk bende dirilmezdi
Güle kıymet verilmezdi
Aşık ve maşuk olmasa

Senden aldım bu feryâdı
Bu imiş dünyanın tadı
Anılmazdı Veyssel adı
O sana âşık olmasa

GENÇ YAŞIMDA FELEK VURDU BAŞIMA

Genç yaşımda felek vurdu başıma
Aldırdım elimden iki gözümü
Yeni değmiş idim yedi yaşıma
Kayıbettim baharımı yazımı

Bağlandım köşede kaldım bir zaman
Nice kimselere dedim el aman
On beş yaşıma girince heman(*)
Yavaş yavaş düzen ettim sazımı

Üç yüz on da gelmiş idim cihana
Dünyaya bakmadan ben kana kana
Kader böyle imiş çiçek bahana
Levh-i kalem kara yazmış yazımı

Geçirdim ömrümü hevayı -heves
Derdim bir kimseye değildir kıyas
Her zaman her vakit kalbimde bu yas
Çarh-ı devran güldürmedi yüzümü

(*) heman: hemen.

Bir vefasız zalim yâra bağlandım
Tarih üç yüz otuz beşte evlendim
Sekiz sene bir arada eğlendim
Zalım kafir yetim koydu kuzumu

Ele geniş bana dünya dar oldu
Tahammülsüz gönlüm bir karar oldu
Günüm zindan gecelerim zâr oldu
Kader ile bölemedim kozumu

Veysel der dünyaya ben niye geldim
Her zaman ağladım ne zaman güldüm
Gönlüme teselli kendimde buldum
Sabır ile teskin ettim özümü

MEMLEKETE DESTAN OLDUM

Memlekete destan oldum
Karım beni beğenmedi
Eşten oldum dosttan oldum
Yarım beni beğenmedi

Ne söylesem «deli» dedi
«Meyva vermez çalı» dedi
«Açma bana kolu» dedi
Sarım beni beğenmedi

Ben gönlümün valisiyim
Altı çocuk velisiyim
Bir güzelin delisiyim
Durum beni beğenmedi

Yine düştüm dilden dile
Gözyaşlarım sile sile
Attı beni gurbet ele
Yerim beni beğenmedi

Geçti güzelliğin çağı
Gölköy'e kurdum otağı
Güz geldi döktü yaprağı
Dalım beni beğenmedi

Veysel yönüm yare döndüm
Lodos değmiş kara döndüm
Yeşillenmiş yere döndüm
Pürüm beni beğenmedi

SAZIMA

Ben gidersem sazım sen kal dünyada
Gizli sırlarımı aşikar etme
Lâl olsun dillerin söyleme yâda
Garip bülbül gibi ah ü zar etme

Gizli dertlerimi sana anlattım
Çalıştım sesimi sesine kattım
Bebe gibi kollarımda yaylattım
Hayalî hatır et beni unutma

Bahçede dut iken bilmezdin sazı
Bülbül konar mıydı dalına ,bazı
Hangi kuştan aldın sen bu avazı
Söyle doğrusunu gel inkâr etme

Benim her derdime ortak sen oldun
Ağlarsam ağladın gülersem güldün
Sazım bu sesleri turnadan m'aldın
Pençe vurup sarı teli sızlatma

Ay geçer yıl geçer uzarsa ara
Giyin kara libâs yaslan duvara
Yanından göğsünden açılır yara
Yar gelmezse yaraların elletme

**Sen petek misali Veysel'de arı
İnleſir beraber yapardık balı
Ben bir insanoğlu sen bir dut dalı
Ben babamı sen ustamı unutma**

KADER

Zaman bir saniye yıl yetmiş yedi
Kahpe felek hiç yüzüme gülmedi
Geldin bu dünyaya gülmezsın dedi
Beni kapdan kaba koydu bu kader

On üç sefer hastaneye yattım
Derman gelir diye yollar gözettim
Bugün yarın dedin gönlüm aldattın
Yıl yetmiş yediye gelene kadar

İstanbul'da Ankara'da Sivas'ta
Yüksek İhtisas'ta iy'olur hasta
Ömrüne bereket hekimler usta
Ölüm erteledi bilmem ne kadar

Hastahane hastaların yuvası
Yataklardan gelir hastanın sesi
Çetin olur hastaların gülmesi
Sor ki neler çekmiş gülene kadar

Nice zehir içtim dost eli ile
Kafa çatlak gözü perdeli ile
Kırk üç yıl eğlendim bir deli ile
Tükenmez derdim var sanma bu kadar

Gam ile yoğrulmuş bu dertli beden
Yoksa tecelli mi bilmem ki neden
Vasiyetim size budur ölmeden
Oku çalış öğren ölene kadar

Veysel der tükenmez bu benim derdim
Katlandım cefaya şükrettim durdum
Yaşasın milletim bayrağım yurdum
Dilerim Allah'tan sonuna kadar

SENLİK BENLİK NEDİR BIRAK

Allah birdir Peygamber Hak
Rabbül âlemindir mutlak
Senlik benlik nedir bırak
Söyleyim geldi sırası

Kürt'ü Türk'ü ve Çerkez'i
Hep Adem'in oğlu kızı
Beraberce şehit gazi
Yanlış var mı ve neresi

Kuran'a bak İncil'e bak
Dört kitabın dördü de Hak
Hakir görüp ırk ayırmak
Hakikatta yüz karası

Bin bir ismin birinden tut
Senlik benlik nedir sil at
Tuttuğun yola doğru git
Yoldan çıkıp olma âsi

Yezit nedir ne kızılbaş
Değil miyiz hep bir kardeş
Bizi yakan bizim ateş
Söndürmektir tek çaresi

Kişi ne çeker dilinden
Hem belinden hem elinden
Hayır ve şer emelinden
Hakikat bunun burası

Şu âlemi yaratan bir
Odur külli şeye kadir
Alevi sünnilik nedir
Menfaattir varvarası

Cümle canlı hep topraktan
Var olmuştur emir Hak'tan
Rahmet dile sen Allah'tan
Tükenmez rahmet deryası

Veysel sapma sağa sola
Sen Allah'tan birlik dile
İkilikten gelir belâ
Dava insanlık davası

GÖNÜL SANA NASİHATIM

Gönül sana nasihatım
Çağrılmassan varma gönül
Seni sevmezse bir güzel
Bağlamıpta durma gönül

Ne gezersin Şam'ı Şark'ı
Yok mu sende hiçbir korku
Terkedersin evi barkı
Beni boşa yorma gönül

Yorulursun gitme yaya
Hükmedersin güne aya
Aşk denilen bir deryaya
Çıkamazsın girme gönül

Ben kocadım sen genceldin
Başa belâ nerden geldin
Kâhi indin kâh yükseldin
Şimdi oldun turna gönül

Bazı zengin bazı züğürt
Bazı usta bazı şegirt(1)
Bazı koyun bazı aç kurt
Her irenkten derme gönül

Veysel gönülden ayrılmaz
Kâhi bilir kâhi bilmez
Yalan dünya yârsız olmaz
İster saçı sırma gönül

(1) Şegirt: Şakirt, Çırak.

MİMAR

Bu dünyayı kuran mimar
Ne hoş sağlam temel atmış
İnsanlığa hizmet için
Kısım kısım kul yaratmış

Kimi yaya, kimi atlı
Kimi uçar çift kanatlı
Dünya şirin baldan tatlı
Eyvah balı tuza katmış

Kazması yok küreği yok
Ustası var, çırağı yok
Gök kubbenin direği yok
Muallâkta bina çatmış

Bu ark böyle döner durmaz
Ehli aşklar yanar, durmaz
Aşk meyinden kanar durmaz
Sevgi muhabbet yaratmış

Hep biliriz dünya fani
Oyalıyor seni beni
Adem atadan bu yanı
Nice insan gelip, gitmiş

Bu dünyaya gelen gülmez
Bir yol var ki giden gelmez
Bu hikmeti kimse bilmez
Ona sır demiş kapatmış

Bu nizamı böyle kurmuş
Kendi çekilmiş oturmuş
Veysel'e türlü dert vermiş
Durmadan derman aratmış.

KARA TOPRAK

Dost dost diye nicesine sarıldım
Benim sadık yârim kara topraktır
Beyhude dolandım boşa yoruldum
Benim sadık yârim kara topraktır

Nice güzellere bağlandım kaldım
Ne bir vefa gördüm ne fayda buldum
Her türlü isteğim topraktan aldım
Benim sadık yârim kara topraktır

Koyun verdi kuzu verdi süt verdi
Yemek verdi ekmek verdi et- verdi
Kazma ile döğmeyince kıt verdi
Benim sadık yârim kara topraktır

Adem'den bu deme neslim getirdi
Bana türlü türlü meyva yetirdi
Her gün beni tepesinde götürdü
Benim sadık yârim kara topraktır

Karnın yardım kazmayınan belinen
Yüzün yırttım tırnağınan elinen
Yine beni karşıladı gülünen
Benim sadık yârim kara topraktır

İşkence yaptıkça bana gülerdi
Bunda yalan yoktur herkes de gördü
Bir çekirdek verdim dört bostan verdi
Benim sadık yârim kara topraktır

Havaya bakarsam hava alırım
Toprağa bakarsam dua alırım
Topraktan ayrılısam nerde kalırım
Benim sadık yârim kara topraktır

Dileğin varsa iste Allah'tan
Almak için uzak gitme topraktan
Cömertlik toprağa verilmiş Hak'tan
Benim sadık yârim kara topraktır

Hakikat ararsan açık bir nokta
Allah kula yakın kul da Allah'a
Hakk'ın gizli hazinesi toprakta
Benim sadık yârim kara topraktır

Bütün kusurlarım toprak gizliyor
Merhem çalıp yaralarım düzlüyor
Kolun açmış yollarımı gözlüyor
Benim sadık yârim kara topraktır

Her kim ki olursa bu sırra mazhar
Dünyaya bırakır ölmez bir eser
Gün gelir Veyssel'i bağrına basar
Benim sadık yârim kara topraktır .

KARDEŞİM

Beni hor görme kardeşim
Sen altınsın ben tunç muyum
Aynı vardan var olmuşuz
Sen gümüşsün ben saç miyim

Ne var ise sende bende
Aynı varlık her bedende
Yarın mezara girende
Sen toksun da ben aç mıyım

Kimi molla kimi derviş
Allah bize neler vermiş
Kimi arı çiçek dermiş
Sen balsın da ben cec miyim

Topraktandır cümle beden
Nefsini öldür ölmeden
Böyle emretmiş yaradan
Sen kalemsin ben uç muyum

Tabiata Veysel âşık
Topraktan olduk kardaşık
Aynı yolcuyuz yoldaşık
Sen yolcusun ben bac mıyım

GELMEZ YOLA GİDİYORUM

Selam saygı hepinize
Gelmez yola gidiyorum
Ne şehire ne de köye
Gelmez yola gidiyorum

Gemi bekliyor limanda
Gideceğim bir ummanda
Gözüm kalmadı cihanda
Gelmez yola gidiyorum

Eşim dostum yavrularım
İşte benim sonbaharım
Veysel karanlık yollarım
Gelmez yola gidiyorum

VIII — ŞİİRLER DİZİNİ

Dostlar Bini Hatırlasın	189
Balta	191
Halkın Evi Hakkın Evi	193
Salınıp Giderken Boyunu Gördüm	195
Deli Gönül Ne Gezersin	196
Kızılırmak	197
Köprü	199
Anama	201
Girdim Dostun Bahçesine	203
Yarın Beyaz Gerdanında	205
Bir Kökte Uzanmış Sarmaşık Gibi	206
Uzun İnce Bir Yoldayım	207
Emeklerim Zay'eyledi Sel Benim	209
Uyan Bu Gafletten	211
Atatürk	212
Beserek Dağı	213
Yeni Mektup Aldım Gül Yüzlü Yardan	216
Ağlıyalım Atatürk'e	217
Vatan Sevgisini İçten Duyanlar	219

Güzelliğin On Par'Etmez	220
Genç Yaşımda Felek Vurdu Başıma	221
Memlekete Destan Oldum	223
Sazıma	225
Kader	227
Senlik Benlik Nedir Bırak	229
Gönül Sana Nesihatım	231
Mimar	233
Kara Toprak	235
Kardeşim	237
Gelmez Yola Gidiyorum	238

IX — SÖZLÜK (*)

(*) Amacımız Âşık Veysel'in Yaşamı, Sanatı ve Şiirlerini mümkün olduğu oranda incelemek olduğu için, bir adına da «Âşık Veysel Sözlüğü» diyebileceğimiz bu sözlüğü, onun tüm şiirlerini göz önünde bulundurarak hazırladık. Eksiklerimizden dolayı bağışlanmamızı istliyoruz.

A

aba: Kalın kaba kumaş. Bu kumaştan yapılan bol geniş üstlük.

aciz: Eli yetip, gücü yetmeyen. Beceriksiz.

afet-i devran: Dünyanın hali, dünyanın derdi.

aygar: Gayrılar, yabancılar.

ağu: Zehir.

ahir: Son, sonraki, en sonra olan.

ahiret: Öteki dünya, öldükten sonra var olduğuna inanılan yer.

ahmak: Akılsız, budala, kalın kafalı.

âh-u figan: Ah ederek bağırma. içten ağlama.

akibet: Son.

akvam: Kavimler, boylar.

âlem: Dünya, yeryüzü.

alık: Beceriksiz, şaşkın.

âr: Utanma, utanacak şey, ayıp.

arş: Çardak, çatı, kubbe.

arşın: Bir uzunluk ölçüsü.

arzu: İstek.

arzuhal: Dilekçe.

âsi: Başkaldıran.

âsitane: Hastane.

âşikâr: Açık, ayan-beyan, besbelli.

avare: Boş, işsiz.

ayân: Açık, meydanda.

Ayıntab: Antep-Gaziantep.

azad: Başiboş, kölelikten kurtulmuş, başiboş bırakılmış.

azık: Kumanya. Sonra yemek üzere hazırlanmış yiyecek.

âzim: Kesin olarak karar veren.

B

bac: Bir yerden başka bir yere getirilen mallardan alınan vergi.

bade: Şarap.

bad-ı saba: Gün doğusundan esen hafif ve tatlı yel.

bahtiyar: Kutlu, mutlu.

bakî: Ağlayan.

bâki: Kalan, artık.

balkıyan: Balkımak, Parıldamak, yara, arasına zoklama.

bâtın: İç, gizli, görünmeyen.

berhava: Boşuna, havaya giden.

bermurat: Muratsız.

beyan etmek: Açıklamak.

beyhude: Boşuna, boş.

bihaber: Habersiz.

billûr: Pek duru.

birlik kavli: Birlik sözü, birlik kararı.

bühtan: İftira.

C

cahd: Bile bile inkâr etme, ayak dlreme.

cârî: Akın, akıcı, gerçekte olan.

cefa: Eziyet etme, ayrılıkta bırakma.

cemâl: Yüz, çehre, surat.

cenup: Güney.

cevher: Yaradılış, asıl maya, yaradılıştaki değer, değerli.

cevr: Cevir, cefa, eziyet, üzgü.

cevr-ü cefa: Haksız yere incitme.

cömert: Eli bol.

cömertkâr: Cömertliğin kaynağı. Eli bol olanın en hası.

cümlâlem: Dünyanın hepsi.

Ç

carh-ı devran: Durmadan dönen dünya, gök.

çile: Dervişlerin kırk günlük denemesi, sıkıntı, eziyet.

D

dergâh: Kapı, kapı önü, büyük kimselerin kapısı

dermek: Toplamak.

derviş: Fakir, zavallı. Tarikatlardan birine girmiş kimse.

despot: Rumların din başkanlarına verilen ad.

devran: Deveran, zaman, devir.

dide: Gözün nuru.

divane: Dell, apdal.

doğan: Bir tür yırtıcı kuş.

duru: Berrak.

E

eda: Yerine getirme, yapma.

edâ: Ödemek, yapma, kırma, yerine getirme.

edep: Terbiye, güzel ahlâk, iyi davranış.

edip: Edepli, terbiyeli, edebiyatla uğraşan.

ehl-i aşk: Aşkın sahibi, aşk ehli.

ehl-i dil: Dil düşkünü, konuşmayı seven.

ehl-i kanaat: Kanaat sahibi, kanaatkâr, mevcutla yetinen.

ehl-i zamir ol: Her şeyin içini bil.

ekseri: Daha çok, genellikle.

elvan: Renkler.
emsâl: Benzer, eş.
ergen: Yeni yetişmiş, yetişkin.
ervah: Ruhlar.
evâz: Avaz. Ses, acıklı ötme.

F

fanî: Sonsuz.
farımak: Aşınıp, yıpranıp işe yaramaz bir hale gelmek.
ferig olmak: Ayrılmak.
faşeylemek: Açıklamak, herkesin duymasını sağlamak.
fazilet: Değer, bilgi. hûner.
feragat: Vazgeçmek.
feraset: İcat, buluş, icad edilen şey.
ferah: Rahat.
ferman: Buyruk.
fesad: Bozukluk, karışıklık, karıştıran, çürüme.
fethetmek: Zaptetmek, kazanmak.
firdevs-i â'lâ: Şanlı, yüksek, cennet bahçesi.
fisk-ü fesat: Laf getirip götüren, fiskoscu.
fitne: Azdırma, baştan çıkarma, ara bozan.
furun: Fırın.

G

gaffar: Tanrının adlarından biri.
gafil: Habersiz, dikkatsiz, önden yapacağını ve başına geleceği düşünmeyip aldırış etmeyen.
gaflet: Boş bulunma, dalgınlık.
gafur: Acıması, bağışlaması bol olan.
gark: Batma, boğulma.
gayret: Olağanüstü çalışma.
gevezec'olur: Gevezece olur, çok konuşur.

gevher: Cevher, akıl, maya.
gireldenberi: Girdiğinden beri.
gövel ördek: Gök mavisi, mavişli ördek.
gülşah: Gül bahçesi.
güman: Sanma, sanı.

H

hakikat: Gerçek.
hâli: Boş, ıssız.
has: Temiz.
hâsıl: Meydana gelen, elde edilen.
hasılât: Brüt gelir.
hasud: Çok haset eden, kıskanan.
heder: Boş yere harcanma, ziyan olma.
hekim: Doktor
helak: Ölme.
hicran: Unutulmaz acı, ayrılık.
hikmet: Felsefe, gizli, bilinmeyen nokta, neden.
hikmetullah: Hikmet sahibi, felsefeci.
hilekâr: Hileci, düzenbaz.
his: Duygu.
hoyrat: Kaba ve hırpalayıcı.
hor: Değersiz, önemsiz, ufak, bayağı, adi. Güneş, ışık.
hüküm: Hükm, yargı, buyruk, emir.
hür: Özgür.
hüsn-ü rıza: Memnunluk, mutluluk, iyi, güzel.
hüsn-ü dilber: İyilik örneği, güzel dilber.
hüsünüyet: Hüsniyat, güzel, hayırlı işler.

I

ıramak: Kaybolmak, yitmek.
ırılmaz: Gitmez

I

- İbret:** Bir şeyden geçirmek için, ders alıp, göz açacak olay.
İdrok: Anlayış akıl erdirmе.
İhnet: Haksızlık, hayınlık, hayın olma.
İhya: Diriltme, canlandırma.
İhsan: İyilik etme, bağış, bağışlama, lütuf.
İkbâl: Talih düzgünlüğü, işlerin doğru gitmesi.
İnhiyayet: Sonsuza kadar.
İtham: Tanrının insan yüreğine telkini, kalbe doğan şey.
İmkân: Olanak.
İntikam: Öc.
İrade-i cüz: İstenen küçük şey.
İspat: Kanıt.
İtimat: Dayanma, güvenme, güven.

K

- kadîm:** Eski, başlangıcı olmayan, ilk zamanlarını, öncesini bilmeyen.
kainat: Her ne var ise hepsi. Yaratıklar, yer, gök
kâhi: Gâh. Bazen.
kâlles: Kallâş. Sözünde durmayan, hileci, döneк.
kâmil: Bütün, tam, eksiksiz.
katar: Birbiri ardına sıralanmış hayvan dizisi. Bir lokomotifin sürüklediği vagonların hepsi.
katre: Damla.
Kays: Mecnun'un gerçek adı. Leylâ'nın sevgilisi.
kelâm: Sözcük, olgun söz.
kelep: Büyük iplik çilesi.
kemend: Bağ, engel, set.
keramet: Kerem, bağış.
kerem eylemek: Bağışlamak.
kerem: Soyluluk, cömertlik, bağış.
kerim: Kerem sahibi, cömert, vergili.

kısb-ı kârim: Kazanç, kazanma.
kızılbaş: Alevi, Ehlibeyt.
kor: ateş.
köşe-i vahdet: Birlik köşesi, birleşilen nokta.
körpe: Yetişmemiş, taze, nazik.
köstek: Bağ. Kelepçe.
kudret: Güç, varlık, zenginlik.
kurna: Suyun biriktiği küçük havuz.
küllî: Genel, bütün, çok.
kürre-i arz: Yer kürenin ortası.
kürs: Taht, makam, ödev.

L

lâmekân: Mekansız, yersiz, yurtsuz.
leb: Dudak.
levh: Düz, üzerine yazı, resim gibi şeyler yazılabilir düzey.
leyl-ü nehâr: Gece-gündüz.
libâs: Giyilecek şey, elbise.
lûtf: Hoşluk, güzellik, iyi muamele.

M

mâbut: Tanrı, ibadet edilen nesne.
magdur: Gadir görmüş, haksızlığa uğramış.
mahbub: Sevilen, sevgili.
mahir: Usta, elinden iş gelen, becerikli.
mahlûk: Yaratık, yaratılmış.
mahrem: Gizli.
maksud: Meram olunan, dilenilen şey.
mâni: Engel olan, geri bırakan, alıkoyan.
maral: Sevgili, ceylan.
maşakkat: Karışık, içinden çıkılması zor durum.
maşuk: Sevilen.

matlub: İstenilen, aranılan şey.

mazhar: Bir şeyin çıktığı, görüldüğü yer. Nail olma, şereflenme.

mazlum: Zülüm görmüş, sessiz, yavaş kimse.

mebusan: Milletvekilleri.

meftun: Büyülenmiş gibi kendine sahip olmayacak derecede tutkun, vurgun.

mehdi: Doğru yolu tutmuş olan.

mehtap: Ay ışığı.

mekân: Yer, oturulan yer, konut.

mektep: Okul.

menfaattir varvarası: Yaygarası çıkar içindir.

menzil: Hedef, varılması gereken nokta.

mevcudat: Var olan, mevcut olan.

mey: Şarap.

meyletmek: O tarafa eğilme, o tarafı isteme.

meyyâl: Meyilli, istekli, müsbet düşünen.

misk-ü amber: Güzel koku.

mihnet: Zahmet, eziyet, sıkıntı, dert.

molla: Büyük kadı, büyük bilgin.

mort olmak: Yenilmek, iflaz etmek.

muamma: Belli olmayan, anlaşılmayan.

mubah: Şeriatın yap veya yapma diye bir hükmü altında olmayan nesne, hareket, yapılmasıyla yapılmaması aynı olan.

muallak: Bir yere dayanmayan, boşta.

muhabbet: Sohbet, söyleşi.

muhannet: El.

murad: İstek, amaç.

münezzeh: Arı, temiz. Bir sıfatla nitelenmeyen veya bir şeye muhtaç olmayan.

murtekip: Kötü ve yakışmaz iş yapan. Rüşvet alan.

musibet: Kötülük.

mülk: Ev bark. Gayrimenkul.

münkir: İnkâr eden, kabul etmeyen.
müşkül: Zor, güç.

N

nâcizâne: Pek küçük, önemsiz bir şey olarak.
nafile: Boşuna.
nark: Değer, kıymet.
nebat: Bitki.
nefis: İstek, arzu nefis.
nefret: Bıkmak, ürküp kaçmak.
nifak: İki yüzlülük, bozuşukluk.
nihan: Gizli, saklı, bulunmayan.
niza: Çekinme, kavgâ, tutuşma.,
nizam: Dizi, sıra. Düzen, kural.
nüfuz: Sözü dinlenme, sözü geçerli olma.

P

pablika: Fabrika.
pangnot: Para, lira.
pepelendim: Kekeleydim. Kekeçlerin konuşma biçimi
perde: Gizli, saklı.
perva: Çıkar.

R

Rabbül alemin: Alemin Rabbi, var olan her şeyin Allah'ı, yaratıcısı.
reçper: Çiftçi.
reyha: Rayiha, koku.
rezalet: Alçaklık, utanılacak durum.
rüsva: Rezil, utandırmak.
rûya: Düş.

S

sadâ: Seda, ses, yankı.

sâdet: Seyyitler, ulular, Muhammed Peygamberin soyundan olanlar.

sadık: Doğru, gerçek, sözünde duran.

sadır: Sadr, çıkar, göğüs, yürek.

sahtekâr: Sahteci, yalancı, dolandırıcı.

saki: Şarap sunan.

sarp: Zor, çetin, engelli

sarraf: Kuyumcu, altını işleyen.

savak: Savalım.

seher: Sabah, güneş doğmadan önce.

selâmet: Selim olma, emin olma.

semâ: Gök.

sepelendim: Serpildim.

sevişler: Sevişmeler.

sıtkı: Sıdk, doğruluk, gerçeklik, yürek temizliği.

sinama: Sinema.

sitemkâr: Zülum ve haksızlık eden.

sulb: Katı, sert, taş gibi.

sulh: Barış.

Ş

şad: Sevinç.

şahbaz: Doğan kuşu.

şakirt: Şeğirt, çırak.

şark: Doğu.

şecaat: Yiğitlik, yüreklilik.

şikâr: Ay.

şimal: Kuzey.

şirk: Tanrıya ortak komşu.

şöhret: Ün, nam.

şûle: Alev, ateş alevi.

T

tâbir: Tanım, tarif, deyim.

tabiat: Doğa.

tahammül: Bir yükü üstüne alma, yüklenme. Ağır bir şeyi katlanma.

tahrip: Yıkma, yok etmek.

talih: Şans, kader.

tamah: Cimri, elipek.

tanişlık: Tanışıklık.

tebdilât: Tebdil, değiştirme, başka kılığa koyma.

tecelli: Görünme, Tanrı kudret ve sırrının kişilerde ve eşyada eserinin görülmesi

telef: Yok etme, öldürme, bozma.

tenefize: Tenezzüh, gezinti.

teneşir: Ölünen yıkanmak üzere yatırıldığı yer.

terakki: Yukarı kalkma, yükselme.

tevek: Karpuz, kavun ve hıyarın yaprak ve dalları.

teyyare: Uçak.

tezen: Yalan karıştırma, dolandırma, hile.

tırtıl: Bitkilere zarar veren bir tür zararlı böcek, haşere.

tor: Toy, acemi.

tutsak: Tutalım, tutulacak yer. Esir.

U

Umman: Deniz.

umum: Genel.

urgan: Sağlam ip, halat.

Urus: Rus.

Ü

üğrünü üğrünü: Uğrun uğrun, gizli gizli.

ürüsvah: Rüsvah, rezil, utanacak hale gelme, getirme.

V

vadâ: Vadi, yol, geçit.

vasiyet: Bir ölünün sağlığında, ölümünden sonra yapılmasını istediği şeyler hakkındaki siparişi.

visal: Sevdğine kavuşma.

Y

yâd: Yabancı.

yadigâr: Hediye, armağan, kıymetli şey.

yaver: İyi.

yaylamak: Yaylaya gitmek, yaylada kalmak.

yo: Doğada olduğu gibi kalarak, işlenmemiş.

Z

zabitan: Zabıta, askeri güç.

zâhir: Bir şeyin dış görünüşü. Belli, açıkta olan.

zâr: Sesli ağlayan, inleyen. Ağlama, inleme.

zavâl: Zevâl, sona erme, aşağılama, inme.

zemheri: Kara kış. En soğuk ay.

ziynet: Süs. Kıymetli takı.

zurba zurba: Bölük bölük, sürü sürü.

züğürt: Boş, avare, işsiz.

zülf: Saç.

zülfidan: Fidan zülüflü, fidan saçlı.

zülf-ü yâre: Yarin zülfü, yarin saçı.

Zülkarneyn: «İki boynuzlu» anlamında olan bu adın kim hakkında kullanıldığı karışıktır. Bu arada Büyük İskender için kullanıldığı söylenir.

X — KAYNAKÇA (*)

Milliyet Aktualite / 20 Mart 1983.

Âşık İhsani / Ozan Dolu Anadolu / May Yayınları - 1974.
İstanbul.

Süleyman Yağız / Yürü Bre Hızır Paşa / Üç Çiçek Yayınevi - 1983.

Yazko Somut / 29 Nisan 1983. Sayı: 39-13.

Yeni A Dergisi / Mayıs 1973

Rıza Zelyut / Halk Şiirinde Gerçekçilik / Ayko Yayınları - 1982 Ankara.

Sanat Edebiyat 81 Dergisi / Mayıs 1982. - Sayı: 12.

Çetin Yetkin / Türk Halk Hareketleri ve Devrimler / Milliyet Yayınları. Mayıs 1980 İst.

Hüseyin Seçmen / Karacaoğlu / Deniz Kitaplar Yayınevi. 1983 İst.

Âşık Kul Ahmet / Bizim Anadolu-Halk Ozanı Kul Ahmet ile Âşık Veyssel / Tarihsiz. Ankara.

Milliyet Sanat Dergisi / 30 Mart 1973, Sayı: 26 - 19 Mart 1976. Sayı: 176.

(*) Kitapta yer alış sırasına göre...

- Abdullah Rıza Ergüven / **Türk Halk Yazını** / Yaba Yayınları / Ocak 1983 Ankara.
- Âşık Veysel / **Bütün Şiirleri** (Dostlar Beni Hatırlasın) / Miyatro Yayınları. 1982 İstanbul.
- Cumhuriyet** / 26 Mart 1977.
- Oluşum Dergisi** / 1 Temmuz 1978. Sayı: 9/51.
- Süleyman Yağız / **Berçenekli Âşık Mahzunî** / May Yayınları 1976.
- Tanırılı Âşık Yener / **Değişler Demeti** / Kendi Yayını 1982.
- Adnan Binyazar / **Uzun İnce Yolda Âşık Veysel** / Tel Yayınları. Tarihsiz, İstanbul.
- İbrahim Aslanoğlu / **Âşık Veysel** / Ata Yayınları. 1984, Sivas.
- Sefer Aytekin / **Âşık Veysel** / Emek Yayınları. 1963, Ankara.
- Tahir Kutsi Makal / **Âşık Veysel** / Ararat Yayınevi. 1973, İstanbul.
- Uluğ Turanlıoğlu / **Âşık Veysel** / Oluş Yayınevi. 1973, İstanbul.
- İrfan Ünver Nasrattınoğlu / **Ölümünün 8. yıldönümünde Âşık Veysel** / Nasrattınoğlu Yayınları. 1981, Ankara.
- Hayrettin İvgen - İ. Ünver Nasrattınoğlu / **Âşık Veysel'e Değişler** / Folklor Araştırmaları Kurumu Yayınları 1983, Ankara.

Türkön'la

**birlikte geçirdiğimiz,
iyi ve kötü günlerin
anısı için...**

Aşık Veysel; bir ucu Yunus Emre, Karacaoğlu, Köroğlu ve Dadaloğlu'na, bir öteki ucu Pir Sultan Abdal'a uzanan, Mahzuni, Nesimi Çimen, Temeli, İhsani, Berati, Yener, Kacıran ve Cırakman gibi bir çırpıda sayılamayacak kadar çok olan ustalarla sürüp giden halk şiiri geleneğinin önemli bir halkasıdır.

O, "Sadık yarı kara toprak"a girince, kimileri, "Halk şiiri de bitti" gibi iler tutar yanı olmayan savlar ileri sürdü. Kimileri de, bunun tam tersine Veysel'in "Şişirilmiş koca bir balon" olduğunu söyleyecek kadar büyük bir hata işledi. Bu arada bu iki yanlış görüşe de karşı çıkan ve bunu her fırsatta dile getiren kalemler de oldu.

Halk şiiri ve ozanlarıyla ilgili araştırma ve incelemelerin önemli kalemlerinden biri olan Gazeteci Yazar Battal PEHLİVAN'ın bu kitapta, özellenen görüş ve değerlendirmelerden yararlanarak hazırladığı bu kitap, Veysel ile ilgili öteki çalışmalardan oldukça ayrılmıştır.

Denebilir ki, Aşık Veysel'in sanatçı kişiliği ve şiirinin genel çizgileri ilk kez bu kitapta toplumcu-gerçekçi bir yaklaşımla ele alınmış ve böylece usta bir halk ozanı edebiyat tarihimizdeki gerçek yerine oturtulmuştur.

Battal PEHLİVAN'ın çoğu ünlü birçok yazar ve ozanımızın Veysel'e ilişkin yazı ve şiirlerine de yer verdiği bu kitap, içeriğinden de anlaşılacağı üzere, uzun süreli bir çalışmanın sonucu ortaya çıkmış ve Aşık Veysel gerçeğini en net biçimde anlatan kendi konusunda benzersiz bir yapıt olmuştur.

Fiyatı: 500 TL.